

OCENA STANU SANITARNEGO MIASTA ZABRZE za rok 2024

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Gliwicach

Marzec 2025

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	1
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	13
3	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	34
4	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	38
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	43
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	56
7	Jakość wody przeznaczonej do spożycia	70
8	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	75
9	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	84
10	Działalność oświatowo-zdrowotna i promocji zdrowia	88

Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych na terenie miasta Zabrze 2024 r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) w Gliwicach realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

W ramach urzędowej kontroli żywności sekcja Higiena Żywnienia, Żywności i Przedmiotów Użytku (dalej: HŻŻiPU) w 2024 roku sprawowała nadzór nad **4327** obiektami żywnościowo-żywnościowymi, zakładami prowadzącymi produkcję i obrót materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym **1320** usytuowanymi na terenie miasta Zabrze. Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2024 r. przedstawia tabela nr 1.

Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Ilość decyzji terminowych	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze	71	80	9	13	2650
2	Zakłady żywienia zbiorowego	431	387	44	64	13250
3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w tym środki transportu)	818	631	67	102	17500
RAZEM		1320	1098	120	179	33400

tab. 1 Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2024 r.

W 2024 r. na terenie miasta Zabrze przeprowadzono **1098** kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano ogółem **171** decyzji administracyjnych, w tym **120** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **3** o nieprzydatności środków spożywczych dla żywienia ludzi, **15** przedłużających termin wykonania nakazów, **7** umarzających oraz **8** wygaszających i **18** uchylających decyzje. Osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **179** mandatami na łączną kwotę **33 400 zł**.

W zakładach nowo otwartych lub po zmianie zakresu działania zgłaszającym się podmiotom wydano **93** decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności w ustalonym zakresie.

Nadzorowane w 2024 roku zakłady poddawane były ocenie stanu sanitarnego na podstawie arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywieniem zbiorowego/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniających m.in. prawidłowość procedur: Dobrej Praktyki Higienicznej (dalej: GHP), Dobrej Praktyki Produkcyjnej (dalej: GMP), Systemu zapewniania bezpieczeństwa żywności (dalej: HACCP) i ich realizację.

W 2024 roku ocenie poddano 472 zakładów na terenie miasta Zabrze, z czego:

- 75 zakładów uzyskało ryzyko niskie,
- 377 zakładów uzyskało ryzyko średnie,
- 20 zakładów uzyskało ryzyko wysokie.

Ustalone ryzyko w zakładzie wpływa na częstotliwość kontroli.

W 2024 r. zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2024 rok” Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna (dalej: PSSE) w Gliwicach miała zaplanowanych do pobrania **625** próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ogółem pobrano **718** próbek, z czego na terenie miasta Zabrze pobrano **331** (w 2023 roku pobrano 327 próbek, kwestionowanych 5), w tym **227** próbki żywności oraz **4** próbki materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Zestawienie ilości pobranych próbek i kwestionowanych próbek w latach 2023-i 2024 na terenie miasta Zabrze przedstawia rycina nr 1.

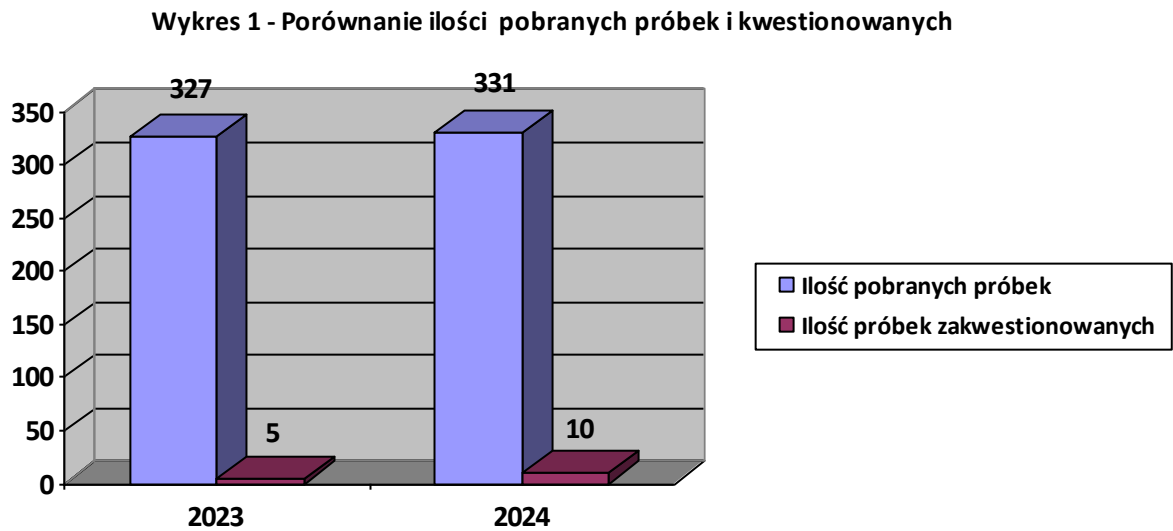
Próbki zostały pobrane i zbadane w ramach urzędowej kontroli w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 175 próbek,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 27 próbek,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 23 próbki,
- histamina – 19 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 13 próbek,
- mikotoksyny – 13 próbek,
- ocena organoleptyczna – 12 próbek,
- antybiotykooporność – 8 próbek,
- azotany – 7 próbek,
- pH, kwasowość – 6 próbek,
- furan – 4 próbki,
- kontrola żywności wzbogacanej – 3 próbki,
- wartość kaloryczna posiłków oraz procentowy udział energii z białka, tłuszczu i węglowodanów – 3 próbki,
- zawartość witaminy C oraz Mg w suplementach diety – 3 próbki,
- akryloamid - 2 próbki,
- napromienianie – 2 próbki,
- GMO – 2 próbki,
- alergen – 2 próbki,
- pozostałości pestycydów – 2 próbki,
- karbaminian etylu – 1 próbka,
- migracja specyficzna, globalna, ocena organoleptyczna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 4 próbki.

Spośród ww. próbek pobranych w 2024 r. w zakresie oceny znakowania oceniono 45 środków spożywczych oraz 4 materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością. W przypadku 2 środków spożywczych znakowanie nie było zgodne z obowiązującymi przepisami, w związku

z tym przesłano informację do właściwego miejscowo Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Kielcach.

W 2024 r. zdyskwalifikowano 10 próbek spośród 331 pobranych na terenie Zabrza. Przyczyną dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

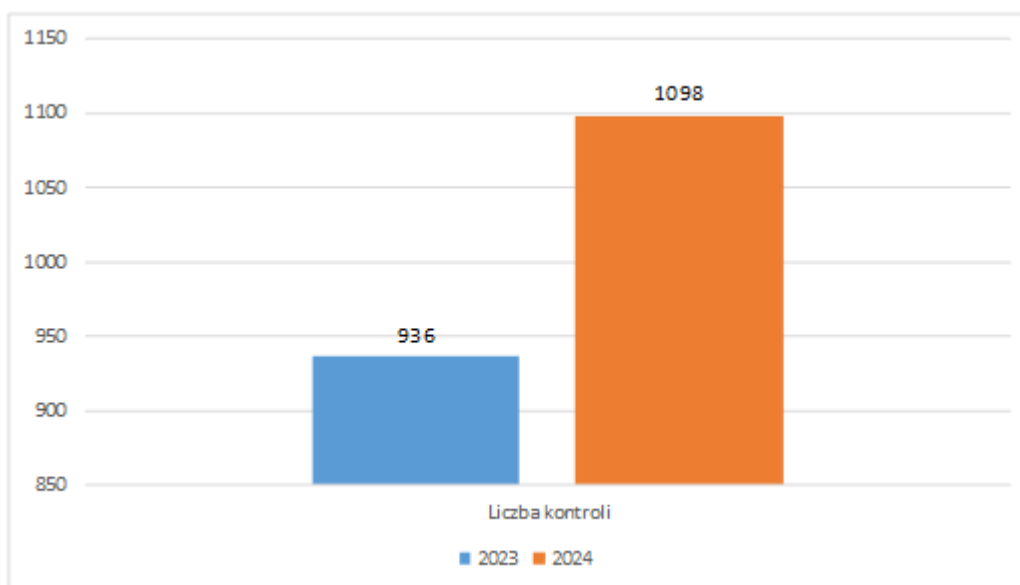

ryc. 1 Ilość pobranych i kwestionowanych próbek na terenie miasta Zabrze w latach 2022 i 2023

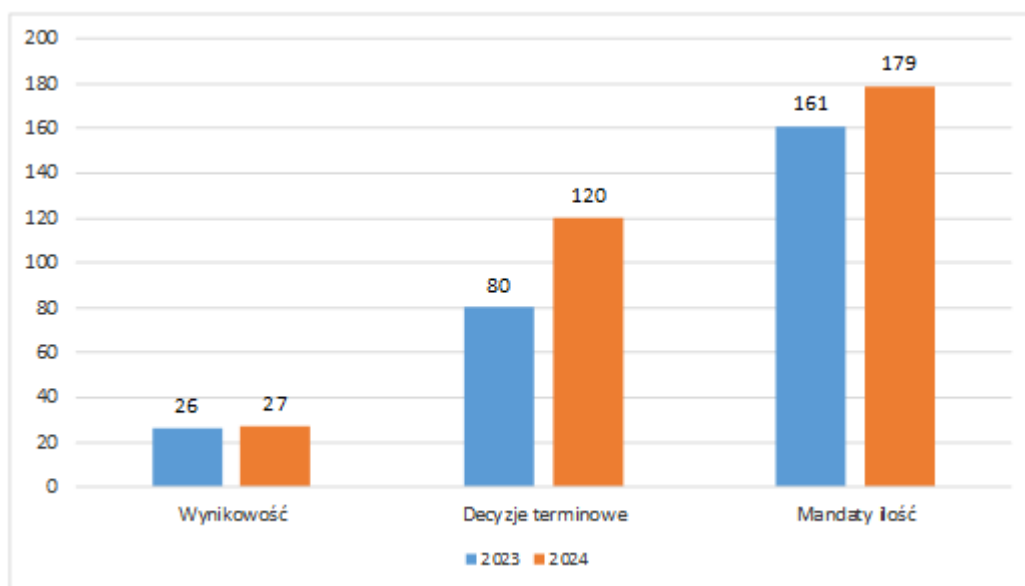
Porównując procent kwestionowanych próbek w latach 2023 i 2024 w stosunku do ilości pobranych próbek zaobserwowano w 2024 r. wzrost procentowego udziału kwestionowanych próbek. W 2023 r. procent kwestionowanych próbek stanowił 1,5 %, natomiast w 2024 r. - 3,0 %.

Grupa obiektów	Ilość zakładów		Ilość kontroli		Decyzje terminowe		Mandaty			
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	Ilość		Suma	
							2023	2024	2023	2024
Zakłady wytwórcze	74	71	58	80	3	9	7	13	1000	2650
Zakłady żywienia zbiorowego	475	431	340	387	48	44	57	64	11250	13250
Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	957	818	538	631	29	67	97	102	19600	17500
RAZEM	1506	1320	936	1098	80	120	161	179	31850	33400

tab. 2 Zestawienie działań kontrolnych w latach 2023 i 2024

ryc. 2 Ilość przeprowadzonych kontroli – porównanie lat 2023 i 2024

ryc. 3 Porównanie wyników działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Gliwice w latach 2023 i 2024

Porównując wyniki działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (dalej: PPIS) w Gliwicach, co przedstawia tabela 2 oraz rycina 1 i 2 należy stwierdzić, że wynikowość kontroli na terenie miasta Zabrze nieznacznie się zwiększyła. W 2023 r. wynosiła 26 %, natomiast w 2024 roku wynosiła 27%, co może świadczyć, że stan techniczno-sanitarny zakładów żywnościowych uległ nieznacznie pogorszeniu.

Statystycznie w roku 2024 co 9 kontrola skutkowała wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej usunięcie uchybień technicznych, natomiast w 2023 roku, prawie co 12 kontrola była podstawą wszczęcia postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji administracyjnej.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

- brak dopływu ciepłej wody do umywalek / zlewów.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji w tej grupie obiektów należy:

- brak czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu,
- sprzedaż artykułów spożywczych przeterminowanych lub bez oznakowania,
- brak prawidłowo zorganizowanych punktów obróbki wstępnej mięsa surowego, jaj świeżych oraz warzyw i owoców.
- brak odzieży ochronnej u personelu.
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych,

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- brak bieżących zapisów dotyczących realizacji procedur HACCP, GHP i GMP,
- brak dokumentacji z kontroli surowców, półproduktów i wyrobów gotowych przez producentów w tym badań właścicielskich.

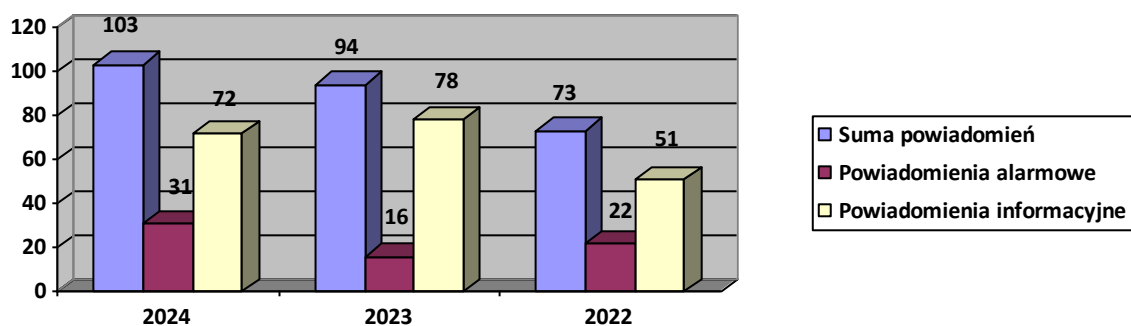
System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje System RASFF, który został opracowany i wdrożony, aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składają się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów poczynając **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**” i zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń oraz niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych.

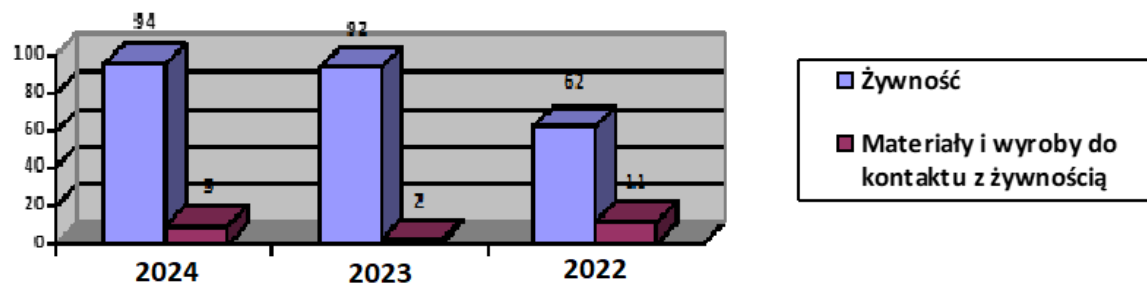
W ramach systemu RASFF w 2024 r. ogółem otrzymano **103** powiadomienia (**w 2023 r. było 94, a w 2022 r. 73**), w tym **31** alarmowych, **18** informacyjnych w celu zwrócenia uwagi, **51** informacyjnych w celu podjęcia działań, **3** innych (o niezgodności, NEWS, odrzucenia na granicy). Dotyczyły one w **94** przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz w **9** materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień **57** dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, **23** z Unii Europejskiej i **23** z „krajów trzecich”. W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2024 r. przeprowadzono łącznie **258** kontroli i innych działań kontrolnych i wyjaśniających. Ponadto obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru. Ilość powiadomień systemu RASFF w rozbiciu na lata 2022-2024 przedstawia tabela 3 oraz rycina 4 i 5.

ROK	Suma powiadomień	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne i inne
2024	103	31	72
2023	94	16	78
2022	73	51	22

tab. 3 Ilość otrzymanych powiadomień systemu RASFF w ostatnich 3 latach z podziałem na kategorie powiadomień

ryc. 4 Ilość powiadomień systemu RASFF w latach 2022-2024

ryc. 5 Powiadomienia systemu RASFF z podziałem na kategorie zgłaszanych artykułów

W roku 2024 z **103** otrzymanych powiadomień RASFF dotyczących żywności, **10** dotyczyło suplementów diety i żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a **84** pozostałej żywności. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie między innymi w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PPIS w Gliwicach.

Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzano zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Zakłady Wytwórcze

W omawianym okresie na terenie miasta Zabrze zlokalizowanych było **71** zakładów wytwórczych, w których przeprowadzono **80** kontroli sanitarnych, nałożono **13** mandatów karnych na kwotę **2650 zł** oraz wydano 9 decyzje administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, 2 przedłużenia, 1 uchylenia, 1 wygaśnięcia oraz 1 umorzenia.

W zakładach wytwórczych w 2024 r. pobrano ogółem **13 próbek**, w tym 10 próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz 3 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w kierunku migracji bisfenolu A.

Żadnej próbki spośród ww. nie zakwestionowano.

Największą grupę zakładów wytwórczych stanowią głównie piekarnie i ciastkarnie. W 2024 roku w rejestrze PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze figurowały **22** zakłady piekarnicze oraz **9** ciastkarni.

W zakładach piekarniczych od 2008 r. prowadzona jest Akcja „Mklik Próchniczek”, która ma na celu weryfikowanie stopnia wdrożenia i prawidłowości funkcjonowania systemu opracowanego na zasadach HACCP, w tym w szczególności prawidłowości zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami. Akcja jest kontynuowana z uwagi na bezpieczeństwo żywności i szczególne zagrożenie szkodnikami zbożowo-mącznymi oraz ich pozostałościami w przemyśle piekarniczym.

Do stwierdzonych nieprawidłowości techniczno-sanitarnych w przeprowadzonych kontrolach były:

- obecność żywych szkodników lub martwych zbożowo mącznych w wytrzepekach, zmiotkach,
- niedokładnie przeprowadzane zabiegi dezynsekcyjne koszyczków,
- niedokładnie sprzątane pomieszczenia produkcyjne i magazynowe,
- brudne, zakurzone ściany i sufity w pomieszczeniach żywnościowych,
- ubytki w posadzce,
- brudne, niedokładnie myte powierzchnie stykające się z żywnością (maszyny, urządzenia, drobny sprzęt pomocniczy),
- wyeksploatowany drobny sprzęt pomocniczy,
- brak środków do mycia i dezynfekcji,
- brak bieżących zapisów wynikających z systemu HACCP.

W związku z powyższym skontrolowano 16 piekarni, w których przeprowadzono ogółem **24** kontrole, nałożono **3** mandaty karne na kwotę 350 zł, wydano **3** decyzje administracyjne represyjne. Akcja nadal będzie kontynuowana w 2025 roku.

Miejsca obrotu żywnością, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Na terenie Zabrze zlokalizowanych jest **818** zakładów obrotu żywnością, w których przeprowadzono **631** kontroli, nałożono **102** mandatów karnych na kwotę **17 500 zł** oraz wydano **48** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli, 7 decyzji przedłużenia oraz 2 wygaśnięcia.

Do danej grupy zakładów należą centra handlowe „**Platan**” oraz **M1**, magazyny hurtowe m.in. **Makro**, supermarkety sieci typu: **Lidl, Carrefour, Auchan, Kaufland, Biedronka, Polomarket, Netto, Aldi, Dino, Stokrotka**.

W obiektach obrotu żywnością pobrano ogółem **315 próbek**, które zbadano w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 165 próbek,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 27 próbek,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 23 próbek,
- histamina – 19 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 13 próbek,
- mikotoksyny – 13 próbek,
- ocena organoleptyczna – 12 próbek,
- antybiotykooporność – 8 próbek,
- azotany – 7 próbek,
- pH, kwasowość – 6 próbek,
- furan – 4 próbki,
- kontrola żywności wzbogacanej – 3 próbki,
- zawartość witaminy C oraz Mg w suplementach diety – 3 próbki,
- GMO - 2 próbki,
- akryloamid – 2 próbki,
- napromienianie – 2 próbki,
- alergen – 2 próbki,
- pozostałości pestycydów – 2 próbki,
- materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – 1 próbka,
- karbaminian etylu – 1 próbka

W 2024 r. zdyskwalifikowaniu uległo **10** próbek spośród 331 pobranych na terenie Zabrza. Przyczyną dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak higieny personelu przy sprzedaży żywności niepakowanej,
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- brak bieżącej czystości i porządku,
- brak zapisów dotyczących dokumentacji systemu HACCP,
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- żywność nieopakowana niezabezpieczona od strony klienta,
- przechowywanie żywności bezpośrednio na podłodze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany, sufity w pomieszczeniach zakładu,
- ubytki w podłodze, powierzchnia trudna do utrzymania w czystości,
- napoje przechowywane bezpośrednio na posadzce.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie Zabrza zlokalizowanych jest **475** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2024 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **387** kontroli sanitarnych, w trakcie których nałożono **64** mandatów karnych na kwotę **13 250 zł** oraz wydano **29** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących wykonanie zarządzeń, **2** o nieprzydatności środków spożywczych oraz **6** umarzających. Ponadto wydano **7** decyzji przedłużających termin wykonania zarządzeń dotyczących poprawy stanu technicznego.

W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zamrażalniczych,
- rozszerzenie zakresu prowadzenia działalności niezgodnie z wydaną decyzją zatwierdzenia,
- brak higieny personelu przy przygotowaniu posiłków,
- brak bieżącej czystości w zakładach,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanej dokumentacji HACCP,
- gotowe potrawy niezabezpieczone przed zanieczyszczeniem,
- przeterminowane środki spożywcze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany i sufity,
- zdemontowane umywalki, zlewy.

W 2024 roku w zakładach zbiorowych typu zamkniętego i otwartego pobrano **3 próbki** posiłków obiadowych w kierunku wartości kalorycznej, procentowego udziału energii z białka, tłuszczów, węglowodanów oraz zawartości soli. Nie stwierdzono przypadku zdyskwalifikowania próbek w tego typu zakładach.

Ocena sposobu żywienia

W 2024 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono łącznie **27** ocen jadłospisów w **17** placówkach oświatowych, **2** w żłobkach i **6** wydawalniach w żłobku, **2** w wydawalni w szpitalu. Spośród **27** ocen jadłospisów **15** oceniono negatywnie.

W 2024 r. w ramach kontynuowanej akcji „Żywienie dzieci przebywających w **żłobkach** i klubach dziecięcych” dokonano oceny ilościowej i jakościowej jadłospisów.

W ramach bieżących kontroli przeprowadzono 8 oceny jadłospisów dekadowych w 6 wydawalniach i 2 stołówkach w żłobku. W 4 ocenach jadłospisu stwierdzono nieprawidłowości min.:

- zbyt małą ilość wapnia z powodu za małych porcji mleka i jego produktów
- zbyt dużą ilość soli,
- zbyt niską lub nieprawidłowej ilości energii.

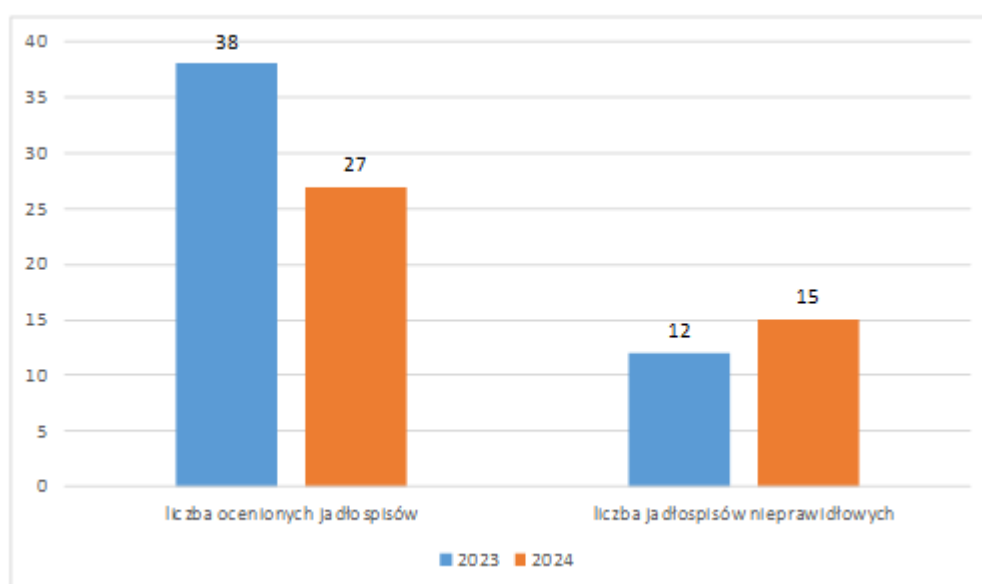
W **placówkach oświatowych** na terenie miasta Zabrze posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Posiłki powinny zapewniać przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej¹.

Analizy przeprowadzono przy użyciu zaktualizowanego programu dietetycznego WIKT.

Spośród 17 przeprowadzonych analiz jadłospisów w placówkach oświatowych w **10 stwierdzono nieprawidłowości.**, co stanowi 58% błędnych jadłospisów, natomiast w 2024 roku odsetek nieprawidłowych jadłospisów w tej grupie zakładów wynosił 37%, co świadczy o pogarszającym się sposobie żywienia dzieci i młodzieży. Uchybienia najczęściej dotyczyły:

- nieprawidłowej ilości energii,
- braku 2 porcji mleka lub produktów mlecznych,
- zbyt dużą ilość soli,
- brak porcji ryby raz w tygodniu,
- niewystarczającej ilości warzyw i owoców.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami zobowiązano Strony odpowiedzialne za żywienie w jednostkach systemu oświaty do wyeliminowania powyższych błędów żywieniowych, udzielono pouczeń, zalecono przeszkolenie personelu oraz poinformowanie PPIS w Gliwicach o podjętych działaniach naprawczych.

ryc. 6 Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów – porównanie lat 2023 i 2024

Ponadto w 2024 roku dokonano oceny 1 jadłospisu dekadowego pobranego z 1 stołówki na terenie domu pomocy społecznej. W jadłospisie nie wykazano nieprawidłowości.

¹ Publikacja Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, Warszawa, 2020

Porównując przeprowadzone analizy, co przedstawiono na rycinie nr 7 stwierdza się, że w 2023r. na **38** pobranych jadłospisów w **12** wykazano błędy (31%), natomiast w 2024 r. na **27** ocenionych jadłospisów w 15 stwierdzono nieprawidłowości (55%). W jadłospisach z 2024 r. stwierdza się większy odsetek błędów, co świadczy braku poprawy jakości jadłospisów. Analiza jadłospisów nadal będzie kontynuowana w 2025 r.

Interwencje

PPIS w Gliwicach, w zakresie Higieny Żywności i Żywienia w 2024 r. przyjął ogółem 244 interwencji, w tym **79 dotyczyło miasta Zabrze** (w 2023 - 99 dotyczyło miasta Zabrze).

Rozpatrzone 221 spraw, nie rozpatrzone 23 z uwagi na:

- 15 przypadków: brak obiektu we wskazanym miejscu, dotyczy głównie obiektów ruchomych i tymczasowych; w 1 przypadku strona nie wskazała szczegółowych informacji jakiego produktu oraz producenta dotyczą zarzuty; w 1 przypadku strona wycofała wniesioną interwencję.
- 8 przypadkach - przekazano błędnie skierowaną interwencję zgodnie z właściwością miejscową lub zgodnie z kompetencją.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami przeprowadzono 235 kontroli interwencyjnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono **74 mandaty karne na kwotę 17900 zł**. W ramach kontroli interwencyjnych wydano **22 decyzje administracyjne** w tym **20** nakazujące poprawę stanu technicznego 1 dotyczącą zakazu wprowadzania do obrotu środków spożywczych, 1 nakazującą przerwanie działalności.

W 2024 r. na 221 rozpatrywanych interwencji w tym: 79 dotyczyło miasta Zabrze

- 70 uznano za uzasadnione, w tym 44 dotyczących miasta Zabrze (w 2023 było 43 uzasadnionych dotyczących miasta Zabrze)
- 151 za nieuzasadnione, w tym 35 dotyczących miasta Zabrze (w 2023 było 56 uzasadnionych dotyczących miasta Zabrze)

Interwencje dotyczyły głównie:

- niehigienicznej sprzedaży środków spożywczych,
- niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego pomieszczeń zakładu,
- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- nieprawidłowej gospodarki odpadami,
- obecności owadów i gryzoni w obiekcie,
- zatrudniania osób bez aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarно-epidemiologicznych.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami na nieprawidłową jakość zdrowotną środków spożywczych w ramach urzędowej kontroli celowanej pobrano 11 próbek do badań laboratoryjnych tj. :

- chipsy ziemniaczane solone – 1 próbka- w kierunku zawartości substancji dodatkowych: barwników, substancji słodzących i konserwujących,
- frankfurterki – 1 próbka – w kierunku badań sensorycznych,
- Mąkę pszenną typ 450 – 1 próbka w kierunku zanieczyszczeń biologicznych,
- Mąkę pszenną typ 650 – 1 próbka w kierunku zanieczyszczeń biologicznych,
- Suplement diety VIT C 1000 z bioflawonoidami z gorzkiej pomarańczy – 1 próbka w kierunku oceny organoleptycznej,
- Nutramigen LGG Complete 1 dla niemowląt od urodzenia hipoalergiczny preparat mlekozastępczy – 1 próbka – w kierunku oceny organoleptycznej,
- Naturalną wodę mineralną „Nałęczowianka” niegazowana – 5 próbek – w kierunku mikrobiologicznym.

W zakresie badanych parametrów próbek **nie kwestionowano**.

Wnioski

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów żywnościowych, jak wykazuje wynikowość (ilość nałożonych mandatów i decyzji w stosunku do ilości kontroli) uległ nieznacznie pogorszeniu w stosunku do 2023 r.

W zakresie bezpieczeństwa żywności stwierdzono wzrost próbek kwestionowanych (3%) w stosunku do roku ubiegłego (1,5%).

Stwierdzono większy odsetek, tj. 55 % jadłospisów ocenionych negatywnie w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. (31%), ocena jadłospisów nadal będzie kontynuowana w 2025 r.

W porównaniu z rokiem 2023 stwierdzono mniejszą ilość zgłoszonych interwencji dotyczących zakładów żywnościowych zlokalizowanych na terenie miasta Zabrze, z czego większość uznano za bezzasadne.

Analiza chorób zakaźnych dla miasta Zabrze za rok 2024

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach za rok 2024 przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56.

W roku 2024 kontynuowano działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwia wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Podejmowano działania przeciwepidemiczne, edukacyjne, promocyjne prowadzące do zmniejszenia zakażeń na nadzorowanym terenie.

Monitorowano bieżącą sytuację epidemiologiczną przez prowadzenie nadzoru rutynowego oraz nadzoru alertowego poprzez udział w działaniach związanych z występowaniem zachorowań na choroby szczególnie niebezpieczne w tym poprzez przepływ informacji w Krajowym Systemie Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych.

W 2024 r. na terenie PSSE w Gliwicach przeprowadzono 5249 wywiadów epidemiologicznych, w 2023 r. na terenie objętym nadzorem przeprowadzono ogółem 6155 wywiadów epidemiologicznych. Spadek liczby wywiadów w stosunku do roku ubiegłego jest związany zaprzestaniem przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych w przypadku zachorowań na COVID-19.

Na terenie miasta Zabrze odnotowano 13 ognisk epidemicznych w tym 3 wywołanych przez koronawirusa SARS-CoV-2, 3 ogniska *Clostridioides difficile*, 3 wywołane pałeczkami z rodzaju *Enterobacteriales*, 2 ogniska wywołane wirusem grypy, 1 ognisko paragrypy typu 3, 1 ognisko wywołane wirusem RSV.

W związku z powyższym PPIS w Gliwicach przeprowadzał dochodzenia epidemiologiczne mające na celu ustalenie liczby osób narażonych na zakażenie oraz ustalenia trybu postępowania placówki celem przecięcia dróg szerzenia się zakażenia.

Odnotowano:

- 3 ogniska epidemiczne wywołane wirusem SARS-CoV-2 na terenie 1 z zabrzańskich szpitali. Ogniska wystąpiły w 3 oddziałach szpitalnych. Ogółem w wyniku zakażenia szpitalnego dodatkowo badania w kierunku wirusa SARS-CoV-2 uzyskano od 11 pacjentów hospitalizowanych w związku z innymi jednostkami chorobowymi, 108 osób objęto nadzorem epidemiologicznym.
- 2 ogniska wywołane przez wirusa grypy typu A. Ogniska wystąpiły w oddziałach o profilu kardiologicznym. Ogółem zachorowało 7 pacjentów. Nadzorem epidemiologicznym objęto 30 osób.
- 3 ogniska wywołane *Clostridioides difficile*. Ogniska wystąpiły na terenie dwóch placówek medycznych. Zakażenie *Clostridioides difficile* stwierdzono ogółem u 14 osób, 56 pacjentów objęto nadzorem epidemiologicznym.
- 1 ognisko wywołane wirusem RSV. Ognisko wystąpiło w oddziale kardiochirurgii dziecięcej. Zakażenie wykryto u 2 dzieci, narażonych na zakażenie było 8 osób.

- 1 ognisko wywołane wirusem paragrypy typu 3. Ognisko wystąpiło w oddziale noworodkowym. U 4 dzieci wystąpiły objawy w postaci infekcji dróg oddechowych, 13 pacjentów narażonych było na zakażenie.
- 3 ogniska wywołane pałeczkami z rodzaju *Enterobacterales* o różnych mechanizmach oporności. Ogniska wystąpiły na terenie 2 szpitali w oddziałach intensywnej terapii. Zakażenia wystąpiły u 8 osób w postaci zakażenia układu oddechowego, moczowego, zapalenia spojówek. W ramach prowadzonych czynności mających na celu wygaszenia ognisk, prowadzono badania przesiewowe osób ze styczności z zakażonymi. W wyniku przeprowadzonych badań wykryto 5 nosicieli pałeczek *Enterobacterales* w przewodzie pokarmowym.

W związku z wystąpieniem ognisk zakażeń epidemicznych w szpitalach Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych podjęły decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

Tak jak w latach ubiegłych w 2024 r. prowadzony był aktywny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który obejmuje nadzór kliniczny, epidemiologiczny i wirusologiczny nad przypadkami ostrego porażenia wiotkiego z osłabieniem mięśni szkieletowych u dzieci w wieku < 15 roku życia. Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów dziecięcych, a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania materiału do badań laboratoryjnych do NIZP-PZH.

Stale monitorowane są podejrzenia i zachorowania na odrę i różyczkę w ramach realizacji programu eliminacji tych chorób.

PPIS w Gliwicach współpracuje z Inspekcją Weterynaryjną na szczeblu powiatowym w zakresie zwalczania chorób odzwierzęcych. Prowadzony jest nadzór nad osobami narażonymi na wirus wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) oraz w zakresie zwalczania tych ognisk. Ponadto prowadzony jest nadzór w przypadku narażenia na wściekliznę w przypadkach pokąsań przez zwierzęta domowe i dzikie. W relacji człowiek-zwierzę istotne jest zachowanie szczególnych środków ostrożności celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego.

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) prowadzony jest nadzór epidemiologiczny w przypadku wystąpienia inwazyjnej choroby zakaźnej wywołanej przez *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* oraz innych bakteryjnych zakażeń ośrodkowego układu nerwowego.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia publicznego związanym ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z placówek służby zdrowia sporządzane są raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi, co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi. Przedmiotowe informacje są również wprowadzane do ogólnopolskiego Sytemu Monitorowania Informacji o Dopalcaczach.

Na terenie miasta Zabrze w 2024 r. odnotowano 4 przypadków zatruc środkami zastępczymi w tym 3 mężczyzn oraz 1 kobieta w przedziale wiekowym 15 - 35 lat. 2 osoby wymagały hospitalizacji. Na terenie miasta Zabrze w 2023 r. odnotowano 6 przypadków zatruc środkami zastępczymi

W ramach prowadzonego nadzoru nad zgłaszalnością chorób zakaźnych odnotowano poprawę zgłaszalności, na którą ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Narodowym Funduszem Zdrowia. PPIS w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do Narodowego Funduszu Zdrowia. Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach.

W związku z powyższym do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej, w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do Narodowego Funduszu Zdrowia i PSSE w Gliwicach wysyła się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

Podsumowując

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających szczepieniom ochronnym, w tym przeciwko COVID-19 a także chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek. Działania przeciwepidemiczne można prowadzić na poziomie eliminowania źródła, na poziomie przecięcia dróg szerzenia się patogenu lub na poziomie uodparniania populacji wrażliwej.

Ustabilizowanie sytuacji epidemiologicznej może być osiągnięte w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych, w tym przeciwko COVID-19 i grypie
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry i różyczki
- monitorowania bieżącej sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych w tym chorób szczególnie niebezpiecznych
- zwiększenia dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby, która ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne, ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych na terenie miasta Gliwice zostały przedstawione w formie tabelarycznej [tab. 4], [tab. 5]

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2024 r.	Zapadalność na 100 000 ludności	Liczba zachorowań w 2023 r.	Zapadalność na 100 000 ludności	Spadek/wzrost zachorowań
Ospa wietrzna	1066	747,92	986	680,52	+ 67,40
Krztusiec	73	51,21	5	3,45	+ 47,76
Borelioza	159	111,55	96	66,25	+ 45,30
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	139	97,52	104	71,78	+ 25,74
Wirusowe zakażenia jelitowe	91	63,84	63	43,48	+ 20,36

Ich wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	47	32,97	36	24,84	+ 8,13
WZW B	28	19,64	22	15,18	+ 4,46
Gruźlica	38	26,66	35	24,15	+ 2,51
Ich wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	18	12,32	15	10,35	+ 2,27
Ich wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i>	6	4,20	3	2,07	+ 2,13
Różyczka	4	2,80	3	2,07	+ 0,73
Ich wywołana przez <i>Neisseria meningitidis</i>	2	1,40	1	0,69	+ 0,71
Zakażenia Sars-CoV-2	1183	830,02	2329	1607,44	- 777,42
Płonica	274	192,24	362	249,85	- 57,60
Bakteryjne zakażenia jelitowe	97	68,05	110	75,92	- 7,86
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	17	11,92	26	17,94	- 6,01
<i>Legionelloza</i>	3	2,10	8	5,52	- 3,41
WZW C	14	9,82	19	13,11	- 3,28
Świnka	8	5,61	12	8,28	- 2,66
WZW A	0	0	3	2,07	- 2,07
Neuroinfekcje	5	3,50	7	4,83	- 1,32

tab. 4 Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegających zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w latach 2023-2024 w Zabrzu

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach:				
	2024	2023	2022	2021	2020
Ospa wietrzna	1066	986	719	204	443
Wirusowe zakażenia jelitowe	91	63	94	42	40
Płonica	274	362	71	22	60
Borelioza	159	96	64	21	7
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	139	104	85	43	83
Bakteryjne zakażenia jelitowe	97	110	106	74	41

WZW C	14	19	19	1	3
WZW B	28	22	14	4	3
Ich wywołana przez Streptococcus pneumoniae	18	15	5	1	1
Różyczka	4	3	2	0	2
Neuroinfekcje	5	7	3	2	1
Świnka	8	12	2	2	0
WZW A	0	3	0	0	0
Gruźlica	38	35	38	55	19
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	17	26	14	22	5
Krztusiec	73	5	0	1	1
Ich wywołana przez Neisseria meningitidis	2	1	0	1	0
Ich wywołana przez Haemophilus influenzae	6	3	0	1	0

tab. 5 Liczba zachorowań na choroby zakaźne podlegające zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w latach 2020 - 2024 w mieście Zabrze

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

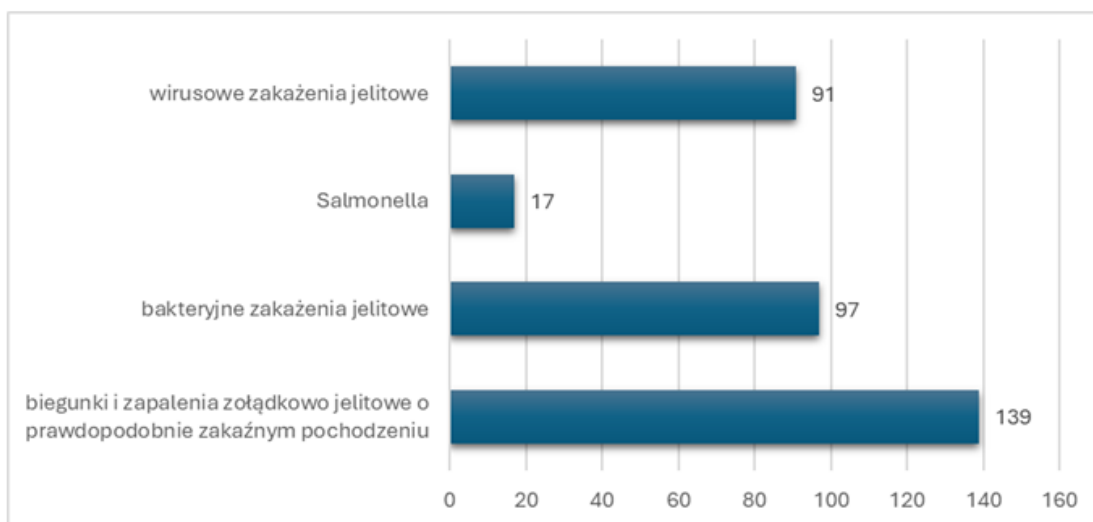
Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę przyrządzania i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego.

Dominują przede wszystkim zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe, w tym wirusowe, bakteryjne i nieokreślone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

Główną przyczyną bakteryjnych zatruc pokarmowych w analizowanym czasie były zakażenia wywołane odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella*. Za przyczynę wywoływania większości zapaleń żołądka i jelit tej etiologii uznaje się drób i zakażone jajka.

Głównym problemem w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo wdrożonego leczenia nadal się utrzymują. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

W związku z powyższym ok. 40% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

ryc. 7 Liczba zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w 2024 r.

BIEGUNKI I ZAPALENIE ŻOŁĄDKOWO-JELITOWE O PRAWDOPODOBNIENIE ZAKAŻNYM POCHODZENIU

Biegunka, w szczególności u dzieci, może powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne. Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu zwykle nie są potwierdzane badaniami bakteriologicznymi i stanowią one poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg, o czym świadczy niewielki odsetek hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

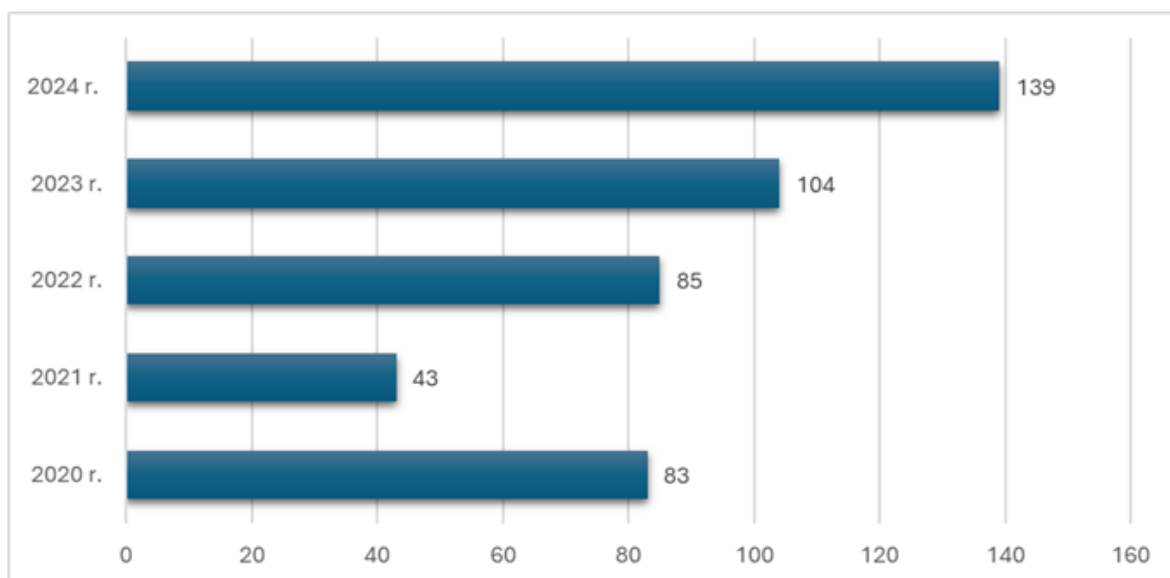
W 2024 r. odnotowano 139 zachorowań, w tym 16 u dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 13 osób, w tym 5 dzieci do 2 lat.

W 2023 r. zarejestrowano 104 przypadki zachorowań, w tym u 21 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 15 osób, w tym 7 dzieci do 2 lat.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu nie były potwierdzone badaniami bakteriologicznymi i stanowią one nadal poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

WIRUSOWE I INNE OKREŚLONE ZAKAŻENIA JELITOWE

Poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny stanowią wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe i norowirusowe i są one najczęstszą przyczyną ostrego nieżytu żołądkowo – jelitowego u dzieci.

ryc. 8 Liczba zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2020-2024

Zakażenia przenoszą się drogą fekalno-oralną przy kontakcie z małą ilością materiału zakaźnego. Źródłem zakażenia jest chory człowiek, ozdrowieniec nadal wydalający wirusa w kale lub osoba zakażona bezobjawowo. Po przedostaniu się drobnoustrojów do organizmu uszkadzają nabłonek kosmków jelitowych, wywołując stan zapalny żołądka i jelit. Zachorowania cechują się nagłym wystąpieniem biegunki, wymiotów, gorączką, nudnościami oraz bólami brzucha.

Zakażenia występują głównie u dzieci przed 5 rokiem życia, nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje te stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy.

W skutecznym zapobieganiu zakażeniom rotawirusowym największą rolę odgrywają szczepienia ochronne. Od 2021 r. szczepienia przeciw rotawirusom zostały wprowadzone do szczepień obowiązkowych.

W 2024 r. odnotowano 91 zachorowania na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym 26 dzieci do lat dwóch.

W 2023 r. zarejestrowano 63 przypadki, w tym 24 dzieci do lat dwóch. 52 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

W 2024 r. odnotowano 24 zachorowań wywołanych przez rotawirusy, 29 zachorowań wywołanych przez norowirusy, 17 zachorowań wywołanych przez adenowirusy oraz 21 zachorowań sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

Salmonellozy

Najczęstszym źródłem zakażeń pałeczkami *Salmonella* są skażone jaja i produkty je zawierające, mięso drobiowe i wołowe. Głównym powodem występowania chorobotwórczych

drobnoustrojów w spożywanej żywności jest nieodpowiednia obróbka termiczna, brak dbałości o higienę przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia. Zakażona żywność zwykle wygląda i pachnie normalnie, dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak zapobiegać infekcji. Metody zapobiegawcze obejmują środki ostrożności, takie jak: higiena żywności, unikanie żywności i napojów o wysokim ryzyku zanieczyszczenia oraz częste mycie rąk, szczególnie po kontakcie ze zwierzętami lub ich odchodami oraz z osobami chorymi. Podstawą rozpoznania zachorowania jest izolacja bakterii z materiału klinicznego. Niekiedy choroba może być powikłana pozajelitowymi ogniskami zakażenia, ropniami lub zapaleniem narządów jamy brzusznej. W przypadkach upośledzonej odporności posocznica charakteryzuje się bogatą manifestacją kliniczną, a objawy mogą pojawić się między innymi ze strony ośrodkowego układu nerwowego, płuc, serca, naczyń stawów i kości.

W 2024 r. odnotowano 17 zachorowań na salmonellozę. Hospitalizacji wymagało 15 osób. Zachorowało 7 mężczyzn i 10 kobiet.

W 2023 r. odnotowano 26 zachorowań, w tym 18 przypadków zatruc pokarmowych oraz 8 zakażeń pozajelitowych. Hospitalizacji wymagało 18 osób.

Ponad 70% wszystkich zachorowań było wywołanych pałeczkami *Salmonella* z gr. D *enteritidis*. Zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych. Przypuszczać można, że przyczynami tego stanu są zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i niepoddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nieprzestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych.

Wszystkie osoby chore zostały objęte nadzorem epidemiologicznym którym wykonano badania kontrolne kału. Ogółem nadzorem epidemiologicznym objęto 44 osoby ze styczności z chorymi oraz przeprowadzono badania kału na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Nie stwierdzono nosicielstwa pałeczek *Salmonella* u osób z kontaktu.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridioides difficile*.

W 2024 r. zarejestrowano 97 przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym 86 zakażenia spowodowane *Clostridioides difficile* oraz 6 przypadki bakteryjnych zakażeń o nieokreślonej etiologii, 5 przypadków zakażeń *Campylobacter*. Leczenia szpitalnego wymagały 93 osoby.

Na kampylobakteriozę zachorowało 4 dzieci w wieku 0-3 lata oraz 17 lat. Chorzy zostali hospitalizowani w oddziałach pediatrycznych z objawami silnej biegunki z krwią, wysokiej gorączki, nudnościami, wymiotami, bólem brzucha. Zastosowano antybiotykoterapię. Badania mikrobiologiczne kału potwierdziły zakażenie *Campylobacter*.

W 2023 r. odnotowano 110 przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, z czego 99 zachorowań było wywołanych przez *Clostridioides difficile*, 4 przypadki wywołane przez *Yersinia enterocolitica* oraz 7 bakteryjnych zakażeń jelitowych o nieokreślonej etiologii. Ogółem 105 osób wymagało leczenia szpitalnego.

Zachorowania wywołane przez *Clostridioides difficile* wystąpiły głównie u osób obciążonych innymi jednostkami chorobowymi poddawanych długotrwałej antybiotykoterapii. Zakażenia najczęściej występują u chorych leczonych przeciwbakteryjnie lub przeciwnowotworowo w ciągu 8 tygodni poprzedzających wystąpienie objawów.

Podeszły wiek chorego jest najważniejszym czynnikiem rozwoju objawowego zakażenia, a także ciężkiego i powikłanego przebiegu choroby. Ponadto istotnymi czynnikami są:

- czas trwania leczenia szpitalnego
- kontakt z innymi osobami zakażonymi *Clostridioides difficile* w przebiegu hospitalizacji.

W 2024 roku wystąpiły 3 ogniska epidemiczne wywołane przez *Clostridioides difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B. Ogniska wystąpiły na terenie dwóch placówek medycznych. Ogółem u 14 osób potwierdzono zakażenie *Clostridioides difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B.

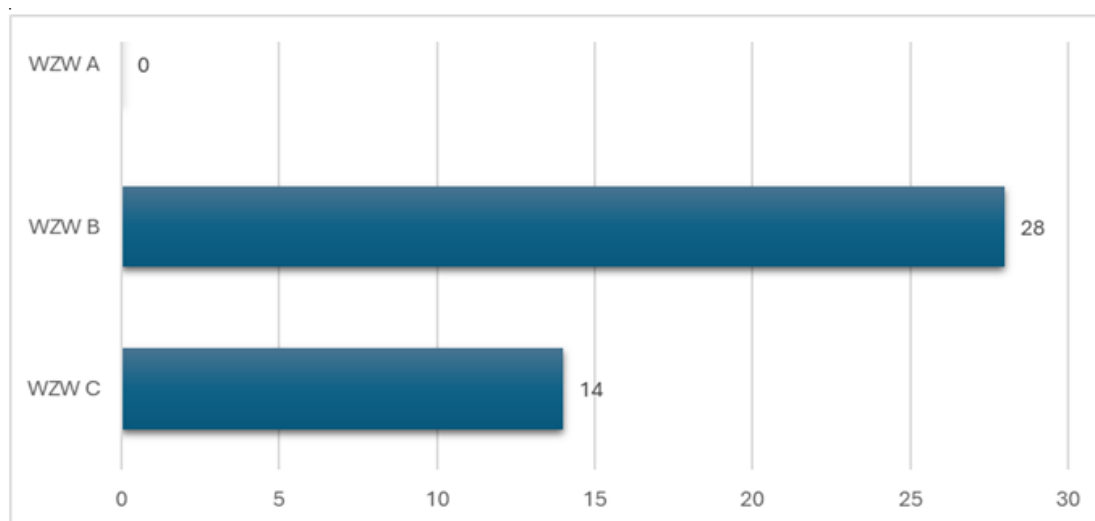
We wszystkich przypadkach podjęto decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby.

Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Zakażenie wirusami HBV i HCV mogą prowadzić do rozwoju przewlekłego zapalenia wątroby, wymagającej złożonej i kosztownej terapii. Pozostawienie przewlekłych zakażeń tymi wirusami bez leczenia może doprowadzać do rozwoju marskości i raka wątroby.

Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C, przeciwko któremu nie ma skutecznej szczepionki.

ryc. 9 Liczba zachorowań na WZW w 2024 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż innych typów WZW. Najczęściej zachorowania mają charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

W 2024 r. również odnotowano 14 zachorowań. W 2023 r. zarejestrowano 19 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu C, żadna z osób chorych nie wymagała hospitalizacji. Odnotowano 2 zachorowania wśród pracowników ochrony zdrowia.

Zachorowania odnotowano u 10 kobiet i 4 mężczyzn. 18 osób z kontaktu zakażonymi osobami objęto nadzorem epidemiologicznym.

Wszystkie przypadki zostały potwierdzone badaniami genetycznymi potwierdzającymi obecność kwasu nukleinowego wirusa HCV.

Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno - sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedycznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

Zakażenia HCV są możliwe przy wszelkich stanach naruszenia ciągłości skóry i błon śluzowych związanych z zabiegami medycznymi w tym stomatologicznymi ale także niemedycznymi np. wykonywanie tatuażu, kolczykowanie. Dominującą drogą zakażenia są zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek. Ok. 80% chorych korzystało z usług i procedur medycznych.

WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych, edukacyjnych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W 2024 r. odnotowano 28 przypadków zachorowań na przewlekłe WZW typu B.

W 2023 r. zarejestrowano 22 zachorowania na przewlekłe WZW typu B.

Zachorowało 14 mężczyzn i 14 kobiet. Wszystkie zakażenia WZW typu B przebiegały bezobjawowo i miały charakter przewlekły. Ponad 80% chorych nie było zaszczepionych przeciwko WZW typu B.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 33 osoby ze styczności, osoby zostały skierowane do lekarza celem wykonania badań lekarskich oraz ewentualnego zaszczepienia p/WZW typu B osób nieszczepionych.

Do zakażenia HBV może dojść na drodze parenteralnej (z naruszeniem ciągłości skóry), seksualnej oraz wertykalnej. Ryzyko zakażenia parenteralnego dotyczy wszystkich inwazyjnych zabiegów medycznych (diagnostyczne, stomatologiczne, operacyjne) oraz niemedycznych (tatuaże, kolczykowanie, dożylna/donosowa stosowanie środków odurzających).

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż dominującą drogą zakażenia były zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek, ponad 55% osób korzystało z usług medycznych. 25% chorych narażona była na zakażenie poprzez korzystanie z usług niemedycznych

poprzez wykonywanie tatuaży, korzystanie z zabiegów kosmetycznych związanych z naruszeniem ciągłości skóry.

Nie odnotowano zachorowań wśród osób wykonujących zawód medyczny, odnotowano 1 zachorowanie u pracownika służb porządkowych. Zachorowania wystąpiły tylko u osób dorosłych w przedziale wiekowym 30-75 lat. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W latach 2023-2024 nie odnotowano przypadków WZW typu A.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi.

Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

W 2024 r. zarejestrowano 5 przypadki neuroinfekcji, w tym 3 wirusowe zapalenie opon mózgowych i 2 zachorowania na inne i nieokreślone zapalenie opon mózgowych i mózgu. W 2023 r. zarejestrowano 7 przypadków neuroinfekcji, w tym 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu, 2 zachorowania na wirusowe zapalenie opon mózgowych i mózgu, 4 inne nieokreślone zapalenie opon i mózgu.

Ponadto w 2024 r. odnotowano 2 przypadki zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową, 18 zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową oraz 6 zachorowań wywołanych przez *Haemophilus influenzae*.

Zachorowania o etiologii wirusowej

Na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii enterowirusowej zachorowało 3 chłopców - noworodek oraz chłopcy w wieku 10, 11 lat. Dzieci z objawami bólu głowy, nudności, osłabienia były hospitalizowane w oddziałach pediatrycznych. U noworodka przedwcześnie urodzonego zaobserwowano apatię oraz gorączkę. Ustalono, iż w trakcie ciąży matka dziecka przebyła infekcję górnych dróg oddechowych. Badania molekularne płynu mózgowo - rdzeniowego potwierdziły enterowirusy. W wyniku zastosowanego leczenia objawowego uzyskano ustąpienie dolegliwości oraz poprawę stanu klinicznego, chorych wypisano do domu w stanie dobrym, bez następstw chorobowych.

Na nieokreślone zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu zachorowało 2 dzieci w wieku 12-15 lat. Chorzy z gorączką, wymiotami, bólami głowy, niedoczulicą jednostronną zostali hospitalizowani w oddziale pediatrycznym. Po wdrożonym leczeniu chorzy zostali wypisani do domu.

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki medycznej, bakteryjne, ropne zapalenia opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu.

W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych. Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ *STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE*

Do najczęstszych chorób inwazyjnych wywoływanych przez *Streptococcus pneumoniae* należą: zapalenie płuc, sepsa i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

W 2024 r. na inwazyjną chorobę pneumokokową zachorowało 18 osób, odnotowano 1 zachorowanie na zapalenie opon mózgowych i mózgu, 12 zachorowań na posocznice oraz 7 przypadków zapalenia płuc, u 2 osób zarejestrowano równocześnie zachorowanie na posocznice i zapalne płuc.

W 2023 r. na inwazyjną chorobę pneumokokową zachorowało 15 osób, odnotowano 1 zachorowanie na zapalenie opon mózgowych i mózgu, 5 zachorowań na posocznice oraz 7 przypadków zapalenia płuc, u 2 osób zarejestrowano równocześnie zachorowanie na posocznice i zapalne płuc. Z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej zmarły 2 osoby.

Na posocznice pneumokokową zachorowały osoby dorosłe powyżej 30 roku życia, w tym 3 kobiety oraz 9 mężczyzn. Chorzy z wysoką gorączką, dusznością, objawami wstrząsu septycznego, zapaleniem górnych dróg oddechowych zostali hospitalizowani w oddziałach wewnętrznych lub anestezjologii i intensywnej terapii.

Na pneumokokowe zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych zachorowała 34-letnia kobieta, u której zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych poprzedziła infekcja ucha wewnętrznego oraz zapalenie zatok. Chora z nudnościami, wymiotami, utratą przytomności, bez kontaktu słownego, zaburzeniami świadomości, z porażeniem nerwów czaszkowych została hospitalizowana w oddziale obserwacyjno- zakaźnym. Chora po 40-dniowej hospitalizacji została przekazana do oddziału rehabilitacji z następstwami pochorobowymi w postaci głuchoty.

Na pneumokokowe zapalenie płuc zachorowało 6 mężczyzn i 1 kobieta. Chorzy z objawami zapalenia płuc, gorączką, kaszlem, dusznością, niewydolnością oddechową zostali hospitalizowani w oddziałach intensywnej terapii oraz oddziałach wewnętrznych.

Na posocznice i pneumokokowe zapalenie płuc zachorowało 2 mężczyzn w wieku 33 i 54 lata. Chorzy z wstrząsem, niewydolnością oddechową, wysokimi parametrami, zapalnymi zapaleniem płuc, gorączką zostali hospitalizowani. Chorym wdrożono celowaną antybiotykoterapię.

INWAZYJNA CHOROBA MENINGOKOKOWA

Neisseria meningitidis (dwoinka zapalenia opon mózgowo – rdzeniowych), wywołuje ciężkie zakażenia inwazyjne, takie jak zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocznice. Dwoinka *Neisseria meningitidis* jest przenoszona przez bezpośredni kontakt z wydzielinami z dróg oddechowych.

W 2024 r. zarejestrowano 2 przypadki inwazyjnej choroby meningokokowej, w 2023 r. zarejestrowano 1 zachorowanie.

- Na meningokokowe zapalenie opon mózgowo rdzeniowych zachorował 47-letni mężczyzna. Chory z gorączką, silnym bólem głowy, bólami brzucha, bólem w klatce piersiowej, zaburzeniami chodu, splątany z nagłą utratą obustronną słuchu został hospitalizowany w oddziale obserwacyjno – zakaźnym. Z pobranego płynu mózgowo-rdzeniowego wyizolowano dwóinki *Neisseria meningitidis* z gr. C. Chemioprophylaktykę zlecono 10 osobom ze styczności z chorym (domownicy oraz współpracownicy z zakładu pracy). Po dwutygodniowej hospitalizacji chory został wypisany do domu w stanie dobrym bez powikłań.
- Na posocznice meningokokową zachorował 8-miesięczny chłopczyk, pozostający pod opieką matki w domu. Dziecko zostało przyjęte do oddziału anestezjologii i intensywnej terapii dzieci i noworodków z krwotoczną wysypką, brakiem apetytu, wymiotami, nadmierną potliwością nieukojonym płaczem, rozdrażnione z wstrząsem septycznym. Rozpoznano zespół Waterhouse’a – Friderichsena. Badania mikrobiologiczne i molekularne krwi potwierdziły obecność *Neisseria meningitidis* z gr. B. W pierwszej dobie hospitalizacji chłopiec zmarł. Nadzorem epidemiologicznym objęto 4 osoby zamieszkujące razem z dzieckiem, wszystkim osobom wdrożono chemioprophylaktykę.

CHOROBY WYWOŁANE PRZEZ *HAEMOPHILUS INFLUENZAE*

Haemophilus influenzae jest patogenem wyłącznie człowieka. Bakterie rozprzestrzeniają się drogą kropelkową lub przez bezpośredni kontakt z wydalaminami bądź wydzielinami od osoby chorej. Zakażenie jest najgroźniejsze u małych dzieci. Zakażenie *Haemophilus influenzae* jest może być przyczyną zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu, zapalenia nagłośni, tkanki łącznej i płuc.

- Na posocznice wywołaną *Haemophilus influenzae* zachorowały 2 osoby, 42-letni mężczyzna oraz 61-letnia kobieta. Chorzy z wysoką gorączką, dusznością, niewydolnością oddechową, bólem głowy zostali hospitalizowani w oddziałach intensywnej opieki medycznej. Mężczyzna zmarł z powodu choroby podstawowej. Kobietę wypisano do domu w stanie dobrym.
- Na zapalenie płuc zachorowały 4 osoby w wieku 42-82 lata w tym 3 kobiety i 1 mężczyzna. Chorzy z objawami zapalenia płuc, objawami przewlekłej infekcji dróg oddechowych zostali hospitalizowani intensywnej opieki medycznej. Po wdrożonej antybiotykoterapii chorzy zostali wypisani do domu.

CHOROBA Z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową, wywoływaną przez krętki z rodzaju *Borrelia burgdorferi*. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby.

Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana, dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwko boreliozie nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie. Najczęstszą

postacią boreliozy jest rumień wędrujący oraz zapalenie stawów. Rumień wędrujący jest charakterystycznym objawem wczesnego, zlokalizowanego zakażenia. Najczęściej lokalizuje się na kończynach i tułowi. Dolegliwości ze strony narządu ruchu najczęściej dotyczą dużych stawów. Mogą także objawiać się przewlekłymi, wędrującymi bólami mięśni, przyczepów i pochewek ścięgnistych oraz z osłabieniem siły mięśniowej.

W 2024 r. odnotowano 159 zachorowania na boreliozę w tym 1 przypadek neuroboreliozy. 6 osób wymagało hospitalizacji. Zachorowało 90 kobiet i 69 mężczyzn. Najwięcej zachorowań odnotowano po 60 roku życia.

W 2023 r. odnotowano 96 przypadków zachorowań na boreliozę, 5 osób wymagało leczenia szpitalnego.

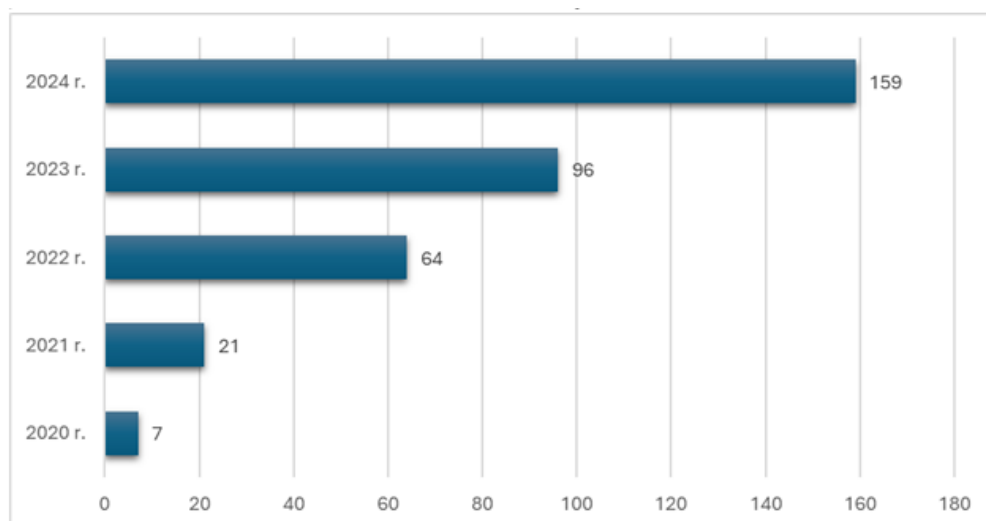
Neuroborelioza jest postacią rozsianego zakażenia, obejmuje zarówno ośrodkowy jak i obwodowy układ nerwowy. Na neuroboreliozę zachorował 9-letni chłopiec, u którego wystąpiły bóle głowy, wymioty, nudności, rozpoznano zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych. W badaniu płynu mózgowo-rdzeniowego stwierdzono obecność przeciwciał p/*Borrelia burgdorferi*. Dziecko hospitalizowano w oddziale pediatrycznym. Po wdrożonej antybiotykoterapii chłopca wypisano do domu bez powikłań.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe.

Do ukąszeń przez kleszcze dochodzi najczęściej w miesiącach wiosennych i letnich, najczęściej zachorowań odnotowano od maja do lipca. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii. Przyczyny zachorowań należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiają populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźne dla ludzi są również niezauważalne gołym okiem nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę.

Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia kleszcza.

ryc. 10 Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2020-2024

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego, stanowi ona poważny problem dla zdrowia publicznego. Źródłem zakażenia jest chory człowiek, który podczas mówienia, kichania czy kaszlu wydała prątki. Do zakażenia najczęściej dochodzi drogą inhalacyjną i kropelkową. Prątki gruźlicy mogą wnikać do układu oddechowego, nie powodując zakażenia. Podatność na zakażenie i rozwój choroby zależą min. od liczby prątków, które wniknęły do płuc, ich zjadliwości oraz sprawności układu odpornościowego.

Czynnikami ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się groźnego dla zdrowia zjawiska lekooporności są przede wszystkim:

- przerywanie leczenia gruźlicy;
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźliczych;
- stosowanie leczenia przeciwpłatkowego niezgodnie z zaleceniami.

Pomimo obserwowanej wysokiej zapadalności osób starszych o niskim statusie społecznym i niedostatecznych warunkach bytowych odnotowuje się również zachorowania wśród osób młodych pracujących zawodowo. Osoby te często lekceważą swój stan zdrowia, nie korzystają z porad lekarskich i zwolnienia lekarskiego w obawie przed utratą pracy.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia oraz obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym. Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia, co tym samym prowadzi to do lekooporności.

Natomiast lekooporność jest przyczyną utrudnionego leczenia, co może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2020-2024 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

- w roku 2020 – 19 osoby
- w roku 2021 - 55 osób
- w roku 2022 – 38 osób
- w roku 2023 – 35 osób
- w roku 2024 – 38 osób

Odnutowano 4 przypadki wznowy zachorowania. Wszystkie zachorowania to gruźlica płuc. Zachorowało 9 kobiet i 29 mężczyzn. Mężczyźni chorują ponad 3-krotnie częściej niż kobiety. Większa zapadalność na gruźlicę mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, spożywanie alkoholu, niehigieniczny tryb życia. Największą zapadalność odnotowano u osób w wieku 40-49 lat. Ponadto odnotowano 4 zachorowania wśród dzieci (rodzeństwo) od 0 do 10 lat, które współzamieszkiwały z chorym, na gruźlicę prątkującą płuc ojcem. U najmłodszego 9-miesięcznego chłopca wystąpił silny kaszel, nocne poty, zmniejszone łaknienie, zmiany w rtg płuc. Rozpoznano gruźlicę prątkującą płuc. Ustalono, że dziecko nie zostało zaszczepione przeciwko

gruźlicy z powodu wrodzonej choroby jelit. U pozostałych dzieci rozpoznano gruźlicę nieprątkującą. Dzieci były zaszczepione przeciwko gruźlicy zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych (dalej: PSO).

Odnotowano 1 zachorowanie u osoby bezdomnej. Jedna osoba pozostawała w leczeniu ambulatoryjnym, pozostali chorzy byli hospitalizowani w oddziałach chorób płuc. Osoby z kontaktu z chorymi obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2024 r. 50 osób objęto nadzorem epidemiologicznym.

W 2024 r. wydano 1 decyzję administracyjną w celu przymuszenia do podjęcia leczenia szpitalnego kobiety z prątkującą gruźlicą płuc. W związku z niewykonaniem postanowień decyzji na chorą nałożono karę grzywny. Ostatecznie chora podjęła leczenie w oddziale chorób płuc i gruźlicy. Po zakończonej hospitalizacji chora pozostaje w leczeniu ambulatoryjnym oraz pod nadzorem epidemiologicznym.

Z powodu gruźlicy w 2024 r. odnotowano 4 zgony. Zgon jest najczęstszą konsekwencją zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nieprzyjmowania środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

CHOROBY WENERYCZNE

W 2024 r. odnotowano 9 przypadków zachorowań na kiłę, wszystkie osoby pozostawały w leczeniu ambulatoryjnym. Zachorowania wystąpiły wśród mężczyzn.

W 2023 r. odnotowano 10 przypadków zachorowania na kiłę oraz 1 zachorowanie na rzeżączkę, 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

Czynnikiem etiologicznym kiły jest *Treponema pallidum*. Zakażenie następuje przez mikrourazy w skórze i błonach śluzowych, najczęściej w czasie kontaktów seksualnych. Obraz kliniczny kiły zależy od czasu jaki upłynął od zakażenia (kiła wczesna, kiła późna).

Zachorowania wystąpiły głównie u młodych osób w przedziale wiekowym 30-40 lat. Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest fakt niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje, że dane epidemiologiczne są niepełne. Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest również fakt, iż chorzy nie ujawniają personaliów swoich partnerów seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza.

Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych na terenie tut. stacji chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec. Najwięcej zachorowań odnotowano

na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach.

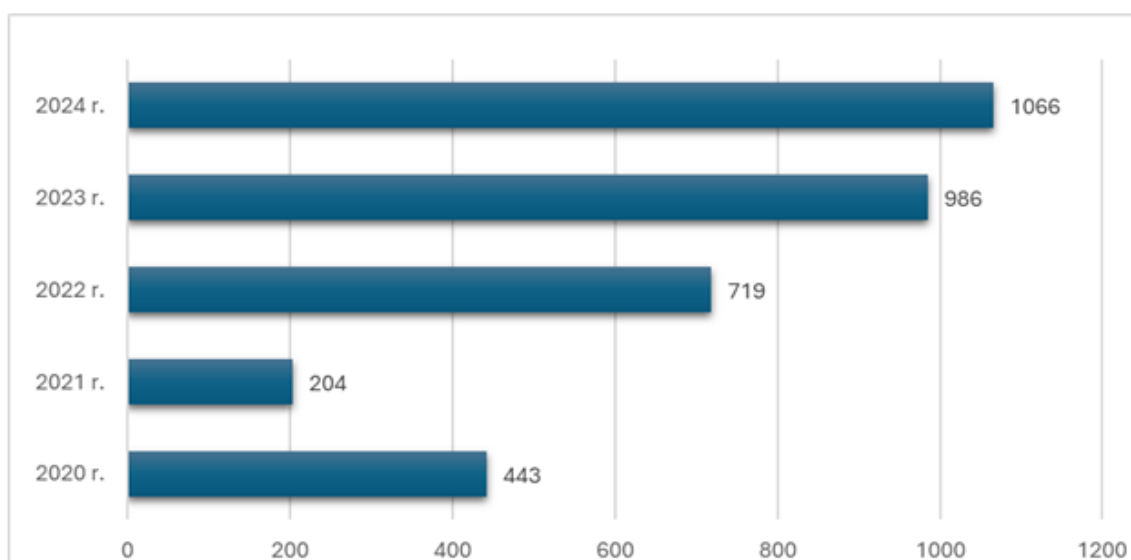
Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie z wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków, dla których jest to szczepienie obowiązkowe.

W mieście Zabrze w ramach obowiązkowego szczepienia przeciwko ospie wietrznej zaszczepiono 284 dzieci.

W **2024 r.** zachorowało **1066** osób, 2 osoby wymagały hospitalizacji.

W **2023 r.** odnotowano **986** zachorowań, 1 osoba wymagała hospitalizacji.

Zachorowania przebiegały łagodnie, nie odnotowano powikłań pochorobowych. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci od 3 do 14 lat. Zapadalność jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn. Zachorowania wystąpiły u dzieci niezaszczepionych przeciwko ospie.

ryc. 11 Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2020-2024

Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną, przeciwko której nie ma szczepionki.

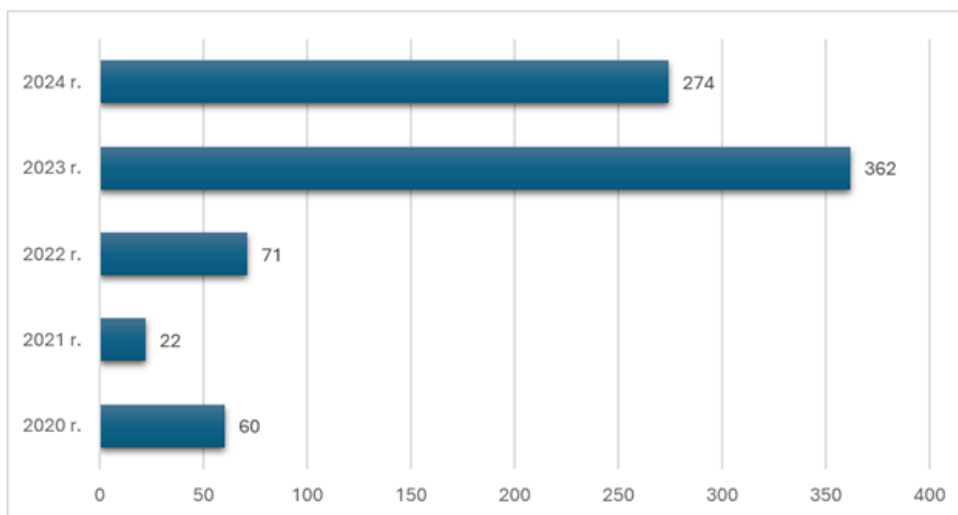
W **2024 r.** odnotowano **274** przypadków zachorowań, 1 osoba wymagała leczenia szpitalnego.

W **2023 r.** zarejestrowano **362** przypadki.

Zachorowania na płonicę charakteryzują się występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych. Zapadalność jest porównywalna u chłopców jak i dziewczynek.

Zachorowały głównie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 3-14 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób przebywających w zbiorowiskach społecznych tj. przedszkola, szkoły. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach wiosennych i zimowych.

ryc. 12 Liczba zachorowań na płonice w latach 2020-2024

Świnka, odra, różyczka

Sytuacja epidemiologiczna odry, świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw w/w chorobom. Odra i różyczka zostały objęte przez WHO programem eliminacyjnym.

Wprowadzenie od 1975r szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004r szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006r dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowało znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby.

Odra

W 2024 r. i 2023 r. nie odnotowano zachorowań na odrę.

Świnka

W 2024 r. odnotowano 8 zachorowania na świnkę. W 2023 r. zanotowano 12 zachorowań.

Zachorowało 2 mężczyzn i 6 kobiet od 2- 10 lat. 4 dzieci nie było zaszczepionych przeciwko śwince, pozostałe osoby były zaszczepione przeciwko śwince szczepionką skojarzoną, zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Różyczka

W 2024 r. odnotowano 4 zachorowania.

W 2023 r. odnotowano 3 zachorowania na różyczkę.

Zachorowały dzieci w wieku 7 - 12 roku życia, z czego 1 dziecko nie było zaszczepione przeciwko różyczce, pozostałe osoby były szczepione zgodnie z PSO.

Blonica, krztusiec, tężec

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie miasta Zabrze ocenia się jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowano zachorowań na błonicę.

W latach 2023 - 2024 nie odnotowano zachorowań na tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. Chory na krztusiec jest najbardziej zakaźny w początkowym, nieżytowym okresie choroby, zakaźność utrzymuje się nawet do 3 tygodni napadowego kaszlu. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły. Przechorowanie krztuśca, a także szczepienie nie daje trwałej odporności.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień. Stosunkowo krótki okres ochrony immunologicznej zapewnianej przez szczepienia sprawia, iż zachorowania mogą wystąpić u osób dorosłych, u których krztusiec może mieć słabiej zaznaczone objawy.

Lata	Liczba zachorowań
2020	1
2021	1
2022	0
2023	5
2024	73

Najwięcej zachorowań odnotowano u dzieci w wieku 10-14 lat oraz w grupie osób dorosłych w wieku 30-49 lat. Ustalono, że 29 osób było zaszczepionych przeciwko krztuścowi zgodnie z PSO, 2 dzieci nie zostało zaszczepionych, u pozostałych osób nie znana była historia szczepień lub okres ochrony immunologicznej wygasł. Chorzy z objawami napadowego kaszlu, dusznościami, wymiotami wymagali antybiotykoterapii. 4 osoby wymagały leczenia szpitalnego. Wzrost zachorowań obserwowano od maja, natomiast od sierpnia nastąpił gwałtowny wzrost liczby zachorowań.

Legionelloza

W 2024 r. zarejestrowano 3 zachorowania na legionellozę, 2 osoby wymagały leczenia szpitalnego. Zachorowały osoby dorosłe w tym 2 mężczyzn w wieku 39 i 65 lat oraz 34-letnia kobieta.

W 2023 r. zarejestrowano 8 zachorowań na chorobę legionistów.

- 65-letni mężczyzna został hospitalizowany w szpitalu miejskim w Zabrze z objawami braku łaknienia, kaszlem, bólem głowy i gorączką. Mężczyznę wypisano do domu w stanie dobrym. Ustalono, że chory korzystał z kąpeli wodnej jacuzzi.
- 39-letni mężczyzna pochodzenia ukraińskiego, zachorował po powrocie z Ukrainy. Mężczyzna chorował na przewlekłą chorobę płuc, stale korzystający z tlenoterapii w warunkach domowych, oczekujący na przeszczep płuc. Mężczyzna przebywający w punkcie recepcyjnym w mieście Zabrze. Chory został przyjęty do oddziału pulmonologii z gorączką i kaszlem. Pobrano wodę do badania z miejsca pobytu chorego – wyniki badań nie potwierdziły obecności drobnoustrojów.
- 34-letnia kobieta leczona ambulatoryjnie. Wystąpiły objawy w postaci kaszlu, duszności, zawroty głowy i zapalenia płuc. Wodę pobrano z natrysków z miejsca pracy oraz z miejsca zamieszkania. Wyniki badań wody ujemne.

Wirusowe infekcje górnych dróg oddechowych

W zakresie wirusowych zakażeń dróg oddechowych w 2024 r. obserwowano kontynuację trendu z 2023 r. tzn. dominowały zachorowania na COVID-19 i grypę. W wrześniu 2024 r. obserwowano szczyt zachorowań na COVID -19 natomiast w grudniu 2024 r. nastąpił wzrost zachorowań na grypę.

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powoduje duże straty ekonomiczne, związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysoką zjadliwość wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie są ponoszone w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

W związku ze zmianą przepisów prawnych obowiązek raportowania zachorowań na infekcje górnych dróg oddechowych potwierdzonych testem antygenowym nałożono w lipcu 2023 r.

W 2024 r. odnotowano 821 w tym 20 przypadków zachorowań na grypę potwierdzonych badaniem molekularnym PCR. Pozostałe zachorowania zostały potwierdzone testem antygenowym. 45 osób wymagało hospitalizacji.

W 2023 r. zarejestrowano 71 przypadków zachorowań na grypę, w tym 69 przypadków potwierdzonych testem antygenowym i 2 zachorowania potwierdzone badaniem molekularnym.

Wirus RSV to wirus powodujący sezonowe zakażenia dróg oddechowych, szczególnie groźne dla niemowląt i dzieci poniżej 2 roku życia. Nasilenie się dolegliwości, szczególnie u najmłodszych dzieci, może wymagać leczenia szpitalnego.

W 2024 r. odnotowano 51 zakażeń wirusem RSV w tym 21 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 13 osób w tym 8 dzieci do lat dwóch.

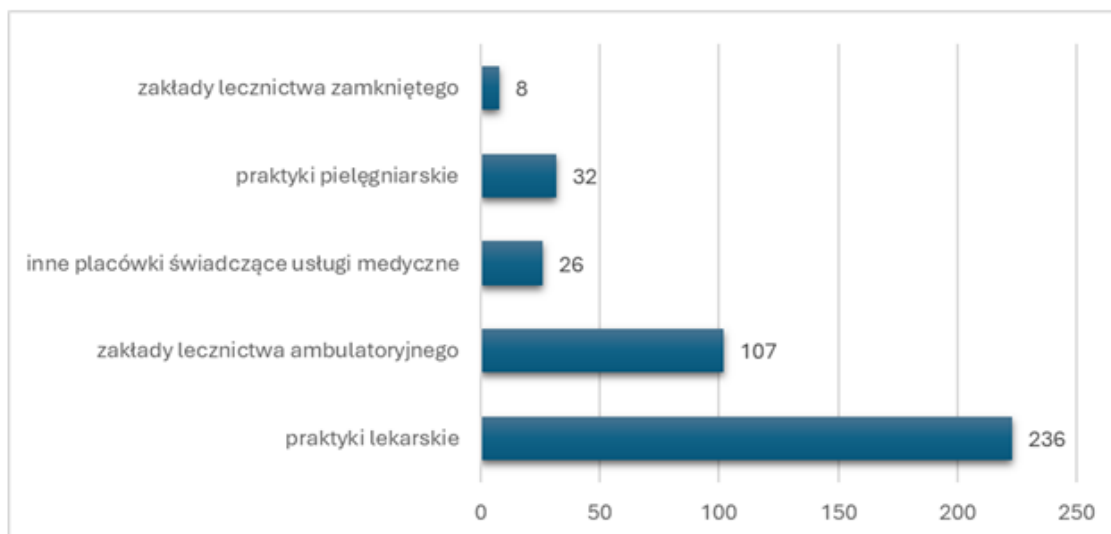
W 2023 r. odnotowano 21 zakażeń wirusem RSV, w tym 11 przypadków zakażeń stanowiły zakażenia u dzieci do lat dwóch, z czego 9 dzieci wymagało leczenia szpitalnego.

W 2024 r. zarejestrowano 1183 potwierdzonych przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2, 16 osób wymagały hospitalizacji. większości przypadków wykonywano antygenowe testy SARS-CoV-2.

W 2023 r. w mieście Zabrze odnotowano 2329 zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Odnotowano spadek liczby zachorowań. Przyczyną takiego stanu mogą być powszechnie stosowane szczepienia p/COVID-19.

Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2024 na terenie miasta Zabrze sprawowano nadzór sanitarny nad warunkami higieniczno-sanitarnymi jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia w których są udzielane świadczenia zdrowotne:

ryc. 13 Placówki ochrony zdrowia działające na terenie miasta Zabrze

- 8 zakładami leczenia zamkniętego w tym: 4 szpitalami z 3 obiektami, 3 szpitalami jednego dnia, 1 zakładem opiekuńczo-leczniczym i filią zakładu opiekuńczo - leczniczego, którego dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice,
- 107 zakładami leczenia ambulatoryjnego z 61 obiektami i 38 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 4 zakłady, 1 obiekt oraz 6 filii posiada status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (ryc. 15),
- 236 praktykami lekarskimi, w tym 45 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 183 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 8 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 31 indywidualnymi praktykami pielęgniarek, 1 grupową praktyką pielęgniarską,
- 26 innymi placówkami świadczącymi świadczenia zdrowotne.

Lecznictwo zamknięte

W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 33 kontrole, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz obiektami, 3 szpitale jednodniowe, 1 zakład opiekuńczo-leczniczy.

W skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodnie z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami. Dokumentacja z przeprowadzanych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest przez podmioty lecznicze na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładów.

ryc. 14 Zakłady leczenia ambulatoryjnego miasta Zabrze

W ramach prowadzonego nadzoru nad działalnością zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych.

Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

Podczas kontroli pozyskano informacje, iż w związku z wejściem w życie standardów akredytacyjnych dla działalności leczniczej z rodzaju całodobowe i stacjonarne świadczenia zdrowotne szpitalne obecnie trwają w szpitalach prace związane z aktualizacją obowiązujących w zakładzie procedur zapobiegania zakażeniom wewnątrz -zakładowym.

W 4 szpitalach oraz 3 szpitalach jednodniowych przeprowadzono kontrole celowane pomieszczeń bloków operacyjnych. Sprawdzone m.in. zaopatrzenie bloków operacyjnych w materiały i sprzęt sterylne, ilość środków dezynfekcyjnych, dostępność środków ochrony osobistej, postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami oraz dostosowanie pomieszczeń i urządzeń do obowiązujących wymagań. W wyniku przeprowadzonych kontroli wszczęto postępowanie administracyjne w jednym ze szpitali oraz jednym szpitalu jednego dnia. Wydano 2 decyzje administracyjne, które nakazywały między innymi:

- zapewnić w salach chorych dostępność łóżek z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych,
- odmalować powierzchnie ścienne i sufitowe,
- naprawić uszkodzone powierzchnie mebli, podłóg, drzwi oraz ościeżnic drzwiowych.

W przypadku decyzji wydanej dla zakładu świadczącego stacjonarne i całodobowe usługi medyczne w szpitalu jednodniowym w trakcie kontroli sprawdzającej stwierdzono wykonanie nakazów decyzji, w związku z powyższym zakończono postępowanie administracyjne.

Drugie postępowanie administracyjne pozostaje w toku realizacji.

W dwóch szpitalach prowadzona jest sterylizacja we własnym zakresie, funkcjonują tam centralne sterylizatornie posiadające certyfikat stwierdzający, iż system zarządzania jakością jest zgodny z wymogami ISO w zakresie świadczenia usług sterylizacji wyrobów medycznych.

W szpitalach tych przeprowadzono kontrole celowane zespołu pomieszczeń centralnych sterylizatorni w zakresie spełnienia ogólnych wymagań przestrzennych i funkcjonalnych pomieszczeń oraz zasad dokumentowania przeprowadzanych procesów dekontaminacji i sterylizacji, kontroli skuteczności procesów sterylizacji, wyznaczania terminów ważności po sterylizacji, warunków transportu i przechowywania wyrobów sterylnych. Powyższe kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Dwa szpitale jednego dnia zawarły umowę na usługę sterylizacji z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO. Natomiast dwa szpitale oraz jeden szpital jednodniowy prowadzą sterylizację częściowo we własnym zakresie, częściowo zlecając sterylizację jako usługę zewnętrzną.

W placówkach szpitalnych prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z poprawą stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń podmiotu.

Lecznictwo otwarte

W 2024 r. objęte nadzorem było 98 przychodni wraz z 56 obiektami, medyczne laboratorium diagnostyczne wraz z 2 obiektami, 5 zakładów rehabilitacji leczniczej wraz z 2 obiektami oraz 3 inne podmioty lecznicze wraz z 1 obiektem, a także 38 filii, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PPIS w Gliwicach. Ponadto nadzorem objętych było 45 indywidualnych praktyk lekarskich, 183 indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, 8 grupowych praktyk lekarskich, 31 indywidualnych praktyk pielęgniarskich, 1 grupowa praktyka pielęgniarek oraz 26 innych placówek świadczących usługi medyczne.

W podmiotach leczniczych ambulatoryjnych przeprowadzono 174 kontroli, w tym 50 kontroli w praktykach lekarskich.

W ramach prowadzonego nadzoru w 14 obiektach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, w związku z powyższym wszczęto postępowania administracyjne. Wydano 7 decyzji administracyjnych oraz zalecenia doraźne dla 3 podmiotów leczniczych i 4 praktyk lekarskich. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in.

- brak całkowitego wyodrębnienia pomieszczeń podmiotu leczniczego od innych pomieszczeń budynku wykorzystywanych do innych celów,
- nieprawidłowa gospodarka odpadami medycznymi, w tym brak selektywnego gromadzenia odpadów medycznych w miejscu ich powstania,
- brak ciągu technologicznego, który gwarantuje na każdym etapie technologicznym jednokierunkowy ruch materiału przeznaczonego do sterylizacji na stanowisku sterylizacji gabinetowej,
- brak stanowiska mycia i dezynfekcji rąk,

- brak dopływu bieżącej ciepłej i zimnej wody do umywalki przeznaczonej do higienicznego mycia rąk oraz doposażenia jej w dozownik z mydłem płynnym, dozownik ze środkiem dezynfekcyjnym, pojemnik na ręczniki jednorazowego użycia,
- brudne powierzchnie ścienne i sufitowe,
- brak szczegółowej procedury postępowania z odpadami medycznymi w zakresie selektywnego zbierania, transportu i wstępnego magazynowania odpadów medycznych wraz z instrukcją selektywnego zbierania odpadów medycznych w miejscu ich powstawania,
- brak dostosowania procedur zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym do stanu faktycznego związanego z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w poradni,
- nagromadzenie zbędnego sprzętu, który nie służy udzielaniu świadczeń zdrowotnych w gabinecie diagnostyczno-zabiegowym.

Nieprawidłowości ujęte w dwóch decyzjach oraz zalecenia doraźne zostały wykonane, postępowania administracyjne zakończono. Pozostałe decyzje w toku realizacji.

Skontrolowano gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci funkcjonujące w szkołach podstawowych w zakresie oceny zorganizowania punktu szczepień bezpośrednio w placówce edukacyjnej. Kontrole przeprowadzono w 16 gabinetach będących w strukturze organizacyjnej niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz 13 gabinetach prowadzonych przez indywidualne praktyki pielęgniarstwa, w których wykonywane są badania uczniów szkoły w zakresie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Sprawowany nadzór w zakresie procesu sterylizacji wykazał, że w 103 podmiotach leczniczych, w tym 51 praktykach lekarskich prowadzone są procesy sterylizacji we własnym zakresie. 25 placówek, w tym 19 praktyk lekarskich posiada podpisaną umowę z jednostką zewnętrzną świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, 4 zakłady prowadzą sterylizację częściowo we własnym zakresie, częściowo zlecają sterylizację jako usługę zewnętrzną, natomiast w pozostałych zakładach i praktykach używany jest sprzęt jednorazowego użycia.

W 2024 roku w zakładach leczenia ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole w zakresie prawidłowego dokumentowania wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji. Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością i rodzajem środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

W 2024 roku wpłynęły 2 wnioski o interwencje dotyczące stacji dializ oraz indywidualnej stomatologicznej praktyki lekarskiej. Jedną wniesioną interwencję uznano za zasadną, wydano decyzję administracyjną dotyczącą między innymi odmalowania powierzchni sufitowych i ściennych.

Analizując stan sanitarno-higieniczny w nadzorowanych zakładach leczniczych na terenie miasta Zabrze w 2024 roku obserwowano systematyczną poprawę stanu sanitarno-technicznego w placówkach leczenia otwartego jak i zamkniętego. Ponadto w pozostałych placówkach leczenia zamkniętego dzięki wydanym decyzjom administracyjnym utrzymuje się zadowalający stan sanitarny.

Szpital Miejski w Zabrzu w roku 2024 znalazł się w pierwszej dziesiątce najlepszych porodówek w województwie śląskim w Rankingu Szpitali „Gdzie Rodzić po ludzku”
Głos matek, przygotowanym przez Fundację Rodzić po Ludzku.

PPIS w Gliwicach ocenia stan bezpieczeństwa sanitarnego na terenie miasta Zabrze w roku 2024 jako zadawalający – nie stwierdzono sytuacji, które powodowałyby zagrożenie epidemiczne. Jednakże nadzór sanitarny wymaga nadal wzmożonych działań w obrębie obowiązujących przepisów prawa, celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom Miasta Zabrze.

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2024 roku PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze prowadził bieżący nadzór w 59 punktach szczepień, realizował zadania w zakresie przechowywania i dystrybucji szczepionek służących do przeprowadzania szczepień obowiązkowych, sporządzał ilościowe zapotrzebowania na preparaty szczepionkowe wraz z harmonogramem dostaw oraz realizował sprawozdawczość z rodzajów, liczby posiadanych szczepionek, numerów seryjnych oraz terminów ważności.

W zakresie realizacji szczepień ochronnych przeprowadzono 34 kontrole.

W zakładach opieki zdrowotnej kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości w przedmiocie kontroli.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta tj. karcie uodpornienia, książeczce szczepień, historii choroby. Dokumentacja z realizacji szczepień prowadzona prawidłowo.

Szczepienia wykonywane są sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy i pokrywa bieżące zapotrzebowanie zakładu opieki zdrowotnej. Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, punkty posiadają urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Większość punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury. Kształt i powierzchnia dostosowana jest do zainstalowanej aparatury i sprzętu stanowiącego jego niezbędne wyposażenie.

W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa. Koszty zakupu ponosi osoba poddająca się szczepieniom. W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta. Osoby przeprowadzające zalecane szczepienia ochronne prowadzą dokumentację z ich wykonania.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury w zakresie zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

W ramach przestrzegania dobrej praktyki dystrybucyjnej od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji PSO w Polsce.

Punkty szczepień sporządzają elektronicznie sprawozdania kwartalne:

- z ilości zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną;
- z ilości przypadków niewykonania obowiązkowych szczepień ochronnych

Raz w roku przedkładają roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych na druku MZ – 54. Analiza roczna MZ – 54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko: chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach, obowiązkowe szczepienia osób narażonych w sposób szczególny oraz szczepienia poekspozycyjne.

W 2024 r. został rozszerzony powszechny program szczepień przeciw HPV realizujący założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020 – 2030 o kolejne grupy wiekowe oraz możliwość realizacji we wszystkich Poradniach Podstawowej Opieki Zdrowotnej (dalej: POZ) oraz szkołach, które wyraziły chęć udziału w ww. programie. PSSE Gliwice prowadzi dystrybucję preparatów szczepionkowych do punktów szczepień w POZ, które biorą udział w realizacji powyższego programu.

Od 15.10.2024 r. wprowadzono bezpłatne szczepienia przeciw krztuścowi dla kobiet w ciąży, realizowane w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej.

Zgodnie z PSO na 2024 r. PSSE w Gliwicach udostępnia preparaty szczepionkowe do realizacji bezpłatnych obowiązkowych szczepień u pacjentów (bez względu na wiek) przed lub po przeszczepieniu macierzystych komórek krwiotwórczych (HSCT), narządów mięsaszowych oraz anatomiczną lub czynnościową asplenią.

Od roku 2021 wykonywane są szczepienia przeciwko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy u dzieci urodzonych od 01.01.2021 r.

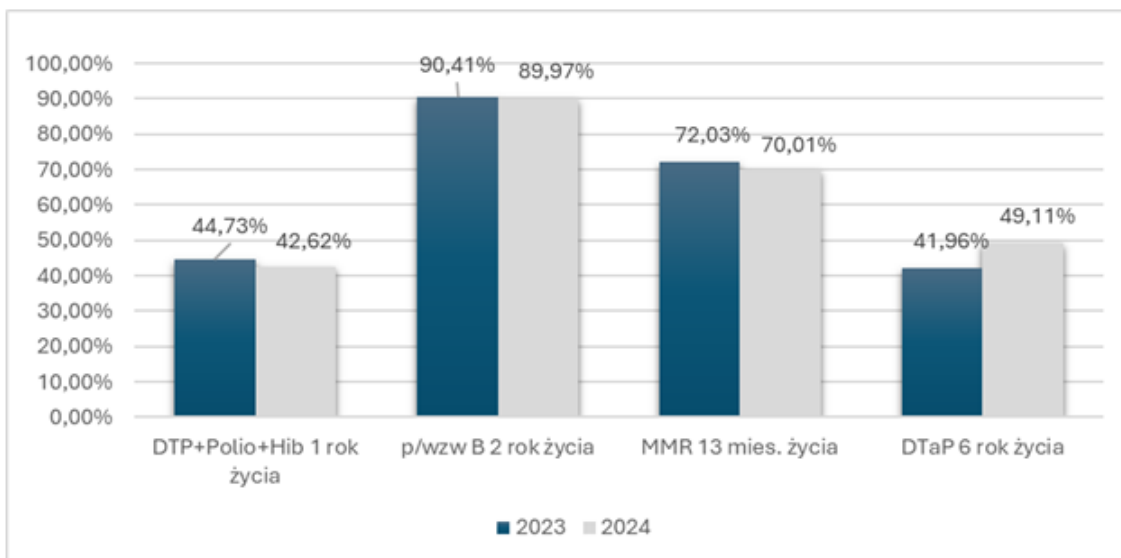
Uodporniono 56,16 % dzieci z rocznika 2024, natomiast z rocznika 2023 szczepienia wykonano w 78,76 %.

W 2024 roku kontynuowano dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia w celu zapewnienia ochrony dzieci przed rozpoczęciem nauki. Przeniesienie dawki przypominającej z 10 roku życia na 6 roku życia uzasadnia się sytuacją epidemiologiczną odry w Europie.

Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie miasta Zabrze utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do roku poprzedniego. Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonano w 49,11% tj. o 7,15 % więcej w porównaniu do roku ubiegłego [ryc.15].

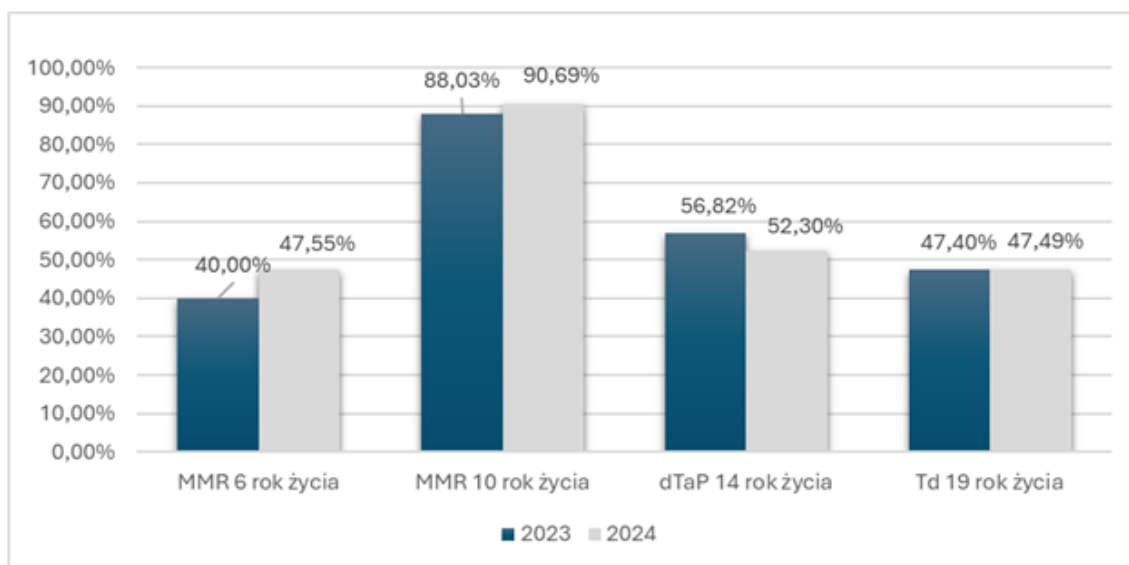
W 2024 roku ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci była podobna w stosunku do roku ubiegłego. Zauważalny jest wpływ dużej aktywności ruchów antyszczepionkowych. Część z rodziców wyraża obawy odnośnie do przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce wykonano w 47,55% tj. o 7,55% więcej w porównaniu do roku ubiegłego. Natomiast w 10 roku życia szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce wzrosło 2,66%. Szczepienie skojarzone p/błonicy,

ryc. 15 Wykonawstwo szczepień u dzieci do 7 roku życia w 2023 r. i 2024 r.

tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wykonano w 52,30%, co stanowi spadek w stosunku do roku ubiegłego o 4,52%. W 2024 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku utrzymuje się na tym samym poziomie w stosunku do roku 2023 [ryc.16].

ryc. 16 Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia w 2023 r. i 2024 r.

W 2024 roku uodporniono p/gruźlicy 96,67 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p /wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzano szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co w przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Poekspozycyjnie podano:

- szczepionkę p/tężcowi 2163 osobom;
- szczepionkę p/błonicy i tężcowi 44 osobom.

PPIS w Gliwicach prowadzi powiatowy rejestr zgłoszeń Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (dalej: NOP), które zgłaszane są poprzez systemy elektroniczne.

W 2024 roku do PPIS w Gliwicach z terenu miasta Zabrze zgłoszono ogółem 7 przypadków NOP, w tym 6 o charakterze łagodnym, 1 o charakterze poważnym. Wśród zgłoszonych odczynów, 1 osoba była hospitalizowana w związku z wystąpieniem NOP.

Żaden NOP nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych uległa zwiększeniu.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE m. ZABRZE
za 2024 rok**

Na przestrzeni całego życia człowiek poddawany jest ciągłemu działaniu czynników szkodliwych o różnym charakterze i pochodzeniu. Zachwianie równowagi poszczególnych elementów występujących w środowisku człowieka może powodować poważne zakłócenia i prowadzić do zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu. Świadomość występowania w środowisku pracy czynników szkodliwych dla zdrowia jak również szeroko rozumiana prewencja stanowią fundament ochrony personelu przed narażeniem determinowanym poprzez charakter pracy i wykonywanych czynności.

Podstawowym zadaniem Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru Nad Chemikaliami (dalej: HP) jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy. Sekcja HP, sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach, wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, a także produktów kosmetycznych i środków zastępczych.

Na terenie miasta Zabrze, nadzorem objętych jest 241 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 21038 pracowników.

W 2024 r. w trakcie 103 kontroli dokonano oceny warunków pracy lub nadzorowano wprowadzanie do obrotu w 80 podmiotach, zatrudniających 5813 pracowników. Prowadzono równocześnie szeroko zakrojoną profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przekazywanie informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym na zdrowie pracownika.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

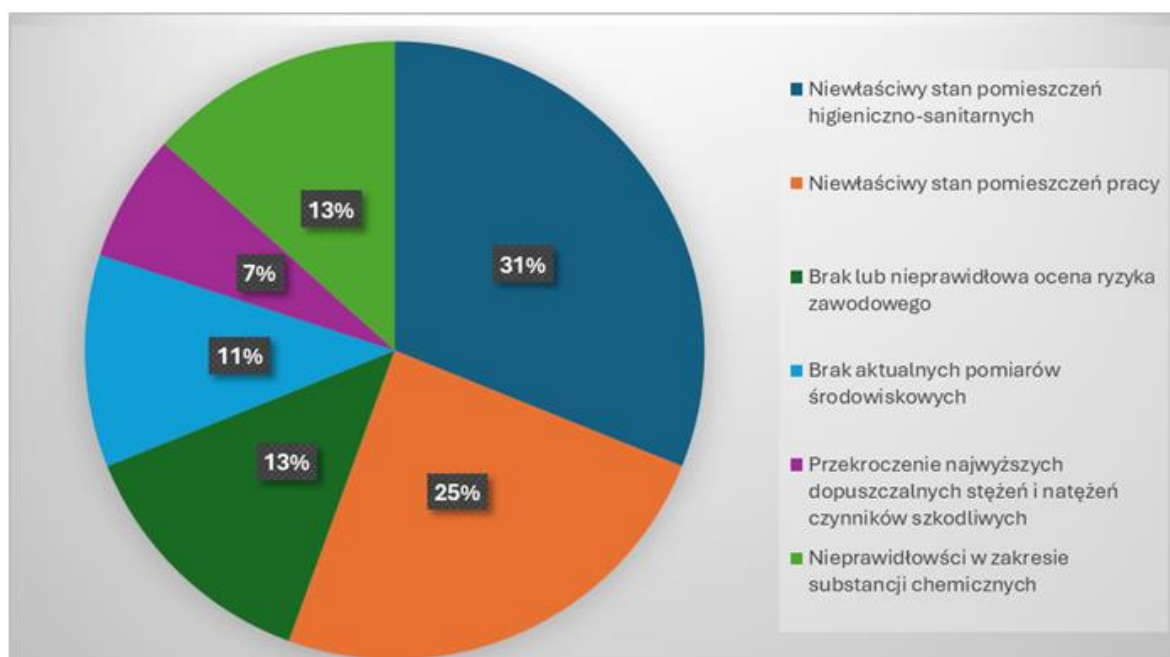
L.p.	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy	40	25
2.	Kontrole w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin.	53	7
3.	Kontrole w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	13	2
4.	Kontrole w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku	9	2

	pracy		
5.	Kontrole w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych	1	0
6.	Kontrole w związku z prośbą o interwencję	7	3
10.	Kontrole w zakresie realizacji wymogów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas i drgania mechaniczne	15	1

tab. 6 Zestawienie przeprowadzonych kontroli

W 2024 r. przeprowadzono 40 kontroli w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy, na które wydano 25 decyzji administracyjnych.

Udział procentowy najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości obrazuje ryc.1 (31% niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno- sanitarnych, 25% niewłaściwy stan pomieszczeń pracy, 13% brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego, 11% brak aktualnych pomiarów środowiskowych, 7% przekroczenie NDS czynników szkodliwych, 13% nieprawidłowości w zakresie substancji chemicznych).

ryc. 17 Nieprawidłowości w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy

W celu eliminacji stwierdzonych uchybień wydano 43 decyzje administracyjne, strony obciążono kosztami prowadzonych czynności wydając 28 decyzji płatniczych.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny

PPIS w Gliwicach, w zakresie Higieny Pracy i Nadzoru Nad Chemikaliami, prowadzi nadzór nad udostępnianiem na rynku substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych oraz detergentów.

Udostępnianie na rynku substancji chemicznych i ich mieszanin jest ściśle regulowane przepisami krajowymi oraz przepisami obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

Każda substancja chemiczna lub mieszanina, która została sklasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie dla zdrowia lub środowiska naturalnego, musi zostać odpowiednio opisana i oznakowana, tak aby odbiorca miał świadomość istniejącego zagrożenia.

Na terenie miasta Zabrze pod nadzorem PPIS w Gliwicach znajduje się 30 obiektów, w których do obrotu wprowadzane są substancje chemiczne i ich mieszaniny, sklasyfikowane jako stwarzające zagrożenie w tym 4 producentów mieszanin niebezpiecznych oraz 160 zakładów pracy, w których zagrażające zdrowiu produkty są stosowane w działalności zawodowej.

W ramach podejmowanych działań, przedstawiciele PPIS w Gliwicach przeprowadzili na terenie Zabrze 5 kontroli u dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, podczas których weryfikacji poddano etykiety udostępnianych na rynku artykułów oraz ich karty charakterystyki – dokumenty opisujące m.in. warunki bezpiecznego stosowania produktu w działalności zawodowej.

Podczas 1 kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie oznakowania mieszaniny chemicznej. Wskazane uchybienia zostały usunięte jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Produkty biobójcze

Kolejnym ważnym zagadnieniem, istotnie wpływającym na zdrowie i życie ludzi, a które podlega nadzorowi pracowników Inspekcji Sanitarnej, jest wprowadzanie do obrotu oraz stosowanie w działalności zawodowej produktów biobójczych.

Produkt biobójczy oznacza substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Za produkt biobójczy uznaje się też poddany działaniu produktów biobójczych wyrób (artykuł, o którego roli decyduje kształt, a nie skład chemiczny), o podstawowej funkcji biobójczej.

Obrót produktami biobójczymi podlega ścisłym restrykcjom, a na rynku krajowym mogą być udostępniane jedynie środki, na których obrót zostało wydane specjalne pozwolenie.

Kontrole w powyższym zakresie prowadzone są zarówno u dystrybutorów produktów biobójczych jak i w podmiotach stosujących przedmiotowe artykuły. Pracownicy Inspekcji sprawdzają czy na udostępnianie danego produktu biobójczego zostało wydane stosowne pozwolenie, czy jest on stosowany zgodnie z warunkami obowiązującego pozwolenia, a także czy oznakowanie tego środka spełnia określone przepisami wymogi.

Na terenie Zabrze znajduje się 26 obiektów objętych nadzorem PPIS w Gliwicach, w których do obrotu wprowadzane są produkty biobójcze. w tym 2 podmioty są zobowiązane do uzyskania stosownego pozwolenia na obrót wytwarzanymi produktami biobójczymi.

W ramach nadzoru, w powyższym zakresie na terenie Zabrze przeprowadzono 4 kontrole u dystrybutorów produktów biobójczych. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W roku 2024 jednym z tematów przewodnich było udostępnianie na rynku rodentycydów i insektycydów (produktów biobójczych, stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań). Kontrole objęły również podmioty stosujące tego rodzaju środka w działalności zawodowej.

W ramach podejmowanych czynności w powyższym zakresie przeprowadzono 1 kontrolę w podmiocie, stosującym rodentycydy i insektycydy w działalności zawodowej. Sprawdzono, czy oceniane produkty są właściwie oznakowane oraz czy na ich wprowadzanie do obrotu zostało wydane stosowne pozwolenie.

Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

Dodatkowe czynności w ramach nadzoru nad udostępnianiem na rynku produktów biobójczych podjęto w związku z doniesieniami medialnymi, dot. przypadków śmiertelnych zatruc produktami, uwalniającymi w trakcie stosowania fosfinę (silnie toksyczny gaz).

Śmiertelne zatrucia dzieci nastąpiły co prawda w wyniku niewłaściwego zastosowania środków ochrony roślin (obróć i stosowanie środków ochrony roślin nie jest nadzorowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej), jednak Główny Inspektor Sanitarny zalecił przeprowadzenie kontroli w zakresie udostępniania na rynku produktów biobójczych, zawierających w swoim składzie te same substancje czynne – Fosforek glinu lub Fosforek magnezu.

Aktualnie w Wykazie Produktów Biobójczych figurują trzy produkty biobójcze, zawierające w składzie substancję czynną – Fosforek glinu (CAS: 20859-73-8) lub Fosforek magnezu (CAS: 12057-74-8):

- DEGESCH PLATES/STRIPS 56E – nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2014/0165/MR z dnia 29.10.2014 r.,
- Detia WM lub Arvalin®PHOS - nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2014/0124/MR z dnia 05.03.2014 r.,
- ARVALIN PHOS PT20 - nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2019/0416/MR z dnia 10.10.2019 r.

Ww. mieszaniny stosuje się do zwalczania szkodników przez użytkownika profesjonalnego, przeszkolonego i posiadającego uprawnienia do przeprowadzania fumigacji produktami zawierającymi fosforek glinu uwalniający fosfinę.

Należy podkreślić, że produkty biobójcze z zawartością fosforu glinu lub fosforu magnezu, są produktami, przeznaczonymi do stosowania wyłącznie przez użytkowników profesjonalnych i nie mogą być dostępne dla ogółu społeczeństwa.

W trakcie monitoringu stron internetowych nie stwierdzono ofert sprzedaży ww. środków przez podmioty, mające siedzibę na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach. Przeprowadzono też 2 kontrole w sklepach stacjonarnych w wyniku których nie stwierdzono dostępnych w ofercie produktów biobójczych, w których zastosowano jako substancję czynną Fosforek glinu lub Fosforek magnezu.

Podczas kontroli pouczono sprzedawców, aby zwracali uwagę, które artykuły o działaniu biobójczym przeznaczone są do użytku profesjonalnego, a które mogą być udostępniane dla ogółu społeczeństwa.

Detergenty

PPIS w Gliwicach monitoruje również udostępnianie na rynku produktów, określanych jako detergenty.

Zgodnie z unijnym rozporządzeniem w sprawie detergentów², "*detergent*" oznacza jakąkolwiek substancję lub mieszaninę zawierający mydło i/lub inne substancje powierzchniowo czynne przeznaczoną do procesów prania, mycia i czyszczenia. *Detergenty* mogą mieć różną postać (płyn, proszek, pasta, kostka, wypraska, kształtka itp.) i wprowadzane są do obrotu w celu używania ich w gospodarstwie domowym, obiektach użyteczności publicznej lub do celów przemysłowych.

Kontrola w powyższym zakresie obejmuje m.in. takie zagadnienia, jak:

- prawidłowy zakres informacji umieszczanych na etykiecie,
- dostępność arkusza danych składników, który powinien być sporządzony do wglądu dla personelu medycznego,
- dostępność na stronie internetowej wykazu składników produktów, dla których nie sporządzono arkuszy danych technicznych lub kart charakterystyki.

Prekursory

PPIS w Gliwicach prowadzi też monitoring obrotu określonymi substancjami chemicznymi, które mogą być wykorzystane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych.

Prowadzone kontrole dotyczą handlu pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi. Przedstawiciele PPIS w Gliwicach kontrolują też, czy krajowy obrót prekursorami narkotyków odbywa się w ramach legalnego zastosowania (takiego jak np. wytwarzanie tworzyw sztucznych, produktów farmaceutycznych, kosmetyków, perfum, detergentów lub środków aromatyzujących).

² (WE) nr 648/2004

Co roku, podmioty stosujące w działalności substancje chemiczne, zaklasyfikowane jako prekursory narkotyków oraz zakłady handlujące nimi przesyłają do PSSE w Gliwicach w wersji elektronicznej sprawozdanie, dot. ilości tych substancji, sprzedanych w danym roku w ramach obrotu wewnątrzwspólnotowego, eksportu, a także ilości surowców, zużytych w ramach prowadzonej działalności.

Produkty kosmetyczne

Udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych regulowane jest przepisami krajowymi oraz unijnymi.

Nadzór Inspekcji Sanitarnej w zakresie produktów kosmetycznych polega na kontroli producentów i dystrybutorów produktów kosmetycznych.

Zakres kontroli w powyższym temacie różni się w zależności od roli podmiotu w łańcuchu dostaw. W roku 2024 na terenie Zabrza przeprowadzono 6 kontroli (4 kontrole u osób odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów kosmetycznych, 2 kontrole u dystrybutorów).

Podczas 1 kontroli stwierdzono uchybienia w zakresie oznakowania oraz dokumentacji, dotyczącej wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych, w konsekwencji czego wydano 1 decyzję administracyjną, nakazującą w terminie natychmiastowym wycofanie z obrotu kwestionowanych produktów.

3 kontrole przeprowadzono w związku z notyfikacjami, zamieszczonymi w międzynarodowym systemie Safety Gate ze względu na podejrzenie udostępniania przez podmiot z terenu Zabrza produktów kosmetycznych, posiadających w swoim składzie zakazaną substancję Butylphenyl Methylpropional (lilial).

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją, kosmetyki, stanowiące część kwestionowanych partii zostały sprzedane przez osobę odpowiedzialną długo przed wejściem w życie zakazu stosowania w recepturze Butylphenyl Methylpropionalu.

Aktualnie wprowadzane przez kontrolowaną spółkę produkty spełniają wymogi unijnego rozporządzenia dotyczącego produktów kosmetycznych³ - żaden z nich nie zawiera w swoim składzie substancji - Butylphenyl Methylpropionalu.

Środki zastępcze

Na wniosek GIS, dotyczący objęcia nadzorem produktów, zawierających substancje – kwas ibotenowy i muscymol – w postaci grzyba muchomora czerwonego (*Amanita muscaria*) lub innych produktów zawierających te substancje, przeprowadzono monitoring stron internetowych, na których mogły być udostępniane na rynku tego typu artykuły.

Żaden z podmiotów, prowadzących sprzedaż artykułów na bazie *Amanita muscaria* nie miał siedziby na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach

Działania podjęto w związku z licznymi informacjami temat sprzedaży oraz konsumpcji muchomora czerwonego i produktów na jego bazie.

³ (WE) nr 1223/2009

Spożywanie ww. grzyba lub produktów zawierających kwas ibotenowy i muscimol w postaci np. żelków z muscimolem, waporyzatorów z muscimolem, pre-rollsów zmieszanych z kwiatem konopii i muscimolem oraz galaretek z muscimolem może stwarzać istotne zagrożenie zdrowotne, związane z toksycznym działaniem ww. substancji.

Czynniki biologiczne

Szkodliwe czynniki biologiczne są to mikro- i makroorganizmy które oddziałują negatywnie na organizm człowieka i w procesie pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych lub parazawodowych. Grupy zawodowe o największym ryzyku narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy to:

- pracownicy służby zdrowia i laboratoriów,
- weterynarze,
- pracownicy rolnictwa, leśnictwa,
- pracownicy zatrudnieni przy zbieraniu i przetwarzaniu odpadów i oczyszczaniu ścieków,
- pracownicy przemysłu biotechnologicznego,
- pracownicy w zakładach produkujących żywność,
- pracownicy zatrudnieni przy pracach, w których dochodzi do kontaktu ze zwierzętami lub produktami pochodzenia zwierzęcego,
- inne grupy zawodowe, m.in. niektóre działy przemysłu włókienniczego, metalurgicznego, górnictwa, bibliotekarze m.in.

Przepisy nie nakładają na pracodawcę obowiązku prowadzenia pomiarów środowiska pracy pod kątem występowania szkodliwych czynników biologicznych. Obowiązkiem pracodawcy jest natomiast uwzględnienie występowania szkodliwych czynników biologicznych w ocenie ryzyka zawodowego. Dokonanie oceny ryzyka zawodowego pozwala na zastosowaniu odpowiednich środków zapobiegawczych.

Ocena ryzyka powinna być aktualizowana w szczególności w przypadku:

- zmiany warunków pracy, które mogą prowadzić do zwiększonego zagrożenia dla zatrudnionych pracowników,
- skażenia środowiska pracy w wyniku awarii z udziałem czynnika biologicznego,
- wystąpienia infekcji lub choroby u pracowników, która może mieć związek z czynnościami wykonywanymi w warunkach występowania czynników biologicznych.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie szkodliwych czynników biologicznych⁴ nakłada na pracodawców szereg obowiązków, m.in.:

- prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub księgi rejestrowej,

⁴ Rozporządzenie MZ z dnia 22.04.2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz.U. 2005 nr 81 poz. 716 ze zm. w 2008 oraz 2020 r.)

- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub książki rejestrowej,
- zapewnienia pracownikom systematycznych szkoleń,
- stosowania procedur bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi,
- ograniczenia liczby pracowników narażonych lub potencjalnie narażonych na działanie szkodliwego czynnika biologicznego,
- zapewnienia warunków bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- zapewnienia pracownikom środków ochrony zbiorowej lub w przypadku, gdy w inny sposób nie można uniknąć narażenia, środki ochrony indywidualnej, odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia,
- sporządza plan postępowania na wypadek awarii z udziałem szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia,
- zapewnienia warunków bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- informuje właściwego terenowo państwowego inspektora sanitarnego o użyciu szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 2-4 grupy zagrożenia w celach naukowo-badawczych, diagnostycznych lub przemysłowych.

W 2024 r. pracownicy Sekcji HP przeprowadzili 13 kontroli w zakresie czynników biologicznych. Kontrole przeprowadzane były w domach pomocy społecznej, w przedsiębiorstwie wodociągów, zakładzie pogrzebowym, na składowisku odpadów, w jednostka Państwowej Straży Pożarnej, zakładach obróbki drewna oraz obróbki metali.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w dwóch zakładach wydano decyzje administracyjne. Nieprawidłowości te dotyczyły oceny ryzyka zawodowego w związku ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi oraz braku odpowiednich szkoleń pracowników mających kontakt ze szkodliwymi czynnikami biologicznym.

Czynniki rakotwórcze

Czynniki rakotwórcze (kancerogeny) są to liczne, rozpowszechnione w środowisku czynniki fizyczne i chemiczne, powodujące wzrost zapadalności i umieralności na choroby nowotworowe u osób narażonych na te czynniki. Temat czynników rakotwórczych ze względu na charakter skutków zdrowotnych jest realizowany przez Inspekcję Sanitarną w sposób ciągły w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy. Szczególny nacisk kładzie się na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, występujące w środowisku pracy.

Pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym obowiązany jest m.in. do:

- prowadzenia badań i pomiarów, zgodnie z częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla

zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 419),

- prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym - przechowywania rejestru pracowników przez okres 40 lat po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazanie właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu,
- informowania pracowników o opakowaniu, zbiorniku i instalacji zawierającej substancję chemiczną, mieszaninę lub czynnik o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym, a także o wymaganiach dotyczących oznakowania i znakach ostrzegawczych,
- zapewnienia udziału pracowników lub ich przedstawicieli w projektowaniu i realizacji działań zapobiegających narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym ograniczających poziom tego narażenia,
- przeprowadzaniu okresowych szkoleń pracowników,
- przekazywaniu właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu niezwłocznie po rozpoczęciu działalności oraz corocznie do dnia 15 stycznia informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- informowaniu na bieżąco pracowników i ich przedstawicieli o narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym, lub reprotoksycznym, a w przypadkach narażenia powstałego w wyniku awarii i innych zakłóceń procesu technologicznego lub w wyniku podejmowanych prac remontowych, konserwacyjnych i w innych okolicznościach – o przyczynach powstałego narażenia oraz o środkach zapobiegawczych, jakie już zostały lub będą podjęte w celu poprawy sytuacji.

W 2024 r. pracownicy Sekcji HP przeprowadzili 9 kontroli w zakresie czynników rakotwórczych, na stwierdzone podczas kontroli uchybienia zostało wydanych 3 decyzje. Nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych dotyczyły:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- braku przekazania Śląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku pracy,
- braku przeprowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie czynników rakotwórczych,

- braku poinformowania pracowników o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym.

Radon i produkty jego rozpadu przez Międzynarodową Agencję Badań nad Rakiem jest uznawany za czynnik rakotwórczy klasy 1.

Radon jest gazem promieniotwórczym powszechnie występującym w naturalnym środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który tworzy się w wyniku rozpadu uranu. Jako gaz może łatwo się przemieszczać. W zamkniętych źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy.

Radon dostaje się do organizmu człowieka głównie wraz z wdychanym powietrzem atmosferycznym. Wdychana dawka tego pierwiastka zależy między innymi od jego stężenia w powietrzu, częstości oddechów, wentylacji płuc, głębokości wniknięcia do płuc promieniotwórczych cząstek.

Stężenie radonu mierzy się jako ilość promieniotwórczego radonu na każdy metr sześcienny powietrza (w bekerelach na metr sześcienny Bq/m³). Zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi poziom radonu powinien zostać obniżony, jeśli przekracza 100-300 Bq/m³.

Prawo atomowe⁵ zobowiązuje kierowników jednostek wykonujących działalność, w której występują miejsca pracy:

- zlokalizowane wewnątrz pomieszczeń na poziomie parteru lub piwnicy na terenach, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia,
- pod ziemią,
- związane z uzdatnianiem wód podziemnych na terenach, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia,

do zlecenia w tych miejscach pracy pomiarów stężenia radonu lub stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu.

Na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach znajduje się podmiot, w którym występują miejsca pracy pod ziemią.

W celu określenia stanu zagrożenia radiacyjnego naturalnymi substancjami promieniotwórczymi w wyrobiskach i pomieszczeniach dołu kopalni w zakładzie wykonywane są pomiary:

- stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu,
- ekspozycji na zewnętrzne promieniowanie gamma,
- sumarycznego stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach kopalnianych.

W 2024 r. jeden z zakładów mający stanowiska pracy pod ziemią z terenu Zabrze przeprowadził pomiar stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu, pobrano 4 próby powietrza z rejonów ścian, pomieszczeń na dole kopalni przewietrzanych przepływającymi prądami powietrza wytworzonymi przez wentylatory główne. Uzyskane wyniki pomiarów stężenia

⁵Art. 23c ustawy z dnia 29.11.2000 r. (t.j. Dz.U.2024, poz.1277 ze zm.)

energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu nie przekroczyły wartości 0,5 $\mu\text{J}/\text{m}^3$.

Wykonane zostały także pomiary stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach dołowych z poziomu 170 m oraz 320 m. Zmierzone sumaryczne stężenie izotopów radu nie przekraczało 1000 Bq/m³.

Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych w zakładach informowano o trwającej kampanii mającej na celu zwiększenie wiedzy pracodawców na temat ryzyka związanego z występowaniem radonu w naszym otoczeniu.

Interwencje

W 2024 r. PPIS w Gliwicach, w zakresie Higieny Pracy przyjął 7 wniosków o podjęcie interwencji z czego 3 dotyczyły nieprawidłowych warunków higieniczno - sanitarnych na stanowiskach pracy. Pozostałe interwencje dotyczyły m.in. nieprzestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscu pracy, uciążliwego zapachu w lokalu hali targowej w Zabrze.

W czterech przypadkach interwencje nie znalazły potwierdzenia w stanie faktycznym stwierdzonym podczas kontroli, w trzech przypadkach interwencje były zasadne i na stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości zostały wydane decyzje administracyjne z podanym terminem realizacji.

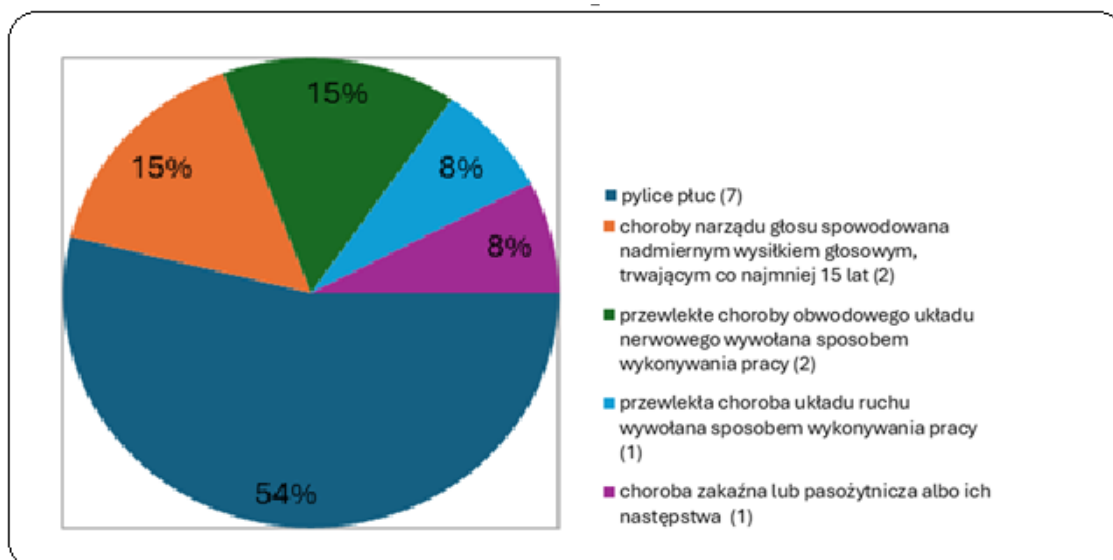
Dzięki kontrolom w zakładach różnych branż, poprzez wydanie decyzji administracyjnych, wyegzekwowano przeprowadzenie pomiarów środowiskowych na stanowiskach pracy, założenie rejestrów czynników szkodliwych, zapewnienie pracownikom właściwego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń sanitarnych i pomieszczeń pracy, a także poprawienie warunków pracy poprzez obniżenie stężeń lub natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy do granic obowiązujących norm.

Choroby zawodowe

PPIS w Gliwicach prowadził także postępowania dotyczące podejrzenia wystąpienia chorób zawodowych.

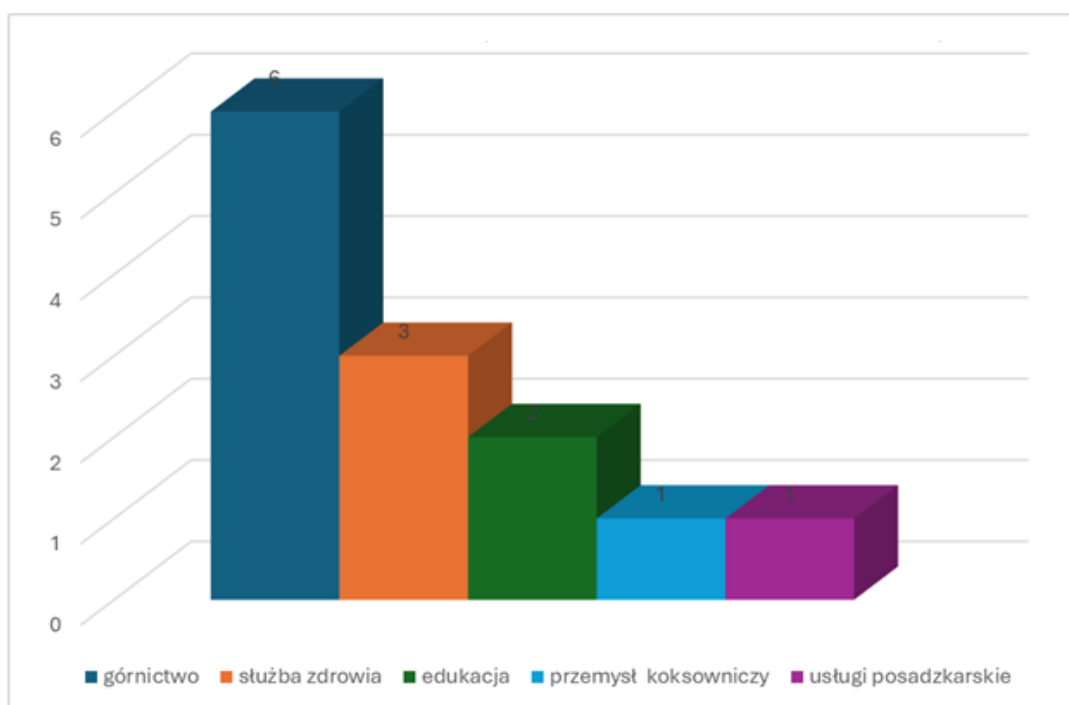
Stwierdzono **13** chorób zawodowych, w **10** zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrze:

Najczęściej stwierdzaną chorobą zawodową była pylica płuc – 7 przypadków tj. 54 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych, w tym 6 pylic górników kopalń węgla stwierdzonych u pracowników kopalni węgla kamiennego PKD 05.10.Z i pracowników zakładów zewnętrznych świadczących usługi na terenie kopalni węgla kamiennego PKD 09.90.Z, PKD 42.99.Z. oraz jedna pylica krzemowa stwierdzona u pracownika zakładu wytwarzania i przetwarzania koksu. Pylica górników kopalń węgla u pracowników zatrudnionych w przemyśle górniczym stanowiła tj. 46 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych.

ryc. 18 Choroby zawodowe stwierdzone w 2024 roku w zakładach na terenie miasta Zabrze

Pozostałe choroby zawodowe to: 2 przypadki choroby narządu głosu spowodowanej nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych u pracowników zatrudnionych w placówkach edukacyjnych, 2 przypadki przewlekłej choroby obwodowego układu nerwowego wywołanej sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka u osób prowadzących praktykę lekarską dentystyczną oraz stwierdzone po jednym przypadku: przewlekłej choroby układu ruchu wywołanej sposobem wykonywania pracy: przewlekłe uszkodzenie łokcia u osób wykonujących pracę w pozycji klęczącej lub kucznej u prowadzącego działalność w usługach obejmujących m.in. posadzkarstwo oraz 1 zakażenie wirusem SARS-CoV-2 pochodzenia zawodowego u pracownika szpitala.

ryc. 19 Choroby zawodowe stwierdzone w zakładach na terenie miasta Zabrze w 2024 r. z podziałem na branże

Podsumowując najwięcej chorób zawodowych – 6 przypadków pylic górników kopalń węgla tj. 46% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych dotyczy pracowników zatrudnionych w przemyśle górniczym. Wydobycie węgla kamiennego jest nadal dominującym profilem działalności w liczbie stwierdzanych chorób zawodowych.

Pozostałe branże, w których stwierdzono choroby zawodowe w 2024 roku to: służba zdrowia – 3 choroby zawodowe (2 przypadki zespołu cieśni w obrębie nadgarstka oraz jedno zakażenie wirusem SARS-CoV-2 pochodzenia zawodowego) oraz edukacja, gdzie stwierdzono 2 przypadki choroby narządu głosu spowodowanej nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat.

Poza tym stwierdzono również jeden przypadek pylicy krzemowej w produkcji koksu oraz uszkodzenie łąkotki u prowadzącego działalność w usługach obejmujących m.in. posadzkarstwo.

Zdrowie pracujących stało się w ostatnich latach bardzo ważnym elementem polityki zdrowotnej, z tego też powodu rola Higieny Pracy w zapobieganiu negatywnym skutkom zagrożeń zawodowych jest niezbędna w obecnej rzeczywistości.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO MIASTA ZABRZE W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2024

Ocena obrazuje stan sanitarny miasta Zabrze w 2024 r. w zakresie stanu higienicznego nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody wykorzystywanej do kąpieli.

l.p.	GRUPA STATYSTYCZNA	Ilość obiektów wg ewidencji stan na 31.12.2024 r.	Ilość skontrolowanych obiektów	Ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		Mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					Nakazujących usunięcie uchybień	Prolongujących termin wykonania decyzji	Ilość	Na łączną kwotę
1.	Ustępy	14	13	17	1	0	1	300 zł
2.	Pływalnie	4	4	6	1	0	0	0
3.	Domy pomocy społecznej	5	4	7	2	1	0	0
4.	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6	2	2	0	0	0	0
5.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	4	2	2	0	0	0	0
6.	Hotele	5	3	3	0	0	0	0 zł
7.	Inne obiekty świadczące usługi noclegowe	12	5	7	0	0	0	0 zł
8.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	276	77	100	3	1	4	1300 zł
9.	Dworce kolejowe	1	1	2	0	0	0	0 zł
10.	Dworce autobusowe	2	2	2	0	0	0	0 zł
11.	Tereny rekreacyjne	12	5	7	0	0	0	0 zł
12.	Cmentarze	18	12	15	0	0	1	300 zł
13.	Zakłady pogrzebowe i domy przedpogrzebowe	7	4	5	0	0	1	300 zł
14.	Areszty śledcze	1	1	3	0	0	0	0 zł
15.	Apteki	42	19	19	0	0	0	0 zł
16.	Obiekty sportowe	14	5	6	0	0	0	0 zł
17.	Obiekty kulturalno-widowiskowe	20	5	7	1	2	0	0 zł
18.	Izby wytrzeźwień	1	1	2	0	0	0	0 zł
19.	Inne	28	11	12	2	0	0	0 zł
RAZEM		472	176	224	10	4	7	2100 zł

tab. 7 Stan sanitarny obiektów nadzorowanych na terenie miasta Zabrze w zakresie higieny komunalnej

Sekcja Higieny Komunalnej (dalej: HK) w 2024 r. skontrolowała 176 obiektów z 472 objętych nadzorem (w tym 9 obiektów skontrolowano w ramach interwencji) przeprowadzając w nich 224 kontrole sanitarne.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wydano 10 decyzji administracyjnych nakazujących ich usunięcie. Ponadto wydano 4 decyzje prolongujące terminy wykonania decyzji. W obiektach, w których stwierdzano nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono 7 mandatów karnych na łączną kwotę 2100 zł.

Skontrolowano między innymi: domy pomocy społecznej, noclegownie, dworzec PKP, część zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, pływalnie, obiekty świadczące usługi noclegowe oraz obiekty małej infrastruktury.

PPIS w Gliwicach, w zakresie higieny komunalnej prowadzi nadzór nad ekshumacjami oraz organizowanymi imprezami masowymi na terenie miasta Zabrze.

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

Wszystkie ustępy podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Zapewniony jest dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz do środków higieny tj. mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku. Ustępy wyposażone są w oddzielne kabiny dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych. Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach wyłożonych workami foliowymi, które usuwane są na bieżąco przez firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy posiadają podpisane stosowane umowy. Wszystkie toalety ogólnodostępne posiadają stały nadzór nad prawidłowym utrzymaniem należytego stanu higieniczno-sanitarnego, gospodarką odpadami komunalnymi przez pracowników firm zewnętrznych.

W większości skontrolowanych toalet stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. Tylko w dwóch obiektach podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości co skutkowało wydaniem zaleceń doraźnych, decyzji administracyjnej nakazującej oraz nałożeniem mandatu karnego. Stwierdzane nieprawidłowości to m.in.: brudne powierzchnie kratki wentylacyjnych w toaletach oraz brak podajnika na papier toaletowy, uszkodzona armatura łazienkowa, brak dopływu bieżącej ciepłej wody przy umywalkach. Podczas przeprowadzonych kontroli sprawdzających potwierdzono usunięcie nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych oraz wykonanie wszystkich nakazów wydanej decyzji administracyjnej.

PLYWALNIE KRYTE I ODKRYTE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny nad 4 pływalniami wraz z monitoringiem jakości wody w nieckach (2 z nich to baseny szkolne, pozostałe to baseny całoroczne).

Wydano 4 decyzje dotyczące zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalni za poprzedni rok (2 z uchybieniami), 2 decyzje z terminem wykonania nakazów, 2 decyzje prolongujące oraz 1 decyzję umarzającą postępowanie administracyjne.

Wszystkie pływalnie ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte

w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach⁶.

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej, pobrano 337 próbek wody z pływalni (79 z pływalni szkolnych, 258 z pływalni krytych). Badania laboratoryjne wykazały w 60 próbach wody przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Większość przekroczeń dotyczyła parametrów badanych „w miejscu” (chlor wolny, chlor związany, redox), które są pomocne w ocenie funkcjonowania systemu uzdatniania wody basenowej oraz zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartość zmieniają się wielokrotnie w ciągu doby.

Analiza próbek wody ciepłej pobranych z natrysków w 1 obiekcie wykazała przekroczenie parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu średnim. Podjęte czynności polegające na dezynfekcji chemicznej wraz z płukaniem instalacji c.w.u. skutkowały poprawą jakości wody, co zostało potwierdzone powtórnymi badaniami wody. W pozostałych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie parametrów mikrobiologicznych.

Wydano 1 decyzję terminową w związku z utrzymującym się przekroczeniem zalecanych wartości ustalonych dla chloroformu. Na prośbę strony dot. przedłużenia terminu wykonania nakazów ujętych w pierwotnej decyzji wydano 2 decyzje prolongujące.

W związku z doprowadzeniem parametru fizykochemicznego wody (chloroform) do wartości określonej w przepisach prawa wydano 1 decyzję umarzającą postępowanie administracyjne wszczęte zawiadomieniem w przedmiocie wydania decyzji administracyjnej nakazującej stronie wykonanie obowiązków.

W przypadku przekroczeń fizykochemicznych zarządcy podejmowali działania naprawcze i przeprowadzali badania kontrolne.

Przeprowadzono 4 kontrole sanitarne. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego. W kontrolowanych obiektach podejmowano działania informacyjne i edukacyjne m. in. w zakresie właściwej eksploatacji wewnętrznej sieci wodociągowej mające na celu zmniejszenie ryzyka występowania bakterii z rodzaju *Legionella*.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Domy pomocy społecznej świadczą szeroki wachlarz usług, tj. opiekuńcze, socjalne, terapeutyczne, rehabilitacyjne czy edukacyjne. W większości obiektów mieszkańcy korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne zapewnione są całodobowo. Domy Pomocy dysponują pokojami wyposażonymi w łazienki dostosowane dla osób niepełnosprawnych lub z możliwością skorzystania z łazienek ogólnodostępnych zlokalizowanych w korytarzach.

⁶ Rozporządzenie MZ z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Pokoje są umeblowane i w większości domów urządzone zgodnie z gustami pensjonariuszy. Wszystkie obiekty posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, a te które posiadają gabinety lekarskie również ze specjalistycznymi firmami na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych. Domy posiadają własne pralnie lub podpisane umowy z firmą zewnętrzną na usługi pralnicze. Inne jednostki pomocy społecznej prowadzą zajęcia oraz opiekę nad osobami starszymi, osobami niepełnosprawnymi fizycznie i z częściowym upośledzeniem umysłowym.

Aktywizacja społeczna realizowana jest m.in. poprzez zajęcia świetlicowo-terapeutyczne, spotkania edukacyjno-wspomagające, wyjścia kulturalno-edukacyjne oraz warsztaty, które zapewniają uczestnikom korzystanie z różnych rodzajów pracowni m.in. plastycznej, stolarskiej, obróbki szkła, krawiecko-hafciarskiej, teatralno-muzycznej. Zajęcia odbywają się pod nadzorem opiekunów.

Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń, natomiast ze względu na nieprawidłowości techniczne wydano dwie decyzje nakazujące ich usunięcie.

Nakazy decyzji obejmowały m.in.:

- doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-technicznego wyposażenia mebli, w pokojach mieszkalnych pensjonariuszy;
- zlikwidowanie zagrzybienia ścian i sufitów oraz odnowienia ich powłok malarskich;
- doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-technicznego części wyposażenia w węzłach sanitarnych przy pokojach oraz w toaletach ogólnodostępnych;
- naprawę lub wymianę stolarki drzwiowej w węzłach sanitarnych dla pensjonariuszy.

NOCLEGOWNIE I DOMY DLA BEZDOMNYCH

W 2024 roku skontrolowano 2 obiekty. Decyzji nie wydawano, mandatów nie nakładano.

Osoby dotknięte bezdomnością przebywają w ww. obiektach całodobowo, w których zapewnione mają noclegi, wyżywienie oraz niezbędną opiekę psychologiczną, materialną oraz medyczną. Zajęcia w grupach (spotkania, wymiana własnych doświadczeń życiowych, utrzymywanie pomieszczeń w czystości, pranie bielizny osobistej oraz przygotowywania posiłków) pomagają wyjść z bezdomności, zmiany trybu życia, znalezienia pracy oraz własnego lokum.

Stan sanitarny i techniczny skontrolowanych obiektów prawidłowy.

HOTELE I INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

Hotele charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane. Gospodarka odpadami komunalnymi oraz postępowanie z bielizną prowadzone były prawidłowo.

Obiekty w grupie hoteli bez kategoryzacji oraz pokoi gościnnych są zróżnicowane pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług. Część obiektów tej grupy posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, natomiast pozostałe posiadają węzły sanitarne ogólnodostępne. Stan higieniczno-sanitarny skontrolowanych obiektów

nie budził zastrzeżeń. Obiekty posiadały umowy na wywóz nieczystości stałych i płynnych z firmami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie tego typu działalności, jak również umowy z firmami świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. Ponadto powyższe obiekty posiadają wydzielone magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także pomieszczenia gospodarcze przeznaczone do przechowywania zapasu środków czystościowych i sprzętu do utrzymania czystości.

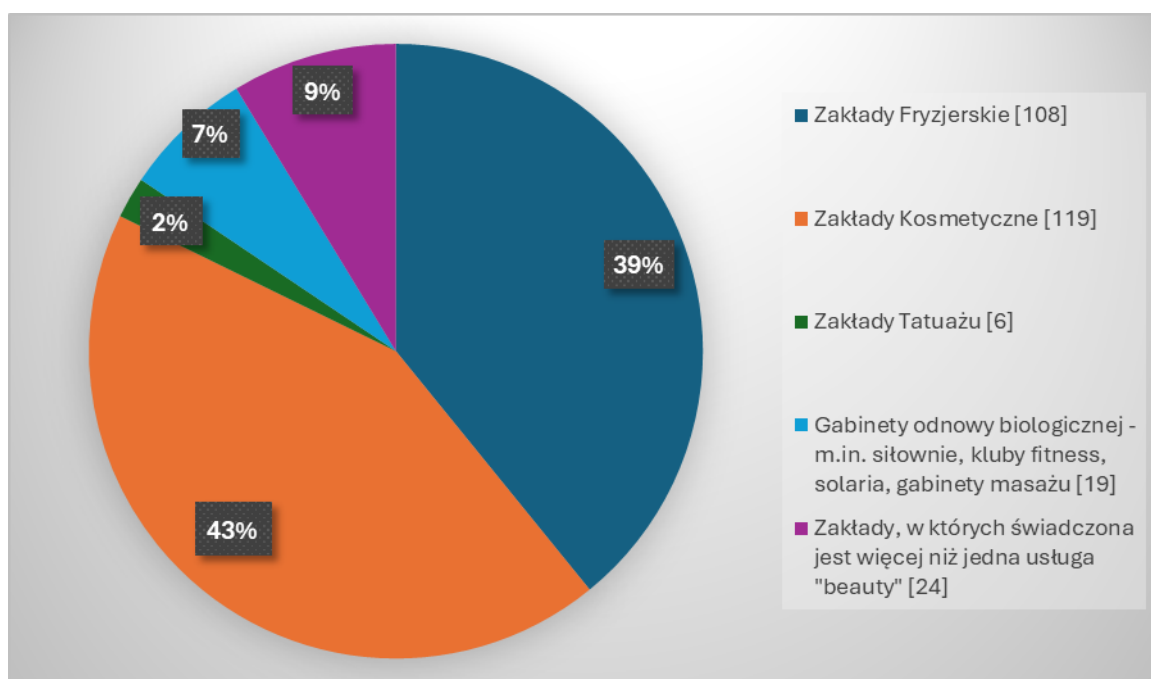
Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU I SOLARIA ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA Z WW. USŁUG

Spośród ujętych w ewidencji 276 obiektów, skontrolowano 77 i przeprowadzono w nich 100 kontroli sanitarnych.

Branża beauty jako dziedzina zajmująca się urodą i szeroko rozumianą pielęgnacją oraz poprawą kondycji fizycznej obejmuje najliczniejszą i najbardziej rozbudowaną grupę obiektów usługowych. W tej grupie obiektów oferowane usługi to m.in. fryzjerstwo damsko-męskie, zabiegi kosmetyczne na twarz, szyję i ciało, manicure, pedicure, piercing, tatuaż czy masaże. W obiektach tych zapewnione są pomieszczenia świadczenia usług, pomieszczenia lub miejsca dla pracowników do spożywania posiłków i napojów, szatnie lub wydzielone miejsca do oddzielnego przechowywania odzieży własnej i ochronnej/roboczej oraz pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla klientów i pracowników świadczących usługi. W niektórych zakładach usługi są świadczone przez więcej niż jeden podmiot, na podstawie zawartych pomiędzy tymi podmiotami umów podnajmu części pomieszczeń lub stanowiska w danym lokalu.

Podział obiektów sektora „beauty” będących w ewidencji PPIS w Gliwicach przedstawiono na ryc.20.

ryc. 20 Podział obiektów sektora „beauty” zlokalizowanych na terytorium miasta Zabrze

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami higieniczno-sanitarnymi wydawane były zalecenia doraźne, a na nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydawane były decyzje nakazujące. Ogółem wydano 4 decyzje, w tym 3 nakazujące oraz 1 decyzję prolongującą termin wykonania nakazów.

Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-techniczne dotyczyły, m.in.:

- brudnych powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektów;
- braku wydzielonych lub prawidłowo zorganizowanych stanowisk z podziałem na strefy (brudną, czystą i sterylną) do przeprowadzania zabiegów mycia, dezynfekcji i sterylizacji narzędzi wielokrotnego użycia;
- zniszczonego wyposażenia meblowego.

W jednym obiekcie zakończono postępowanie administracyjne wszczęte w związku z wydaniem decyzji administracyjnej. Przeprowadzono kontrolę sprawdzającą, która potwierdziła wykonanie wszystkich nakazów ujętych w wydanej decyzji. W realizacji pozostają decyzje administracyjne dotyczące 2 obiektów, których termin realizacji wyznaczono na 2025 rok.

Za nieprawidłowości higieniczno-sanitarne stwierdzone podczas przeprowadzonych kontroli nałożono 4 mandaty na łączną kwotę 1300 zł.

Najczęstsze powody nakładania mandatów:

- niezachowanie należytej czystości narzędzi, pomieszczeń i urządzeń;
- przechowywanie materiałów oraz narzędzi stosowanych do zabiegów w warunkach niezabezpieczających ich przed zanieczyszczeniem lub uszkodzeniem;
- nieprawidłowo przeprowadzane zabiegi dekontaminacji (mycia, dezynfekcji i sterylizacji) narzędzi wielokrotnego użycia, m.in. zanieczyszczone ścinkami włosów roztwory preparatów do dezynfekcji, brak pełnego zanurzenia narzędzi w preparacie dezynfekcyjnym oraz nieprzestrzeganie zaleceń producenta, dot. przygotowania i stosowania preparatu);
- wielokrotne stosowanie sprzętów jednorazowych;
- stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek narzędzi niesterylnych;
- brak wdrożonych i stosowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

W związku z prośbami o interwencje do tut. stacji wpłynęły 3 wnioski dotyczące niezachowania należytego stanu higieniczno-sanitarnego podczas świadczenia usług. W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego dotyczącego zakładu kosmetycznego jeden wniosek uznano za niezasadny. Pozostałe 2 wnioski zostaną rozpatrzone w 2025 r.

DWORZEC KOLEJOWY

Dworzec kolejowy w Zabrzu przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych. W holu dworca znajdują się kasy biletowe, ławki dla podróżnych, punkt informacyjny oraz pojemniki na odpady komunalne. W przejściu podziemnym na peron, funkcjonują toalety ogólnodostępne – damska, męska, dla osób niepełnosprawnych oraz pokój dla matki z dzieckiem. Peron posiada zadaszenie i wyposażony jest w miejsca siedzące dla pasażerów oraz kosze na odpady. Część infrastruktury dworca w skład której wchodzi hol z kasami biletowymi, punktami usługowymi, poczekalnią dla podróżnych oraz toaletą ogólnodostępną jest zarządzana przez właściciela obiektu, natomiast peron wraz z torowiskiem i przejściem podziemnym jest obsługiwane przez zewnętrzny podmiot

Kolei Państwowych. Utrzymaniem porządku i czystości na terenie całego obiektu wraz z przyległą infrastrukturą zajmują się firmy zewnętrzne z którymi zarządcy posiadają stosowne umowy na ww. usługi. Gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest prawidłowo. Przy obiekcie wydzielono ogrodzone (stały monitoring) stanowisko śmietnikowe. Prowadzony jest również monitoring firmy DDD w celu zniwelowania występowania insektów i gryzoni ze względu na bliskie sąsiedztwo punktów gastronomicznych. Stan sanitarny podczas kontroli prawidłowy.

DWORCE AUTOBUSOWE

Dworce autobusowe posiadają nowoczesną infrastrukturę i przystosowane są dla osób niepełnosprawnych. Na wyposażeniu są stanowiska przystankowe pod zadaszeniem (ławki, kosze na odpady), informacje z rozkładami odjazdów autobusów, toalety ogólnodostępne, poczekalnie, pomieszczenia dla pracowników obsługi, pomieszczenia techniczne i porządkowe. Jeden dworzec autobusowy dodatkowo wyposażony jest w dwu poziomowy parking ogólnodostępny oraz w punkty usługowe i pomieszczenia biurowe zarządcy obiektu. Budynki podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej z dostępem do bieżącej ciepłej wody. W widocznych miejscach umieszczone są informacje w formie graficznej i słownej o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Utrzymaniem porządku i czystości w tym prowadzenia właściwej gospodarki odpadami komunalnymi zajmują się pracownicy firm zewnętrznych, z którymi zarządcy posiadają podpisane stosowne umowy. Pomieszczenia obiektów wraz z przyległą infrastrukturą utrzymane były w należytym stanie higieniczno-sanitarnym. Decyzji administracyjnych nie wydawano, mandatów nie nakładano.

TERENY REKREACJI I WYPOCZYNKU WRAZ Z MAŁĄ INFRASTRUKTURĄ REKREACYJNO-SPORTOWĄ

Przedstawiciele PPIS w Gliwicach, w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego skontrolowali obiekty małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, m.in. place zabaw, siłownie plenerowe, boiska do gier zespołowych, piaskownice. Infrastruktura ta utrzymywana jest w należytym stanie sanitarnym. Nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

W roku 2024 skontrolowano 18 zespołów obiektów małej infrastruktury, w tym m.in. 15 piaskownic. Większość skontrolowanych obiektów ogrodzona była siatką lub płotem metalowym. W pobliżu wejść znajdowały się tablice informacyjne, określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu. W widocznym miejscu znajdowały się również informacje o zakazie wprowadzania zwierząt na ich teren oraz palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Tereny skontrolowanych obiektów małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej utrzymane były w należytym porządku i wyposażone w sprawny sprzęt, który był na bieżąco kontrolowany pod kątem technicznym. Podczas kontroli nie stwierdzono zanieczyszczeń piasku – okazywano do wglądu atesty higieniczne piasku, a także umowy na jego dostawę oraz wymianę. Ze względu na brak przepisów prawnych nakazujących administratorom zabezpieczać piasek przed zanieczyszczeniami – piaskownice ogólnodostępne nie posiadają osłon (np. pokryw czy plandek). W związku z tym, zaleca się administratorom aby szybko interweniowali w razie zanieczyszczenia piasku odchodami psów, kotów lub dziko żyjących ptaków i gryzoni oraz usuwali odpady, zwłaszcza te które mogące przyciągać okoliczne zwierzęta (resztki żywności). Na terenie

kontrolowanych obiektów umieszczone były ławki dla opiekunów oraz pojemniki do zbierania odpadów. Podpisano specjalne umowy na odbiór odpadów komunalnych.

INNE OBIEKTY DYSPONUJĄCE NIECKAMI BASENOWYMI NIE BĘDĄCE PŁYWALNIĄ

Na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach znajduje się 1 obiekt, który ze względu na brak cyrkulacji (przepływu) wody nie spełnia kryteriów pływalni określonych ustawą o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych⁷:

- „Kąpielisko Leśne”, ul. Srebrna 10, Zabrze

Zarządca ustalił harmonogram pobierania próbek wody z basenów w zakresie parametrów mikrobiologicznych z częstotliwością co 2 tygodnie. Ponadto co 2 tygodnie realizowano badania wody prowadzone w ramach kontroli urzędowej.

W związku ze stwierdzeniem obecności bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, nieckę dużą wyłączono dwukrotnie z użytkowania do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań mikrobiologicznych.

Z uwagi na przestarzałą technologię eksploatacji, w tym brak cyrkulacji wody w nieckach basenowych, trudno jest osiągnąć stabilne wartości parametrów fizykochemicznych wody, zgodnych z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach⁸.

Przeprowadzono 2 kontrole, w tym 1 kontrolę w zakresie oceny stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego obiektu oraz 1 kontrolę sprawdzającą wykonanie nakazów decyzji wydanej w poprzednim roku. Podjęto działania informacyjne i edukacyjne w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego pomieszczeń znajdujących się na terenie obiektu

WODNE PLACE ZABAW

- Wodny Plac Zabaw, ul. Jaskółcza 40, Zabrze;
- Wodny Plac Zabaw w Parku Hutniczym w Zabrzu.

Zarządcy obiektów ustalili harmonogram pobierania próbek wody w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach⁹.

W jednym obiekcie stwierdzono obecność bakterii *Pseudomonas aeruginosa* w wodzie z systemu cyrkulacji oraz z niecki-atrakcji. Zarządca wyłączył z użytkowania obiekt do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań mikrobiologicznych.

Przeprowadzone 2 kontrole w zakresie oceny stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego obiektów nie wykazały uchybień.

⁷ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 714)

⁸ Ustawa z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

⁹ tamże

CMENTARZE

Cmentarze są pod nadzorem zarządu parafii wyznaniowych oraz zarządców komunalnych. Zlokalizowane są przy parafiach oraz na wydzielonych terenach.

Cmentarze wyposażone są m.in. w:

- punkty czerpania wody;
- miejsca gromadzenia odpadów komunalnych;
- toalety ogólnodostępne zlokalizowane na terenie cmentarzy lub na terenie przyległym;
- regulamin określający zasady korzystania z urządzeń oraz wyposażenia cmentarza;
- pomieszczenia gospodarcze do przechowywania zapasu sprzętu porządkowego wykorzystywanego do prac porządkowych i prac związanych z ceremonią pochówków i ekshumacji zwłok.

Podczas przeprowadzonej kontroli na terenie jednego z cmentarzy wraz z przyległą infrastrukturą stwierdzono szereg nieprawidłowości sanitarno-higienicznych i technicznych m.in. brudne, zapieczone powierzchnie ścian i sufitów w pomieszczeniach ogólnodostępnych WC oraz w pomieszczeniach gospodarczo-administracyjnych, a także zalegające różnego rodzaju przedmioty w pomieszczeniu socjalnym. W związku z powyższym nałożono na stronę mandat karny w wysokości 300 zł oraz wydano zalecenia doraźne. W związku z wcześniejszym usunięciem wszystkich nieprawidłowości odstąpiono od wszczęcia postępowania dot. wydania decyzji administracyjnej.

DOMY PRZEDPOGRZEBOWE I ZAKŁADY POGRZEBOWE

Domy przedpogrzebowe wykonują usługi na zlecenie stron w zakresie przechowywania, oraz przygotowywania zwłok do pochówku. Wyposażone są w pomieszczenia do przygotowywania zwłok osób zmarłych do pochówku, chłodnie stacjonarne oraz przenośne, pomieszczenia gospodarcze oraz magazyny.

W trakcie czynności kontrolnych w jednym domu przedpogrzebowym stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne i techniczne, m.in. brudne pomieszczenia, brak bieżącej dezynfekcji sprzętu i wyposażenia, nieprawidłowa gospodarka odpadami oraz brudne powierzchnie powłok malarskich ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektu. W związku z powyższym nałożono na stronę mandat karny w wysokości 300 zł oraz wydano zalecenia doraźne. Podczas kontroli sprawdzającej potwierdzono usunięcie wszystkich nieprawidłowości.

Ponadto w 2024 r. zostały skontrolowane specjalistyczne środki transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Wszystkie skontrolowane środki do transportu zwłok spełniają wszelkie wymogi higieniczno-sanitarne i techniczne. Kabiny kierowców są odizolowane od przestrzeni przeznaczonej do umieszczenia zwłok. Samochody posiadają zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny podczas przewozu. Podłogi w części przeznaczonej do przewozu trumny wyłożone są materiałami łatwo zmywalnymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych. Pojazdy oznakowane są w sposób trwały wskazujący na jego przeznaczenie.

ARESzt ŚLEDczy

W ewidencji obiektów, prowadzonej przez PPIS w Gliwicach znajduje się *Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu, przy ul. Janika 12 w Zabrze* (dawny zakład karny przekształcony z dniem 01.12.2021 r. w Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu).

W 2024 r. przeprowadzono w ww. obiekcie 3 kontrole, w tym 1 kompleksową, 1 sprawdzającą oraz 1 dot. jakości wody. Decyzji nie wydano, mandatów nie nakładano.

Podczas kontroli sprawdzającej wykonanie pozostałych nakazów decyzji administracyjnej wydanej w latach poprzednich stwierdzono, iż zostały wykonane wszystkie nakazy ujęte w ww. decyzji, tj. m.in. zlikwidowano zawilgocenie i odnowiono powłoki malarskie pomieszczeń: wc, umywalni, łaźni, pralni, palarni oraz sal mieszkalnych w pawilonach C i E obiektu.

Ponadto w trakcie kontroli sanitarnej kompleksowej nie stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych i technicznych.

INNE OBIEKTY

Ogółem w ewidencji ujęto 105 innych obiektów, z których skontrolowano 41, przeprowadzając w nich 46 kontroli. Skontrolowano m.in.: apteki, obiekty sportowe, stacje paliw, obiekty kulturalno-widowiskowe. Pomieszczenia obiektów wraz z przyległą infrastrukturą utrzymane były w należytym stanie higieniczno-sanitarnym. Pomieszczenia obiektów wraz z przyległą infrastrukturą utrzymane były w należytym stanie higieniczno-sanitarnym. Obiekty podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej, przy punktach wodnych zapewniony był dopływ bieżącej ciepłej i zimnej wody. Prowadzona jest prawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi, właściciele, najemcy obiektów posiadali podpisane umowy na wywóz odpadów komunalnych. Podczas kontroli stwierdzono w 3 obiektach nieprawidłowości sanitarno-techniczne, co skutkowało wydaniem decyzji nakazujących ich usunięcie.

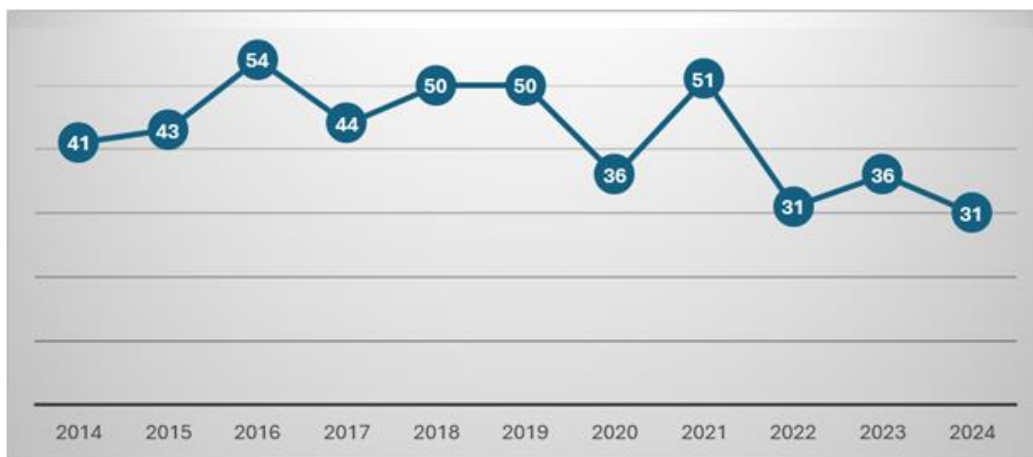
Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-techniczne dotyczyły, m.in.:

- uszkodzonej baterii wraz z przepływowym podgrzewaczem wody w toalecie;
- zniszczonej wykładziny podłogowej;
- zniszczonej powierzchni mebli;
- zniszczonych powierzchni ścian i sufitów.

STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY NIERUCHOMOŚCI, HIGIENA POMIESZCZEŃ PRZEZNACZONYCH NA POBYT LUDZI NA PODSTAWIE WNIESIONYCH INTERWENCJI

W roku 2024 wpłynęło od mieszkańców miasta Zabrze 31 wniosków o interwencje. W porównaniu do lat poprzednich, liczba zgłaszanych interwencji znacznie zmalała (ryc.21).

W porównaniu z latami ubiegłymi spadła liczba wniesionych interwencji. Spośród 31 wniesionych interwencji, 27 zostały rozpatrzone, które dotyczyły m.in. złego stanu posesji i budynków, hodowli gołębi, występowania insektów i gryzoni, zaniedbanych lokali mieszkalnych oraz złego stanu higieniczno-sanitarnego w obiektach użyteczności publicznej. 2 wnioski dotyczące występowania hałasu w lokalach mieszkalnych pochodzącego z urządzeń wewnętrznych oraz zewnętrznych nie zostały rozpatrzone, ze względu iż strony wycofały wnioski.

ryc. 21 Liczba wniesionych wniosków o interwencję przez mieszkańców miasta Zabrze w latach 2014-2024

Ponadto, kolejne dwa wnioski dotyczące złego stanu higieniczno-sanitarnego w obiektach beauty zostaną rozpatrzone w 2025 r. W 3 przypadkach wnioski o interwencję po wstępnym rozpoznaniu przekazano do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami innym organom. W jednym przypadku dotyczącym hodowli gołębi w lokalu mieszkalnym sprawę przekazano do Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gliwicach. W dwóch kolejnych przypadkach sprawy dotyczące zawilgocenia lokali mieszkalnych przekazano do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego miasta Zabrze.

Interwencje związane z niewłaściwym stanem sanitarnym mieszkań i związane z tym uciążliwością:

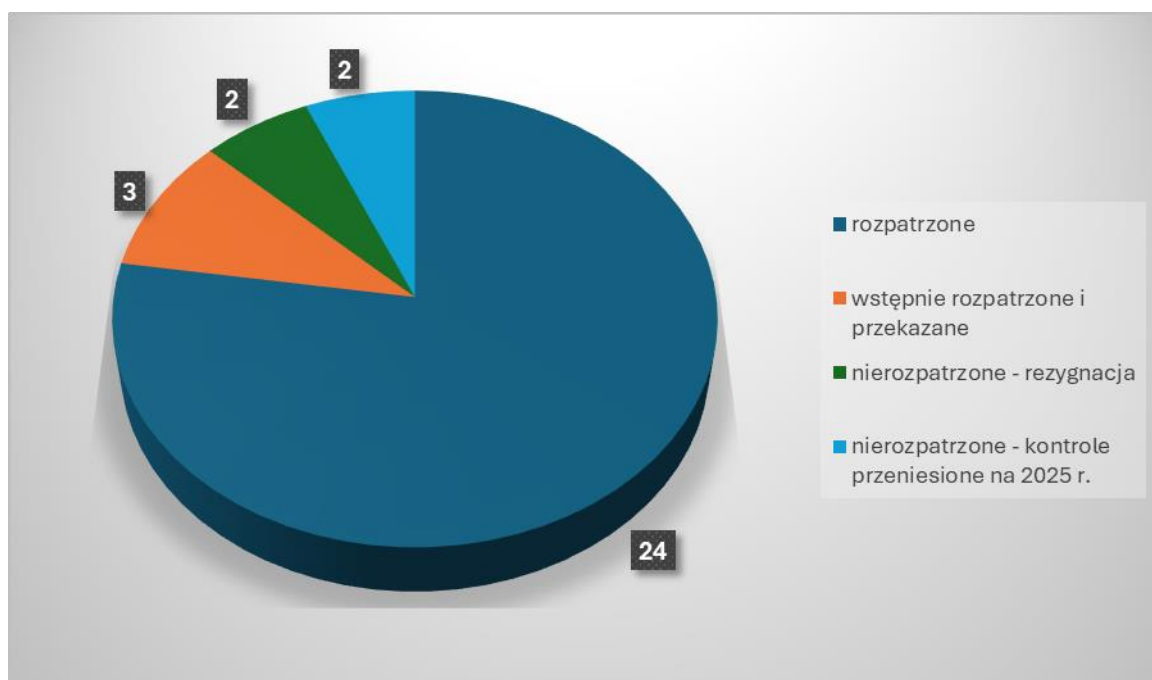
W roku sprawozdawczym wpłynęło 7 wniosków o interwencję, z których wszystkie rozpatrzone, w tym 2 wnioski po wstępnym rozpatrzeniu przekazano do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego miasta Zabrze. Za zasadne uznano 5 wniosków, pozostałe 2 wnioski uznano za niezasadne.

W pięciu przypadkach sprawy dotyczyły m.in. uciążliwości zapachowych i występowania insektów w lokalach mieszkalnych. Po otrzymaniu zgłoszeń interweniowano niezwłocznie u zarządców, którzy podejmowali działania mające na celu weryfikację występowania uciążliwości, a także działania mające na celu ich eliminację. Ponadto przedstawiciele PPIS w Gliwicach brali udział w wizjach lokalnych organizowanych przez zarządców mieszkań których te sprawy dotyczyły. Dwie sprawy dotyczące zawilgoconych i zagrzybionych lokali mieszkalnych, po wstępnym rozpoznaniu, przekazano do właściwego miejscowo Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego.

Interwencje związane z niewłaściwym stanem sanitarnym innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi:

W roku sprawozdawczym wpłynęło 15 interwencji (w tym 8 dotyczących obiektów użyteczności publicznej, będących w ewidencji PPIS w Gliwicach), z których 13 rozpatrzone, a 2 wnioski zostaną rozpatrzone w 2025 r. Z 13 rozpatrzonych wniosków 6 uznano za zasadne, natomiast pozostałe 7 wniosków uznano za niezasadne.

Wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości technicznych oraz za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne wydano zalecenia doraźne i nałożono mandat karny na kwotę 300 zł.

ryc. 22 Interwencje (rozpatrzone, wstępnie rozpatrzone i przekazane, nierozpatrzone – rezygnacja, nierozpatrzone – kontrole przeniesione na 2025 r.

Przeprowadzono kontrolę doraźną interwencyjną w związku ze zgłoszeniem dotyczącym niezachowania należytej czystości w toaletach ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie Marketu. Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne i techniczne, co skutkowało nałożeniem mandatu karnego na kwotę 300 zł oraz wydaniem decyzji administracyjnej. Podczas przeprowadzonych kontroli sprawdzających potwierdzono usunięcie nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych oraz wykonanie wszystkich nakazów wydanej decyzji administracyjnej.

W 2024 r. otrzymano ogłoszenie dotyczące zakażenia bakteriami *Pseudomonas aeruginosa* (zapalenie uszu) u osób korzystających z „Kąpieliska Leśnego” przy ul. Srebrnej 10 w Zabrze.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego, w związku ze stwierdzeniem obecności bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, niekiedy dużą wyłączono dwukrotnie z użytkowania do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań mikrobiologicznych, a zarządca natychmiastowo podejmował działania naprawcze polegające na szokowej dezynfekcji oraz wyłączeniu z użytkowania niecki.

W okresie sprawozdawczym wpłynęła również interwencja dotycząca nieprawidłowej gospodarki odpadami, ponadnormatywnej ilości osób na sali pobytu kobiet oraz występowania pluskiew w izbie wytrzeźwień. Przeprowadzona kontrola wykazała nieprawidłowości, w związku z czym wydano zalecenia doraźne. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie wszystkich nieprawidłowości.

Ponadto za zasadne uznano 3 interwencje, które nie dotyczyły obiektów użyteczności publicznej:

- 1 sprawa dotyczyła bytowania gołębi w pomieszczeniach strychowych i na klatce schodowej w budynku przy ul. Jagiełły w Zabrze - zarządca podjął stosowne działania w powyższej sprawie, co potwierdzono podczas przeprowadzonej kontroli;
- 1 sprawa dotyczyła występowania mrówek faraona w budynku przy ul. Franciszkańskiej w Zabrzu – po interwencji u zarządcy podjęte zostały stosowne działania oraz przeprowadzono dwie wizje lokalne;
- 1 sprawa dotyczyła zagraconego strychu i piwnicy w budynku przy ul. Robotniczej w Zabrzu – po interwencji u zarządcy zamieścił on informację dla mieszkańców o konieczności usunięcia zalegających odpadów. Przeprowadzona kontrola wykazała, że różnego rodzaju odpady zostały usunięte z ww. pomieszczeń.

Pozostałe interwencje po przeprowadzonych kontrolach bądź wizjach lokalnych uznane zostały za niezasadne.

Uciążliwości spowodowane przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi:

W tej grupie spraw wpłynęło 5 wniosków o interwencje, z których wszystkie rozpatrzono i wszystkie uznano za zasadne. W ramach rozpatrywanych spraw przeprowadzono 4 kontrole sanitarne oraz 2 wizje lokalne.

W 4 przypadkach interwencje dotyczyły przepełnionych kontenerów i zalegających odpadów wokół nich oraz występowania gryzoni. Wszystkie zgłoszenia po przeprowadzonych kontrolach i wizjach potwierdziły słuszność wniesionych interwencji. Zarządcy podejmowali natychmiastowe działania w celu usunięcia nieprawidłowości oraz zlecali firmom zewnętrznym przeprowadzanie zabiegów deratyzacyjnych.

W jednym przypadku interwencja dotyczyła wycieku ze zbiornika bezodpływowego (szamba). Po przeprowadzonej wizji lokalnej przesłano pismo do prezydenta miasta Zabrze.

Inne

W roku sprawozdawczym wpłynęły 2 wnioski o interwencję. Sprawy dotyczyły:

- zgłoszenia jednego z mieszkańców dotyczącego obaw w sprawie planowanych pilotażowych działań polegających na obniżeniu w godzinach nocnych temperatury ciepłej wody użytkowej w wybranych budynkach będących w Zasobach Górniczej Spółdzielni Mieszkaniowej „LUIZA” w Zabrzu. W związku z powyższym wystosowano pismo do zarządcy, w którym poinformowano, iż nieodpowiednie zarządzanie instalacją wodną w budynkach może powodować poważne skutki zdrowotne, jak również istotne skutki ekonomiczne oraz społeczne. Poinformowano również, że na stronie internetowej PSSE w Gliwicach dostępne jest opracowanie „Bezpieczeństwo wodne w budynkach”.
- hodowli gołębi na terenie ogródków działkowych. Po wstępnym rozpoznaniu i przeprowadzeniu wizji lokalnej sprawę przekazano do Powiatowego Lekarza weterynarii.

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

W okresie sprawozdawczym, oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej i rozpatrywaniem interwencji mieszkańców Zabrza, PPIS w Gliwicach przeprowadzenie ekshumacji, a także sprawowali nadzór w ramach interwencji oraz nad imprezami masowymi.

W 2024 r. wydano:

- 12 decyzji ekshumacyjnych;
- 35 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 10 opinii na organizowanie imprez masowych sezonowych i okolicznościowych.

Ponadto uczestniczono w wizjach lokalnych posesji i mieszkań przy współudziale innych jednostek miejskich (m.in. opieki społecznej, policji) organizowanych przez właścicieli lub zarządców budynków i lokali mieszkalnych. Sprawy dotyczyły zaniedbanych lokali mieszkalnych w których gromadzone są różnego rodzaju odpady, występowania insektów oraz gryzoni, hodowla gołębi, zanieczyszczania ich odchodami posesji oraz części wspólnych w budynkach.

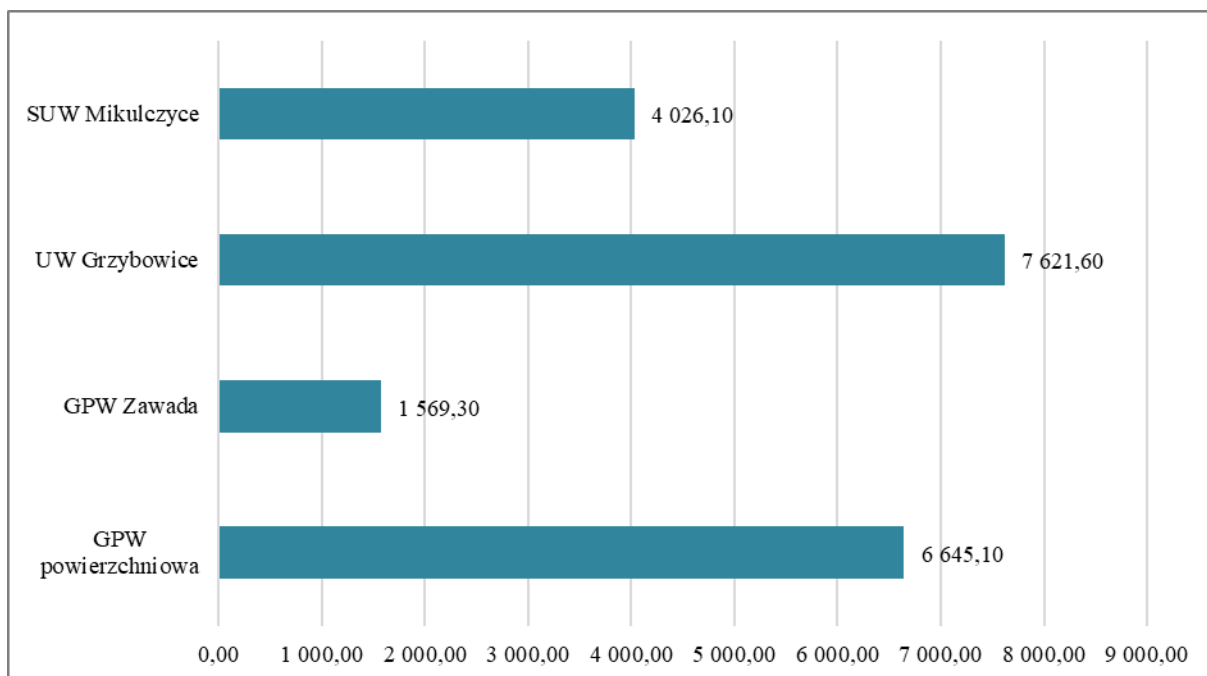
NADZÓR SANITARNY W ZAKRESIE JAKOŚCI WODY DO SPOŻYCIA

Mieszkańcy Zabrze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. przy ul. Wolności 215. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Grzybowice (ujmowana woda jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania) i ujęcia Mikulczyce (uzdatnianie wody polega aeracji, utlenianiu podchlorynem sodu oraz filtracji) oraz z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów Spółka Akcyjna w Katowicach. Woda z zakupu napływa do Zabrze z dwóch kierunków: Zawady (ujęcie głębinowe) i strefy zasilania „Mikołów”, gdzie miesza się woda z Goczałkowic, Czańca i Dzieńkowic (ujęcia powierzchniowe).

Przeprowadzone kontrole sanitarne, w trakcie których dokonano oceny stanu higieniczno sanitarnego i technicznego urządzeń wodociągowych, nie wykazały uchybień.

Lp.	Ujęcie wody/ Zakup	[m ³ /dobę]	Ludność zaopatrywana wodę	Zaopatrywane strefy
1	UW Grzybowiec	7621,6	43 572	Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce, os. Młodego Górnika, częściowo Śródmieście
2	SUW Mikulczyce	4026,1	31 701	os. Kopernika, częściowo os. Kotarbińskiego, częściowo Maciejów, częściowo Śródmieście
3	Zakup z GPW Zawada	1 569,3	10 761	Biskupice, częściowo Zaborze
4	Zakup z GPW Czaniec, Goczałkowice, Dzieńkowice	6 645,1	44 939	Pawłów, Kończyce, Makoszowy, Zandka, os. Janek, częściowo Śródmieście, częściowo Zaborze,
5	Woda mieszana	-	14 118	częściowo Maciejów, częściowo Śródmieście, częściowo os. Kotarbińskiego

tab. 8 Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Zabrze

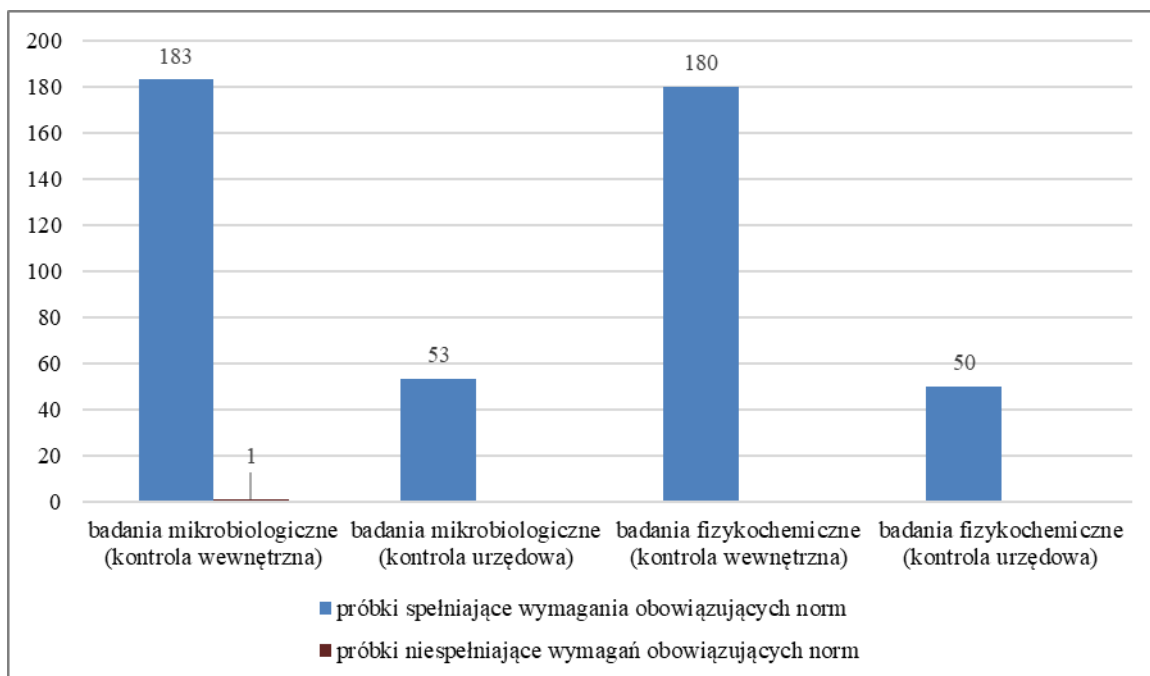
ryc. 23 Udział wody produkowanej oraz pochodzącej z zakupu na terenie miasta Zabrze [m³/dobę]

Badania wody były prowadzone w 25 wyznaczonych punktach zgodności. W ramach kontroli urzędowej oraz kontroli wewnętrznej przebadano:

- pod kątem mikrobiologicznym:
 - 53 próbki (kontrola urzędowa),
 - 184 próbki (kontrola wewnętrzna),
- pod kątem fizykochemicznym:
 - 50 próbek (kontrola urzędowa),
 - 180 próbek (kontrola wewnętrzna).

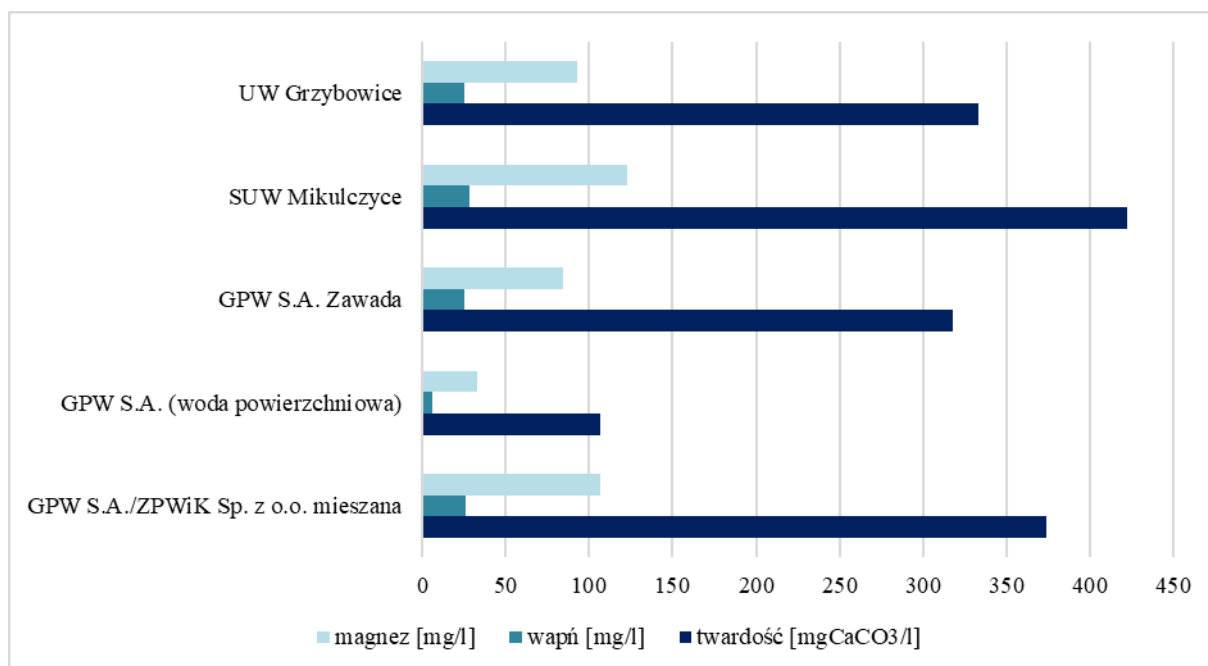
Badanie wody przeprowadzone przez GPW S.A. w ramach planu kontroli wewnętrznej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na 2024 r. w czerwcu wykazało obecność pojedynczych bakterii grupy coli (1 NPL/100ml), przy braku obecności wskaźników zanieczyszczenia kałowego w próbce pobranej ze studni wodomierzowej strefy „GPW Czaniec”. Przeprowadzone badanie kontrolne nie potwierdziło nieprawidłowości. Ponadto przeprowadzane przez PPIS w Gliwicach oraz ZPWIK Sp. z o.o. w ww. okresie badania wody z punktów zgodności usytuowanych na sieci wodociągowej nie wykazywały nieprawidłowości. Analizy pozostałych wyników badań nie wykazały nieprawidłowości.

W 2024 r. wniesiono 1 interwencję na złą jakość wody dotyczącą rdzawej barwy wody w lokalu mieszkalnym przy ul. Struzika w Zabrzu. Przeprowadzone badania nie wykazały nieprawidłowości, a zgłoszenie uznano za niezasadne.

ryc. 24 Porównanie ilości próbek wody spełniających wymagania obowiązujących norm pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych do ilości próbek niespełniających obowiązujących norm

Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. każdorazowo w przypadku prac na sieci związanych z awarią lub wymianą odcinka sieci wodociągowej informowało o możliwym braku ciągłości dostaw wody dla mieszkańców. W 2024 r. wpłynęło 305 zgłoszeń. Ponadto Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów Spółka Akcyjna zgłosiło 3 prace na sieci wodociągowej skutkujące chwilową zmianą kierunku zasilania wody oraz brakiem ciągłości dostaw wody. Powyższe nie miało wpływu na bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów.

ryc. 25 Średnie wartości twardości, magnezu i wapnia na terenie miasta Zabrze

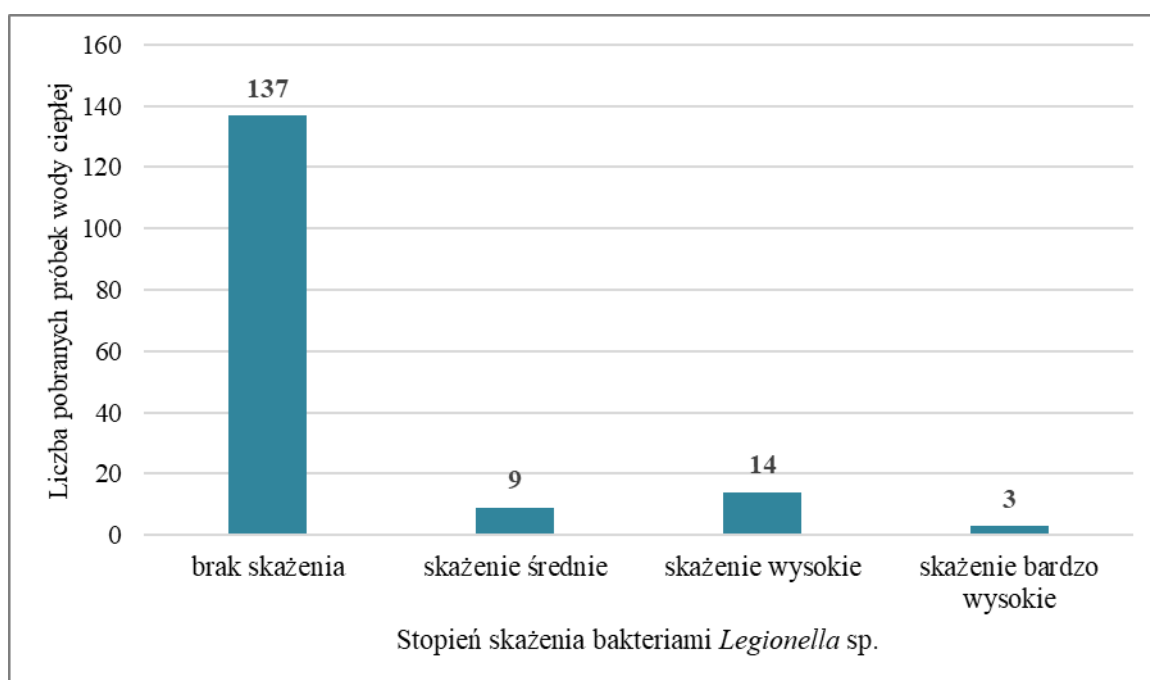
W badanych próbkach wody nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie twardości wody. Zalecana wartość tego wskaźnika (60-500 mg CaCO₃/l) określona została ze względów

zdrowotnych, jako wartość pożądaną dla zdrowia ludzkiego. Zalecana wartość dla magnezu wynosi 7–125 mg/l, wartość dla wapnia nie została określona w przepisach. Należy zaznaczyć, iż rozporządzenie MZ nie nakłada obowiązku uzupełniania minimalnej zawartości omawianych związków.

Na terenie Zabrza eksploatowane jest ujęcie pokopalniane „Szyb Maciej” przy ul. Srebrnej 6 wykorzystujące wodę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Średni pobór wody z ujęcia wynosi do 55 m³/d, a szacunkowa liczba ludności zaopatrywanej przez ujęcie wynosi 51 osób. W 2024 r. pobrano ogółem z ww. ujęcia 5 próbek do badań mikrobiologicznych oraz 5 próbek do badań fizykochemicznych.

Wszystkie próbki spełniały wymagania ww. rozporządzenia. Z uwagi na charakterystyczną dla ujęcia wysoką twardość wody (ok. 500 mg/l), w procesie uzdatniania zastosowano technologię zmiękczenia wody, co obniżyło wartość tego parametru do średnio 325 mg/l. W 2024 roku średnia wartość magnezu wyniosła 30 mg/l, natomiast wapnia 86 mg/l.

Przeprowadzona kontrola sanitarna Stacji Uzdatniania Wody „Szyb Maciej”, w trakcie której dokonano oceny stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego urządzenia wodociągowego nie wykazała uchybień.

ryc. 26 Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie Zabrza pod względem parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w zależności od oceny skażenia

Podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz właściciele lub zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej zgodnie z § 18 ww. rozporządzenia są zobowiązane do wykonania badań wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w instalacji ciepłej wody użytkowej.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców oraz w ramach kontroli urzędowej pobrano 163 próbki wody w 26 obiektach. Analiza wyników badań wody ciepłej pobranej w 17

objektach nie wykazała nieprawidłowości. Nieprawidłowości stwierdzono w 9 obiektach. Zarządcy obiektów prowadzili działania interwencyjne obejmujące znalezienie przyczyny oraz zmierzające do redukcji liczby bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa.

Na podstawie wydanych okresowych decyzji o jakości wody, po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych z terenu miasta Zabrze oraz podejmowanych działań naprawczych stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie w 2024 r.

Ocena Stanu Sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania miasta Zabrze za rok 2024

PPIS w Gliwicach, Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży (dalej: HDM) nadzoruje warunki higieniczno – sanitarne w 148 zakładach nauczania i wychowania na terenie Zabrze. W okresie sprawozdawczym przeprowadziła 122 kontrole w 99 placówkach.

	Ewidencja	Obiekty skontrolowane	Liczba kontroli
Żłobki/kluby malucha	21	21	25
Przedszkola/punkty przedszkolne	41	33	37
Szkoły Podstawowe w tym specjalne	31	28	35
Licea Ogólnokształcące	4	2	4
Szkoły Policealne	7	1	1
Zespoły Szkół w tym specjalne	22	12	18
Szkoły Wyższe	2	0	0
Domy Studenckie	3	2	2
Placówki Wychowania Pozaszkolnego	6	0	0
Młodzieżowy Dom Kultury	2	0	0
Centra Szkolenia Zawodowego	3	0	0
Placówki opiekuńczo- wychowawcze wsparcia dziennego	1	0	0
Miejska Bursa Szkolna	1	0	0
Ognisko Pracy Pozaszkolnej	1	0	0
Pozaszkolne Placówki Specjalistyczne	1	0	0
Niepubliczne Szkoły Specjalne	2	0	0

ryc. 27 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie miasta Zabrze, liczba skontrolowanych obiektów.

Wzorem lat ubiegłych przedmiotem kontroli w placówkach było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych,
3. nadzorowanie placów zabaw oraz piaskownic w przedszkolach,
4. nadzorowanie warunków w pracowniach chemicznych nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
5. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
6. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, w tym możliwości prowadzenia akcji szczepień przeciw HPV,
7. ocena prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży,
8. ocena zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych,
9. nadzór nad przestrzeganiem ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
10. nadzór nad dostosowaniem mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
11. ocena obciążenia uczniów klas IV-VIII ciężarem tornistrów/plecaków

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W bieżącym roku sprawozdawczym nie zastosowano karania mandatowego.

Natomiast na poprawę stanu technicznego wydano nowe decyzje administracyjne w niżej wymienionych obiektach:

1. Przedszkole Nr 1 Zabrze, ul. Reymonta 52,
2. Przedszkole Nr 46 Zabrze, ul. Pokoju 37,
3. Przedszkole Nr 49 Zabrze, ul. Sportowa 42,
4. Szkoła Podstawowa Nr 23 Zabrze, ul. Pestalozziego 16,
5. Szkoła Podstawowa Nr 25 Zabrze, ul. Kotarbińskiego 18,
6. Szkoła Podstawowa Nr 30 Zabrze, ul. Wawrzyńskiej 11,
7. Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 38 Zabrze, ul. Ks. K. Damrota 33,
8. Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 41 Zabrze, ul. Konopnickiej 3,
9. Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 5 Zabrze, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 29.

W bieżącym roku kalendarzowym PPIS w Gliwicach zakończył postępowanie administracyjne w 1 placówce oświatowej:

1. Przedszkole Nr 28 Zabrze, ul. Niedziałkowskiego 35 (2021 r.).

W związku z niewykonaniem zaleceń z lat ubiegłych w 2024 r. wydano decyzje administracyjne zmieniające termin w 4 niżej wymienionych obiektach:

1. Przedszkole Nr 6 Zabrze, ul. Jordana 59 (2014 r.) – doprowadzenie pomieszczeń sanitarnych do prawidłowego stanu technicznego,
2. Szkoła Podstawowa Nr 26 Zabrze, ul. Ogórka 9 (2019 r.) - doprowadzenie schodów na klatce schodowej oraz podłogi w sali zajęć do prawidłowego stanu technicznego, odmalowanie ścian na klatkach schodowych oraz na korytarzach,

3. Szkoła Podstawowa Nr 28 Zabrze, ul. Kosmowskiej 43 (2019 r.) - doprowadzenie podłóg w salach zajęć do prawidłowego stanu technicznego,
4. Zespół Szkół Specjalnych Nr 42 Zabrze, ul. Sienkiewicza 43 (2014) – doprowadzenie do prawidłowego stanu technicznego auli.

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrze w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 września 2020 r. dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole

w szkołach podstawowych, liceach funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że wszystkie skontrolowane szkoły zapewniły warunki zgodnie z w/w rozporządzeniem.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2024 roku w placówkach dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zapewnienie: bieżącej ciepłej wody oraz środków higieny osobistej tj. mydło do rąk, ręczniki papierowe lub suszarki do rąk, papier toaletowy w pomieszczeniach sanitarnych dla uczniów.

W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się stałą poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów.

Natomiast kontrola w Zespole Szkół Nr 10 Zabrze, ul. Chopina 26 wykazała, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych (umywalki) w stosunku do liczby uczniów uczęszczających do szkoły.

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Podczas kontroli przeprowadzonych w szkołach stwierdzono, że wszystkie placówki posiadały gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami do własnej dyspozycji.

Ponadto na terenie Zabrze w większości szkół zapewniono **opiekę stomatologiczną, która sprawowana jest nad uczniami do ukończenia 18 roku życia i ma na celu:** ochronę zdrowia uczniów, w tym zdrowia jamy ustnej, a także kształtowanie wśród uczniów postaw prozdrowotnych oraz odpowiedzialności za zdrowie.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W 2024 roku została przeprowadzona ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w niżej wymienionych placówkach:

- Międzynarodowa Akademia Przedszkolaka Zabrze, ul. Niemcewicza 1

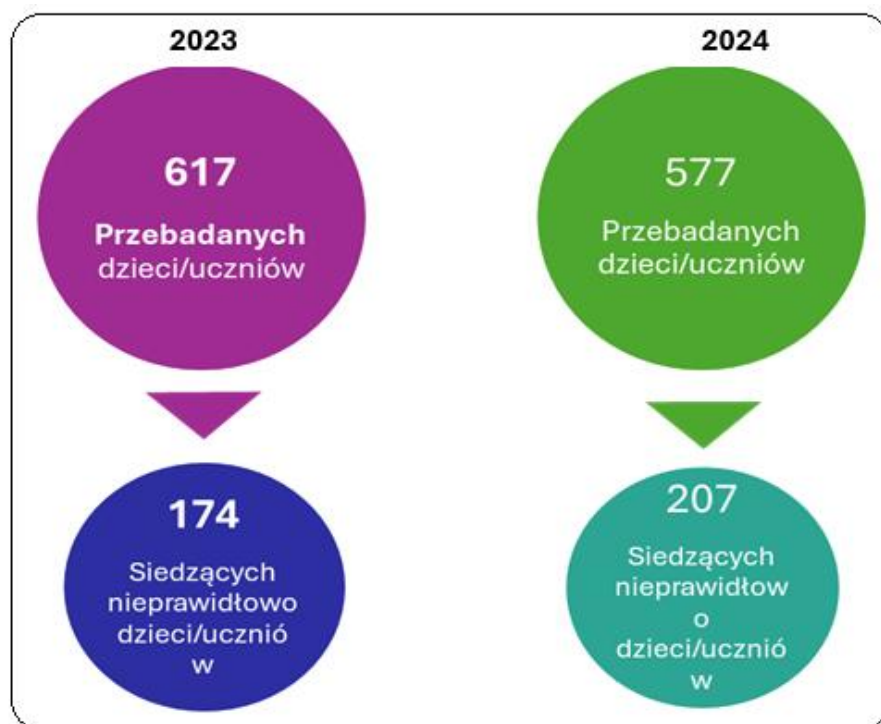
Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 45 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono, że wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- Przedszkole Nr 24 Zabrze, ul. Św. Wawrzyńca 49

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 69 przedszkolaków w 4 oddziałach - stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- Przedszkole Nr 38 Zabrze, ul. Zamenhofa 4a

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 40 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

ryc. 28 Ocena dostosowania mebli przedszkolnych i szkolnych do wzrostu dzieci/uczniów.

- Przedszkole Nr 46 Zabrze, ul. Pokoju 37

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 54 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono 8 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- Przedszkole Nr 49 Zabrze, ul. Sportowa 42

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 50 przedszkolaków w 3 oddziałach - stwierdzono 21 dzieci siedzących nieprawidłowo w 3 oddziałach.

- Międzynarodowa Szkoła Podstawowa Zabrze, ul. Niemcewicza 1

Badaniem objęto 141 uczniów w 8 oddziałach - stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- Szkoła Podstawowa Nr 29 Zabrze, ul. Budowlana 26

Badaniem objęto 178 uczniów w 9 oddziałach - stwierdzono 80 dzieci siedzących nieprawidłowo w 8 oddziałach.

- Szkoła Podstawowa Nr 15 im. Ks. Jana Dzierżona Zabrze, ul. Czołgistów
Badaniem objęto 156 uczniów w 8 oddziałach - stwierdzono 98 dzieci siedzących nieprawidłowo w 8 oddziałach.

Ogółem przebadano 577 dzieci/uczniów 8 placówek; z mebli niedostosowanych do ich wzrostu korzysta 207 dzieci/uczniów. Poniżej przedstawiona jest analiza porównawcza za lata 2023 – 2024.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć oceniono w:

- 28 szkołach podstawowych w 397 oddziałach,
- 17 zespołach szkół w 157 oddziałach,
- 2 liceach ogólnokształcących w 28 oddziałach.

Analiza wykazała, że na 582 skontrolowanych rozkładów zajęć w 37 szkołach, wszystkie były prawidłowo konstruowane, z zachowaniem zasad: równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowania zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w 25 placówkach skontrolowanych w 2024 r. znajduje się 295,40 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono substancji przeterminowanych.

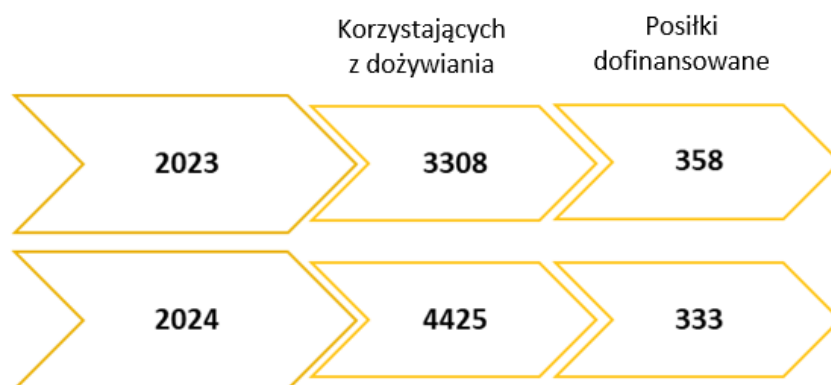
W porównaniu do lat poprzednich również nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

W części szkół podstawowych zajęcia prowadzone są wyłącznie w formie teoretycznej.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Zabrze 37 szkół prowadziło dożywianie w formie obiadów dwudaniowych, z których skorzystało 4425 uczniów. Ponadto z posiłków dofinansowanych skorzystało 333 uczniów.

Akcję „Szlanka mleka” w roku 2024 prowadziło 17 zabrzańskich placówek i skorzystało z niej 2686 uczniów. Poniżej przedstawiona jest analiza porównawcza za lata 2023 – 2024.

ryc. 29 Liczba uczniów korzystających z dożywiania

POMIARY NATĘŻENIA OŚWIETLENIA

W 2024 roku na terenie Zabrze pracownicy Laboratorium tutejszej Stacji, prowadzili pomiary natężenia oświetlenia w salach lekcyjnych w 1 placówce, tj.:

Katolickie Przedszkole „Tęcza” Zabrze, ul. Św. Teresy 8

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia i równomierności oświetlenia w 3 salach zajęć. Pomiary natężenia oświetlenia wykazały, że w 2 salach zajęć natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy. Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich salach zajęć.

INTERWENCJE

W 2024 roku na terenie PSSE Gliwice przeprowadzono kontrolę doraźną w związku ze zgłoszoną do PPIS interwencją dotyczącą:

Niepublicznego Żłobka „Zaczarowany Ołówek” Zabrze, ul. Sikorskiego 29

W przedmiotowym obiekcie została przeprowadzona kontrola, podczas której nie odnotowano nieprawidłowości z zakresu stanu sanitarno – higienicznego.

Pomieszczenia żłobka w dniu kontroli były utrzymane w czystości i porządku.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZADANIA:

W roku 2024 w placówkach oświatowo - wychowawczych prowadzone były zadania zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego:

Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego:

Sekcja HDM dokonała oceny stanu przygotowania szkół do nowego roku szkolnego.

Na terenie miasta Zabrze skontrolowane zostały pod tym kątem placówki:

- Szkoły Podstawowe – 5
- Zespoły Szkół – 6
- Szkoły specjalne – 2
- Liceum ogólnokształcące - 2

W czasie kontroli zwrócono szczególną uwagę na zakres i przebieg prac prowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki oświatowe na terenie Zabrze zostały w większości prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Prace remontowo - porządkowe zostały zakończone do 31.08.2024 r.

Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży

W 2024 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono 16 kontroli podczas wypoczynku zimowego, z którego skorzystało 525 dzieci. Wyżywienie zapewniło 13 placówek dla 437 uczestników.

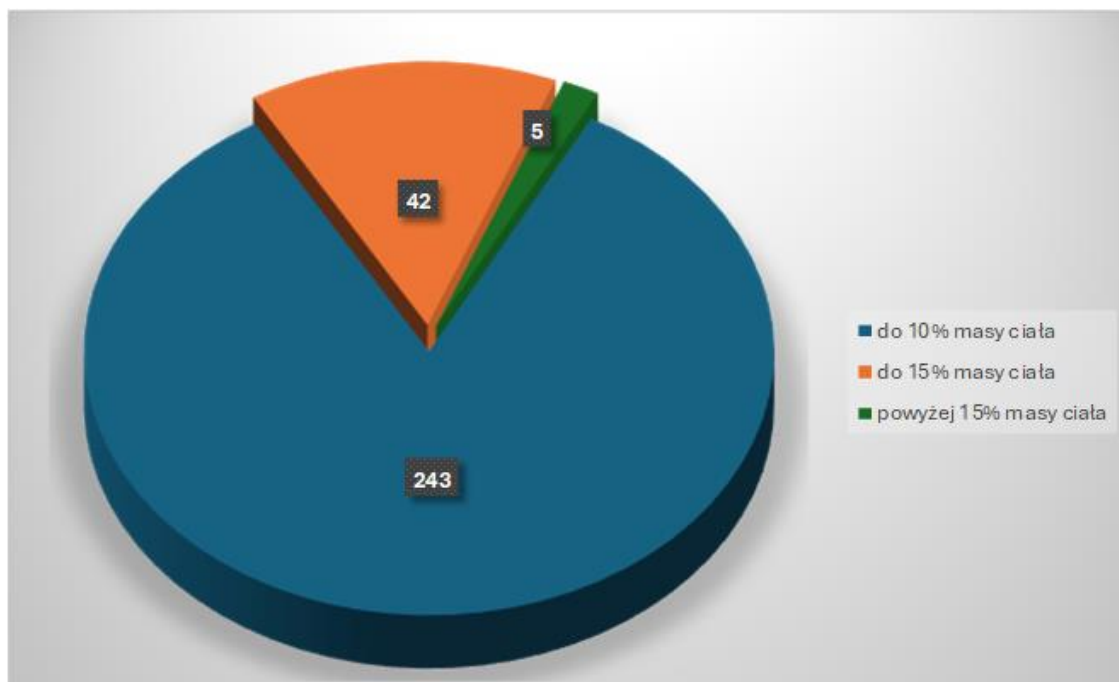
Natomiast podczas wypoczynku letniego przeprowadzono 15 kontroli, z wypoczynku skorzystało 579 dzieci. Wyżywienie zapewniło 12 placówek dla 6 uczestników.

Przeprowadzone na terenie Zabrze kontrole wypoczynku zimowego i letniego nie wykazały nieprawidłowości. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, warsztatów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów

W 2024 roku przedstawiciele PPIS w Gliwicach, przeprowadzili badania dotyczące obciążenia uczniów ciężarem tornistrów (klasy od IV do VIII) w 2 niżej wymienionych szkołach na terenie miasta Zabrze:

- Szkoła Podstawowa Nr 24 Zabrze, ul. Tarnopolska 85-87,
- Szkoła Podstawowa Nr 36 Zabrze, Plac Warszawski 6.

ryc. 30 Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów/plecaków

Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że:

- w 17 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie do 10% masy ciała ucznia dotyczyła 243 uczniów,
- w 12 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia dotyczyła 42 uczniów,
- w 5 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia dotyczyła 5 uczniów.

PODSUMOWANIE

Na terenie Zabrza stan techniczny placówek oświatowych ulega sukcesywnej poprawie. Pomimo, iż Dyrektorzy placówek podejmują działania zmierzające do poprawy warunków technicznych budynków, brak środków finansowych stwarza im dużą trudność w terminowej realizacji decyzji administracyjnych, dotyczących m.in. remontów kapitalnych bloków sportowych, pomieszczeń zajęć lekcyjnych, pomieszczeń sanitarnych oraz boisk szkolnych.

W związku z powyższym w roku sprawozdawczym udało się wyegzekwować jedynie 1 decyzję administracyjną.

Niestety w dalszym ciągu toczą się postępowania administracyjne wszczęte w 2009 r. oraz w 2014 r.

W 2024 roku pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży kontynuowali działania na rzecz edukacji prozdrowotnej ukierunkowanej na profilaktykę wad postawy.

Wzrasta liczba placówek zakupujących nowe ergonomiczne wyposażenie sal lekcyjnych, jednak nadal występuje problem niedostosowania stanowisk do zasad ergonomii. Dlatego też podczas kontroli zalecany jest wzmożony nadzór nad prawidłowym dostosowaniem mebli do wzrostu uczniów. Na uwagę zasługuje również fakt, iż pomimo zapewnienia w klasach mebli o właściwych parametrach, dzieci nie zawsze zajmowały stanowiska odpowiednie dla nich pod względem ergonomii. Podstawową przyczyną zaistniałej sytuacji była nieznajomość zarówno u dzieci jak i nauczycieli zasad prawidłowego doboru mebli do ich warunków antropometrycznych.

Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zostały zobligowane do podjęcia działań naprawczych.

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrza zostały również przeprowadzone badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów.

Część uczniów nie pozostawia podręczników i przyborów na półkach w klasach lub szafkach indywidualnych, mimo zapewnionych przez placówki w tym zakresie prawidłowych warunków.

Niepokojącym zjawiskiem pozostają niewątpliwie problemy o charakterze higienicznym, związane ze stwierdzonymi przypadkami wszawicy, świerzbu oraz chorób pasożytniczych. W związku z powyższym w dalszym ciągu istnieje konieczność szerzenia profilaktyki zdrowotnej w tym

zakresie. W placówkach wdrażane są procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia chorób zakaźnych lub pasożytniczych opracowane zgodnie ze stanowiskiem Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia.

Ponadto od września 2024 r. w szkołach podstawowych prowadzony jest również program zalecanych szczepień przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV. W okresie od września do grudnia do programu z terenu miasta Zabrze przystąpiło jedynie 5 placówek. Natomiast nie odnotowano osób zaszczepionych.

Przedstawiciele PPIS w Gliwicach pozostają w ścisłym kontakcie z władzami samorządowymi i na bieżąco przekazują informacje w formie wystąpień o wszelkich nieprawidłowościach i problemach występujących w placówkach oświatowo - wychowawczych.

**OCENA STANU SANITARNEGO
TERENU DZIAŁANIA PPIS W GLIWICACH Z ZAKRESU ZAPOBIEGAWCZEGO
NADZORU SANITARNEGO – OBSZAR MIASTA ZABRZE**

PPIS w Gliwicach w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizuje ustawowe obowiązki i zadania w zakresie zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru sanitarnego nad kolejnymi etapami procesów inwestycyjnych na terenie Miasta Zabrze, Gliwice oraz Powiatu Gliwickiego.

Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego obejmuje:

- opiniowanie gminnych aktów planowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko i uzgadnianie warunków zabudowy,
- wydawanie opinii sanitarnych na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- opiniowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy i zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych lub ich części,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych poprzez stwierdzenie zgodności ich wykonania z projektem budowlanym oraz z wymaganiami higienicznymi i zdrowotnymi,
- wydawanie opinii sanitarnych oraz zgody na odstępstwa od warunków technicznych zgodnie z kompetencjami określonymi w odrębnych przepisach.

Powyższe działania mają na celu minimalizowanie lub eliminowanie środowiskowych zagrożeń zdrowia już na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego, projektowania i realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz zapewnienie właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych w przekazywanych do użytkowania obiektach.

Działalność nadzoru zapobiegawczego jest ściśle związana z ilością planowanych przedsięwzięć i realizowanych inwestycji. Stanowiska zajmowane są na wniosek organów prowadzących postępowanie lub zainteresowanych podmiotów.

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Dla Miasta Zabrze w roku 2024 wydano **9** opinii sanitarnych dla projektów dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Miasto Zabrze objęte jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego na powierzchni **2593,13 ha** co stanowi **32,25 %** powierzchni miasta. Wydane opinie obejmowały teren o powierzchni **92,23 ha** i dotyczyły m. in. terenów położonych w północnej części miasta Zabrze - IV etap, terenów w rejonie ul. Michała Wosia i ul. Wincentego Witosa - Etap 3 oraz terenów położonych w rejonie ul. Srebrnej i ul. Mielżyńskiego oraz w rejonie ul. Hagera i ul. Drzymały-etap 1.

Dla miasta Zabrze, w roku 2024 wydano **4** uzgodnienia określające zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Dla miasta Zabrze wydano 21 opinii sanitarnych (w 4 przypadkach stwierdzono konieczność sporządzenia raportu i ustalono jego zakres), dotyczących następujących zagadnień:

- budowa, rozbudowa i przebudowa hal produkcyjnych i produkcyjno-magazynowych głównie na terenach strefy ekonomicznej,
- budowa Centrum dystrybucji samochodów - place składowo - przeładunkowe wraz z budynkiem socjalno-biurowym, oraz halą przeglądową samochodów osobowych, wewnętrzną stacją tankowania pojazdów ON, lądowiskiem, szczelnym zbiornikiem na wody opadowe oraz infrastrukturą towarzyszącą,
- rozbudowa istniejącego skrzyżowania dróg gminnych,
- budowa obwodnicy Miasta Zabrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 921,
- uzbrojenia terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne dla przedsięwzięć inwestycyjnych,
- budowa budynku biurowego,
- budowa instalacji odnawialnego źródła energii "Zaborze" wykorzystującej promieniowanie słoneczne wraz z obiektami budowlanymi obejmującymi magazyny energii wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi oraz pozostałą niezbędną infrastrukturą techniczną.

W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego, a także poziom emisji hałasu, zanieczyszczeń pyłowych i wpływ na warunki wodno-gruntowe.

III. Zagadnienia dotyczące postępowania w przedmiocie wydania opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Zgodnie z określonymi kompetencjami organów inspekcji sanitarnej zawartych w art. 78 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko¹⁰ PPIS w Gliwicach dla roku 2024 wydał 1 opinię (negatywną) dla warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla obiektów zaliczanych do mogących potencjalnie pogorszyć stan środowiska. Opinia została wydana dla przedsięwzięcia obejmującego budowę hal magazynowo - produkcyjnych wraz z zapleczem socjalno-biurowym oraz infrastrukturą towarzyszącą w Zabrzu przy ul. Hagera.

IV. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2024 dla miasta Zabrze uzgodniono 7 projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła gabinetów indywidualnej praktyki lekarskiej, adaptacji lokalu na poziomie 320 Kopalni Guido, aranżacji pomieszczeń budynku Centrum Opiekuńczo-Leczniczego, salonu kosmetycznych oraz instalacji wentylacji mechanicznej w podmiocie leczniczym.

W trakcie uzgadniania projektów inwestycji kontrolowano, w przyjętych rozwiązaniach projektowych, spełnienie wymagań higienicznych i zdrowotnych zapewniających właściwe

¹⁰ ustawa z dnia 03.10.2008 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)

warunki sanitarne w miejscach pobytu ludzi, a także odpowiednie warunki pracy dla osób zatrudnionych w zakładzie pracy. Zwracano szczególną uwagę na zapewnienie prawidłowych ciągów technologicznych i układu funkcjonalnego pomieszczeń, właściwego oświetlenia oraz odpowiedniej wysokości. Projekty obiektów nowych w zdecydowanej większości nie obejmowały projektów technologicznych instalacji sanitarnych.

V. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych

W roku 2024 wydano **40** opinii sanitarnych w tym **18** opinii w trybie art. 56 Prawa Budowlanego (hale produkcyjno-magazynowe, obiekty handlowo-usługowe, obiekty służby zdrowia itp.). Nie wszystkie obiekty zgłaszane do odbioru w trybie art. 56 Prawa Budowlanego¹¹ zostały odebrane po pierwszych oględzinach. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorom zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które uznawano, jeżeli nie miały wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

VI. Uzgadnianie warunków zabudowy

W świetle art. 53 i 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹² dla organów administracji architektoniczno-budowlanej występujących w toku postępowania zgodnie z kpa¹³ o opinię przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, PPIS w Gliwicach w roku 2024 wydał dla miasta Zabrze **103** postanowienia.

Wydane postanowienia dotyczyły głównie zmiany sposobu użytkowania lokali oraz usytuowania nowych obiektów. Nie uzgodniono lokalizacji 2 inwestycji obejmujących budowę kontenera gastronomicznego wraz z tarasem na terenie Parku Hutniczego w Zabrzu na działce nr 432/35 oraz budowy budynku inwentarskiego - gołębnika na gołębie wystawowe zlokalizowanego przy ul. Nowodworskiej w Zabrzu.

VII. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz ewentualnych spotkaniach.

VIII. Współpraca z nadzorem bieżącym

¹¹ Ustawa z dnia 07.07.1994 r. (t.j. Dz.U.2024.725)

¹² Ustawa z dnia 27.03.2003 r. (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1130 ze zm.)

¹³ Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 572)

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego w poszczególnych sprawach. W mieście Zabrze nie odnotowano interwencji.

IX. Wnioski w formie opisowej

Aktualnie teren miasta Zabrze objęty jest w ok. 32 % obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wnioski Prezydenta Miasta Zabrze przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Zauważalny jest wzrost standardu wykończenia obiektów zgłaszanych do oględzin odbiorowych wśród których przeważającą mierze są lokale gastronomiczne, zakłady fryzjersko-kosmetyczne oraz obiekty usługowo-handlowe. Ponadto wiele lokali usługowych modernizuje się oraz rozszerza zakres dotychczasowej działalności dostosowując nieruchomości do aktualnych przepisów. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności wentylacji lub opinie kominiarskie. Zwraca się uwagę na prawidłowe rozwiązania wentylacji tak, aby wyeliminować uciążliwość dla otoczenia.

Zauważalne jest zwiększenie powierzchni terenów należących do KSSE Zabrze. W postępowaniach do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nadal dominującą rolę odgrywają inwestycje przemysłowe.

W roku 2024 r. podobnie jak w latach poprzednich, przeprowadzono liczne konsultacje w zakresie wymagań sanitarno-higienicznych, głównie w sprawach dotyczących adaptacji obiektów na działalność usługową związaną z produkcją i obrotem żywnością, sprawowaniem opieki nad dziećmi (przedszkola, żłobki, punkty przedszkolne), świadczeniem usług medycznych (gabinety specjalistyczne) oraz fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej.

Powyższe działania, prowadzone przez przedstawicieli PPIS w Gliwicach, miały na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarnohigienicznego w realizowanych obiektach użyteczności publicznej, w zakładach produkcyjnych, a także dbałość o to, aby obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko nie powodowały uciążliwości i zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO ZDROWOTNA I PROMOCJI ZDROWIA

W roku 2024 aktywnie działano na rzecz zdrowia publicznego, inicjując, organizując, prowadząc, koordynując i nadzorując różnorodne działania edukacyjne. Celem tych działań było promowanie zdrowych nawyków i postaw w społeczeństwie.

Edukacja zdrowotna była realizowana poprzez szeroki wachlarz interwencji, zarówno programowych, jak i nieprogramowych, które miały na celu zwiększenie świadomości zdrowotnej i poprawę jakości życia mieszkańców.

INTERWENCJE PROGRAMOWE

ryc. 31 Banery promujące programy edukacyjne realizowane w roku 2024

W roku szkolnym 2023/2024 w powiecie gliwickim realizowano programy edukacyjne w zakresie:

➤ PROFILAKTYKI ANTYTYTONIOWA

„Czyste powietrze wokół nas”	program edukacyjny dla dzieci w wieku 5-6 lat uczy rozpoznawania źródeł dymu, zwiększa świadomość o szkodliwości palenia i kształtuje asertywne postawy wobec palących. Wzięło w nim udział 32,4% przedszkoli, obejmując 1261 dzieci.
------------------------------	---

„Bieg po zdrowie”	dynamiczny program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów IV klas szkół podstawowych ma na celu opóźnienie lub zapobieżenie inicjacji tytoniowej. Wzięło w nim udział 12,8% szkół podstawowych, obejmując 175 uczniów i 91 rodziców.
--------------------------	--

➤ PROMOWANIA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA I ZBILANSOWANEJ DIETY

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”	program edukacyjny dla dzieci w wieku 5-6 lat uczy o niskoprzetworzonych produktach ekologicznych i budowaniu zdrowych nawyków żywieniowych. Wzięło w nim udział 35,1% przedszkoli, obejmując 1234 dzieci i 1214 rodziców.
„Trzymaj Formę!”	program dla uczniów V-VIII klas szkół podstawowych ma na celu edukację i kształtowanie prozdrowotnych nawyków poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Zgłosiło się do niego 64,1% szkół podstawowych, obejmując 2643 uczniów.

➤ OGRANICZANIA UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

„Smak życia, czyli debata o dopalaczach”	Program dla młodzieży w wieku 13-15 lat dostarcza informacji o „dopalaczach” i związanych z nimi zagrożeniach. Wzięło w nim udział 30,8% szkół podstawowych, obejmując 460 uczniów klas VII i VIII oraz 62 rodziców.
„ARS, czyli jak dbać o miłość?”	Program ma na celu ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych i ich rodziców. Wzięło w nim udział 46,4% szkół podstawowych, obejmując 836 uczniów i 193 rodziców.

➤ PROFILAKTYKI NOWOTWORÓW

„Podstępne WZW”	profilaktyka zakażeń HAV, HBV i HCV, zrealizowany przez nauczycieli biologii, pielęgniarki szkolne i pedagogów. Program objął 64,3% szkół ponadpodstawowych, angażując 2332 uczniów i 3256 rodziców.
„Znamię! Znam je?”	profilaktyka czerniaka i samobadania skóry, zrealizowany w 75% szkół ponadpodstawowych, obejmując 2938 uczniów i 1376 rodziców.
„Wybierz życie – pierwszy krok”	profilaktyka raka szyjki macicy i zakażeń HPV, zrealizowany w 67,9% szkół ponadpodstawowych, obejmując 2338 uczniów i 2333 rodziców.

REALIZOWANE INTERWENCJE PONADPROGRAMOWE

Akcje realizowane przez przedstawicieli inspekcji sanitarnej najczęściej obejmowały:

- organizowanie warsztatów, prelekcji, zajęć sportowych, spotkań edukacyjnych w szkołach, przedszkolach oraz w innych placówkach edukacyjnych, np. „*Lekcja kleszczoochrony*”;
- dystrybucję materiałów edukacyjnych, takich jak ulotki, broszury, plakaty oraz prowadzenie kampanii w mediach społecznościowych;
- współpraca z lokalnymi władzami i organizacjami: udział w lokalnych wydarzeniach i festynach zdrowotny;
- realizacja kampanii związanych z określonymi porami roku, np. „*Bezpieczne ferie*” i „*Bezpieczne wakacje*”;
- organizowanie akcji profilaktycznych w okresach wzmożonego ryzyka zachorowań, np. „*Wirusoochrona*”.

„ <i>Bezpieczne ferie</i> ”, „ <i>Bezpieczne wakacje</i> ”	działania informacyjno-edukacyjne mające na celu zapewnienie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży, promowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych oraz ograniczenie zagrożeń podczas ferii i wakacji
„ <i>Klub zdrowego przedszkolaka</i> ”	projekt wspierający prawidłowy rozwój dzieci poprzez promowanie zdrowego stylu życia w przedszkolach, wzbogacanie wiedzy dzieci z dziedziny zdrowia oraz kształtowanie prozdrowotnych postaw i nawyków
„ <i>Wirusoochrona</i> ”	profilaktyka chorób wirusowych przenoszonych drogą kropelkową, edukacja na temat higieny rąk, zasłaniania ust i nosa podczas kichania i kaszlu oraz promowanie szczepień ochronnych
„ <i>Łap słońce z głową</i> ”	kampania edukacyjna dotycząca profilaktyki niekorzystnych skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV, promowanie bezpiecznego korzystania ze słońca
„ <i>Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy</i> ”	kampania edukacyjna propagująca zasady ochrony przed kleszczami, edukacja w zakresie prawidłowego usuwania kleszcza oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat profilaktyki chorób odkleszczowych
„ <i>Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia</i> ”	profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu środków psychoaktywnych wśród młodzieży, edukacja na temat zagrożeń związanych z nowymi narkotykami
„ <i>Lekki tornister</i> ”	akcja mająca na celu uświadomienie uczniom i rodzicom znaczenia odpowiedniego dopasowania

	i wagi tornistrów szkolnych w profilaktyce wad postawy
„Bezpieczne grzybobranie”	profilaktyka zatruc grzybami, edukacja na temat bezpiecznego zbierania i spożywania grzybów, promowanie korzystania z porad grzyboznawców
#Wybierz zdrowie	kształtowanie postaw i zachowań związanych ze zdrowym, aktywnym stylem życia wśród najmłodszych dzieci szkół podstawowych
„Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, „Mamo, Tato pamiętajcie o moich szczepieniach”	kampanie mające na celu zwiększenie świadomości na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych
„Warto wiedzieć o HIV i AIDS”	akcja zwiększająca świadomość społeczną na temat wirusa HIV oraz choroby AIDS

ryc. 32 Materiały promujące szczepienia

➤ **Lekcje profilaktyki** organizowane w placówkach edukacyjnych odgrywały kluczową rolę w kształtowaniu zdrowych nawyków oraz zapobieganiu ryzykownym zachowaniom wśród dzieci młodzieży. Te zajęcia były nie tylko edukacyjne, ale również stanowiły fundament dla zdrowego społeczeństwa, co było szczególnie istotne dla inspekcji sanitarnej. Obejmowały one szeroki zakres tematów, dostosowanych do potrzeb uczniów na różnych etapach ich rozwoju, co pozwalało na skuteczne dotarcie do młodych ludzi i wpływanie na ich decyzje. Zajęcia dotyczące ryzykownych zachowań koncentrowały się na edukacji w zakresie działań, które mogły prowadzić do negatywnych konsekwencji zdrowotnych, psychologicznych i społecznych. W ramach tych lekcji poruszane były takie tematy jak: skutki zdrowotne i społeczne uzależnień, techniki odmawiania, choroby przenoszone drogą płciową. Dzięki temu młodzież jest lepiej przygotowana do podejmowania świadomych decyzji, co ma bezpośredni wpływ na zdrowie publiczne i efektywność działań inspekcji sanitarnej.

#LekcjaProfilaktyki

NOWE #NARKOTYKI #ZAGROŻENIA

NOWE NARKOTYKI
(środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, potocznie „dopaleczki”)

- Tokyczne, o nieznanym składzie, działają na ośrodkowy układ nerwowy człowieka
- Pierwsza dawka może prowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych
- Uzależniają
- Narkotyki kradną pracę mózgu!

STOP
Skutki zażywania nowych narkotyków to m.in.:

- zaburzenia pracy serca i układu oddechowego
- kłopoty ze snem
- ból głowy, nudności i wymioty
- zaburzenia neurologiczne, halucynacje i urażenia
- charaktery psychiczne, stany lękowe, depresyjne
- prowadzą do uzależnienia

UZALEŻNIENIE
Ryzykujesz, nic nie zyskujesz!
- zespół określanych objawów i zachowań, wywołanych nieodpartym pragnieniem przyjmowania substancji psychoaktywnych

TWÓJ NAJLEPSZY WYBÓR?
Być asertywny! Powiedz NIE narkotekom

- uprawiaj sport - w zdrowym ciele zdrowy duch
- zdrowo się odżywiaj - jedz śniadanie, wybieraj nieprzetworzoną żywność, która pomaga w pracy mózgu
- pij wodę regularnie
- relaksuj się, odpoczywaj, rób to co lubisz
- pamiętaj, nie jesteś sam! Zawsze możesz poprosić o pomoc

Wiedza ratuje zdrowie i życie!

 WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KJ

ryc. 33 Lekcje profilaktyki przeprowadzone w zabrzańskich placówkach edukacyjnych (Zespół Szkół Specjalnych Nr 42 w Zabrzu, I Liceum Ogólnokształcące im. prof. Zbigniewa Religi w Zabrzu, Szkoła Podstawowa nr 7 w Zabrzu, Centrum Edukacji w Zabrzu)

- Edukację zaczynamy od najmłodszych lat, aby kształtować zdrowe i bezpieczne zachowania już od wczesnych lat. Na przykład, w dniach **27-29 września 2024 roku Zabrze świętowało swoje 102. urodziny w Parku Miejskim przy ul. Dubiela**. Podczas obchodów inspekcja sanitarna zorganizowała stoisko informacyjno-edukacyjne, na którym można było uzyskać cenne informacje na temat zdrowego stylu życia, zasad higieny oraz bezpieczeństwa żywności. Inspektorzy chętnie odpowiadali na pytania uczestników i rozdawali materiały edukacyjne. Grupa docelowa obejmowała dzieci i młodzież z Zabrze, które miały okazję dowiedzieć się więcej o zdrowych nawykach i bezpieczeństwie. Pracownicy inspekcji przeprowadzali warsztaty edukacyjne, podczas których dzieci mogły zgłębiać zasady zdrowego stylu życia, higieny osobistej oraz profilaktyki chorób. To wydarzenie nie tylko dostarczyło cennych informacji, ale także zintegrowało społeczność lokalną, podkreślając znaczenie edukacji zdrowotnej od najmłodszych lat.

ryc. 34 Stoisko Inspekcji Sanitarnej podczas 102. Urodzin Zabrze”, 27 września 2024 r.

- W 2024 roku regularnie organizowano **spotkania z seniorami**, mające na celu edukację i promocję zdrowego stylu życia. Podczas tych wydarzeń lokalni seniorzy mieli okazję dowiedzieć się, jak zdrowy styl życia wpływa na ich samopoczucie i kondycję. Tematy poruszane na spotkaniach obejmowały prawidłową dietę, suplementację oraz aktywność fizyczną. Spotkania te stanowiły doskonałą okazję dla seniorów do zdobycia cennej wiedzy na temat zdrowia oraz do zadawania pytań ekspertom. Seniorzy są dla nas bardzo ważną grupą, dlatego szczególnie dbamy o ich edukację i zdrowie.

ryc. 35 Spotkania ze starszymi dorosłymi Zabrzezanami i Zabrzeżankami

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA JAKO PROMOCJA ZDROWIA

Działania komunikacyjne były prowadzone również poprzez stronę internetową w serwisie *gov.pl* oraz na portalach społecznościowych, takich jak *Facebook* i *Instagram*. Dzięki tym kanałom informacje o zdrowiu publicznym i potencjalnych zagrożeniach docierały do szerokiego grona odbiorców, zwiększając świadomość społeczną i promując zdrowe nawyki.

W 2024 roku konto na Facebooku pozwoliło dotrzeć do ponad 37 tysięcy odbiorców, co stanowi wzrost zasięgu o 386,9% w porównaniu do roku 2023. Dzięki angażującym treściom media społecznościowe stały się cennym źródłem informacji i inspiracji dla szerokiego grona odbiorców. W tym samym roku uruchomiono również kolejny kanał informacyjny na Instagramie, który dodatkowo zwiększył zasięg i efektywność komunikacji.

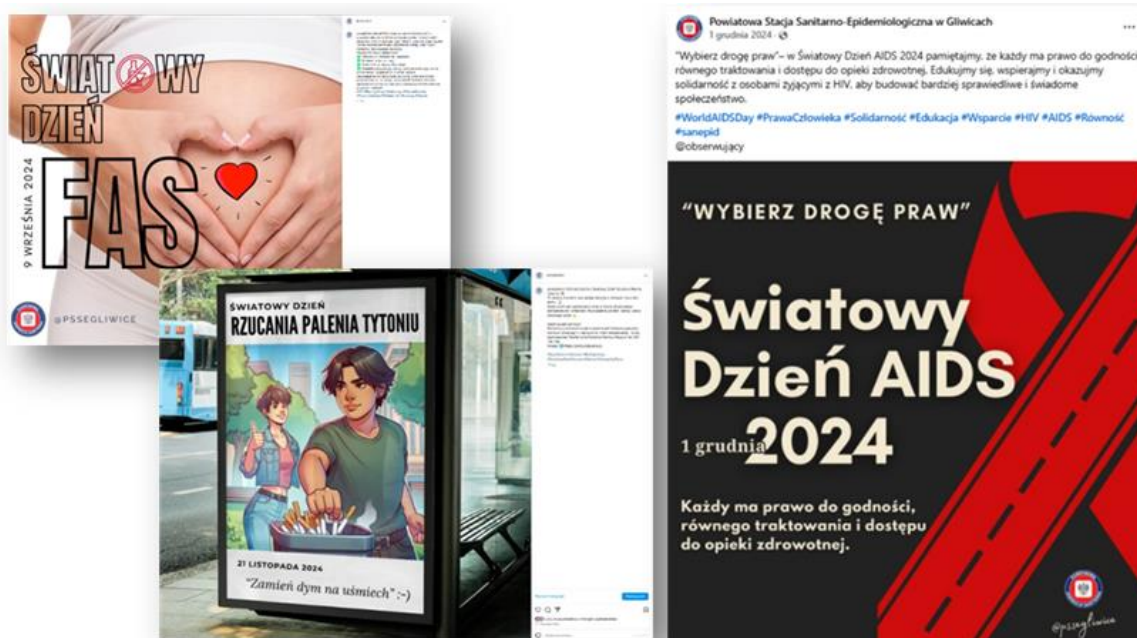
Treści w mediach społecznościowych były starannie przygotowywane na podstawie kalendarza zdrowia publicznego oraz bieżących działań inspekcji, a także reagowano na nowe zagrożenia dla zdrowia publicznego. Dzięki temu wpisy były zawsze aktualne i angażujące.

ryc. 36 Post reagujący na bieżące zagrożenie dla zdrowia publicznego w 2024 roku

Wpisy obejmowały kluczowe wydarzenia z zakresu zdrowia publicznego, m.in.:

- Światowy Dzień AIDS,
- Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach,
- Światowy Dzień Rzucania Palenia,
- Europejski Dzień Walki z Rakiem Piersi,
- Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego,
- Światowy Dzień FAS,
- Światowy Dzień Wirusowego Zapalenia Wątroby,
- Światowy Dzień Walki z Cukrzycą,
- Ogólnopolski Dzień Świadomości Raka Prostaty,
- Dzień Bez Alkoholu,
- Światowy Dzień Zdrowia Układu Pokarmowego,
- Światowy Dzień Walki z Nowotworami Krwi,
- Europejski Dzień Profilaktyki Udarowej,
- Europejski Dzień Walki z Czerniakiem,
- Europejski Tydzień Szczepień,
- Światowy Dzień Zdrowia,
- Światowy Dzień Gruźlicy,
- Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej,
- Międzynarodowy Dzień Świadomości HVP.
- Europejski Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy.

ryc. 37 Posty dotyczące ważnych wydarzeń z zakresu zdrowia publicznego w 2024 roku